

PETRI MÜLLERI

J. U. D. & Prof. Ord.

IN UNIVERSITATE JENENSI

TRACTATIO JURIDICA

DE

J U R E

PRÆGNANTIUM

Uom Rechte
Schwangerer Weiber.

J E N Æ,

Impensis FRANCISCI BORTOLETTI, 1732.

Digitized by Google

FELICITER!

N eo vires suas mirandum in modum ostendit sagacissima rerum parens, natura, quod cum excogitasset duorum sexuum rationem, attribuit eisdem, ut appeterent se invicem & conjunctione gauderent, quo hac ratione propagari ac multiplicari genera possent. Janoc. de. Maneft. lib. 3. de dignit. hom. Et solos quidem homines, (quippe cum natura omnis sui geminatione delectaretur) tam negligentes sui existerre indignum erat, ut ex sobole diuturnitatis sibi memoriam in ævum relinquere detrectarent, nescii, parentes sub liberis vivere, & cum numero nequeant, specie superesse. Aristot. 2. de anim. c. 4 post. pr. Ingeneravit ergo ipsis Autor universi æternitatis appetentiam vehementiorem & acriorem, quam ceteris animantibus, quia & illi proximiores sunt immortalitati. Ex quo factum, ut hominibus locupletaretur generationis beneficium regiones, haud civitates tantum. Cum primis autem mulieres, quæ propter virum fabricatæ 1. Cor. 11. v. 9. nec non causa liberorum videntur inventæ, multum ad amplificationem nominis nostri conferunt, dum gravissimis cum molestiis fœtum in utero conceptum sollicitæ continent. Quæ res effecit, ut a legislatoribus amplissima

Prægnantes sortirentur privilegia, mequæ impulit, ut præfens acroama DE JURE PRÆGNANTIUM exarandum susceperem. Quod si enim incredibili voluptate capimur earum rerum, quæ nobis a charissimis amicis offeruntur, cur non ea nobis arrideat materia, cuius maxima pars matres, uxores, filiæ ac sorores nostræ sunt atque fuerunt, mollibus naturæ vinculis infantes, donec erumpant in lucem, detinentes? Tu vero indulgentissimum Numen menti meæ lucem affunde, ut in hoc laborum Academico-
rum specimine sacratissimo tuo Nomini & Gloriæ velificatum me esse appareat, Amen. Sit ergo

CAP. I.

Exhibens

Explicationem Nominum.

SUMMARIA.

I. Unde nomen juris derivetur. II. Quot sint significationes, remissive. Quid b. l. denotet. III Unde dicatur pragnans. IV. Referri solet tam ad sensitiva, quam ad vegetativa. V. Quid denotet apud Grammaticos & Jctos. VI. Synonymum est Gravidum. Venter. VII. Quid venter denotet. VIII. Quomodo differat a partu & infante. IX. Quomodo pragnantem mulierem alias vocent. X. Quomodo differat a molaria & puerpera. XI. Descriptio.

Th. I.

Circa Juris derivationem mirifice discrepant Dd. Aliis a jurendo, quod nihil aliud denotet, quam quod natura jubet sequi aut vitari. Spig. *Leg. Jur. b. Don. i. com. 4. post. med.* aliis a justitia cum Ulp. *l. i. pr. de J & J.* illud deducuntibus D. Strauch. *diff. i. apb. i.* Dicimus priores secundum ordinem Grammaticum, posteriores vero secundum denominationes Logicas procedere.

Th. II.

Th. II. Certum quot & quos significatus vocabulum Juris sustineat, hic anxie neutiquam inquirimus. Videri potest *l. pen. & ult. ff. de J. & J. D. Hahn. ad Wesenb. cod. t. n. 14.* Nobis hic designat qualitatem moralem personæ competentem ad aliquid juste habendum vel agendum. H. Grot. *de J. B. & P. l. 1. c. 1. §. 4.* & Wilh. Grot. *Enchirid. c. 1. §. 1.*

Th. III. *Prægnans*, pro quo *prægnas*, atis dixerunt veteres v. Turneb. *l. 29. Adversar. c. 27. pr.* Sic Phroneum meretrix ad Dinarchum apud Plautum in *Trucul. act. 2. sc. 4. Equidem nec peperipuerum, nec prægnas fui, verum assimulavi me esse prægnantem*: compositum autumamus ex *Præ* & obsoleto verbo *Geno*, i. e. genero, quod habetur *l. 17. §. 1. de leg. 1. & l. 13. §. 6. de reb. dub.* quasi exaudiat *prægnans*, quale est animal, priusquam gignat. Corv. *Font. Lat. hoc vocab.* Genere autem & genare veteres dixisse placet ἀπὸ τοῦ γεννᾶν cum Voss. in *Etym. b. voc.*

Th. IV. Referri solet tam ad bruta, quam ad homines. Varr. *l. 2. c. 4. de re rust.* licet convenientius iis τὸ foetum esse tribuatur. v. Scriptores rerum rustic. Imo arbores quoque Plinio *Histor. Natural. 12. c. 14.* dicuntur prægnantes, quæ humorem & succum sibi familiarem assumpserunt, nec dum in flores aut folia propagarunt. Calep. *b.* Alio modo eadem prægnantes superstitiosis effectibus fabulose narrantur a Casp. Schotto in *Phys. cur. app. ad Lib. 5. c. 1 §. 2.*

Th. V. *Prægnans* quoque *Grammaticis* vox dicitur, quæ velut gravida est ubertate significationis. Casaub. in *Atben. l. 1. c. 22. circa fin.* Nec illepide Plautus *Asin. Act. 2. sc. 2. prægnantes plagas appellat eminentes ac protuberantes, prout uteri solent esse prægnantium.*

¶ *Cri* denique pręgnantes vocant clausulas, quibus tanta Iustitię vis inest, ut in contrarium audiatur nemo v.c. Ex plenitudine potestatis, motu proprio, certa scientia. Negationes item pręgnantes audiunt illis, quę virtualiter aliquid affirmant seu quarum ratio concludens dari potest. Sic si maritus neget partum esse suum, virtualiter affirmant esse spurium, ideoque assertionem suam negativę contrariam probare debet per l. 5. §. *de probat.* quamvis alias neganti non incumbat probatio l. 2. *eod.*

Th. VI. Eandem, quam pręgnans, significationem sc. propriam habet *gravidum*, quasi quod conceptu gravatur. Hinc Germani non ineleganter τὸ ventrem ferre, βαρύνειν τὴν γαστέρα. H. Steph. *Thes. Gr. Ling.* verb. βαρύνω per *schwer gehen*, it. *schweres Fußes* sensu exprimunt. Licer accuratiores dictionum Censores pręgnantem velint esse, quę concepit: gravidam vero, quam uteri gravado proximam partui ostendit. *Vet. Vac. Cath.* apud Matth. Martin. *Lex. Phil. b.* Pręgnantem foeminam quoque alio nomine indigitare licet, scil. mulierem *pleno ventre* l. 84. *de acq. vel. om. her.* ubi etiam oppositum *vacua ventre*, quę & *vacuus uterus* nominatur l. 30. §. 6. *eod.*

Th. VII. Ventris autem nomen non tantum competit pręgnanti mulieri utroque pręgnantis l. 1. *pr. de. ventr. in poss. mitt. t. t. de insp. ventr.* Sed etiam τῷ καρπῷ τῆς κοιλίας Luc. c. 1. 42. animali sc. quod in utero existit l. 9. §. 1. *ad L. Falc. & t. t. si ventr. nom. mul. in poss. miss. cum seq. add.* Berckringer *Inst. Oecon. l. 1. c. 7.*

Th. VIII. *Differt* autem *venter* a *partu* & *infante*: ut innuit l. 1. §. *f. de vent. insp.* quod hic sit jam natus & intra annum septimum constitutus: iste in ipso actu pariendi vel, sanguinolentus, Gręcis τὸ βρέφος ἀπετρυνέντων. 1. Pet. 2. 2. ille antequam natus sit. Gothofr. *ad d. l. 1. §. fin. lit. H.*

Th. IX. Caprificatam nuncupant mulierem, quæ
 exactis mensibus partui proxima Græcis ἡ ἐπιτόκος salutatur.
 Dietherr. in add. ad Besf. Thesaur. v. Schwängerung, Græcis
 affertur ἡ ἐν γαστρὶ ἔχουσα. Matth. 1. v. 18. & 23. c. 24. v. 19.
 ἡ ἔγκυος. Luc. 2. v. 5. ἐγκυμονῶσα, ut veteres Glossæ interpre-
 tantur, it. γυνή βαρεῖα Martin. voce Gravidus.

A Gallis prægnans fœmina appellatur *Femme grosse*,
 Ital. *a Moglie gravida*.

Germanice in nonnullis locis dicitur: Sie ist zuvor
 facket i. e. schwanger gewesen. Besold. p. 3. Conf. 140. n. 51.

Th. X. Differt a *molaria*, quod hæc morbosa sit:
 Mola enim mole dicta (Græc. μολύσας) est caro dura in-
 formis & inutilis, in muliebri utero genita, instar veri
 conceptus & variarum figurarum. Aristot. 4. de Gen. an. c. 7.
 Et sita semine imperfecto atque infœcundo, ut cui calor
 deest, quantum adesse expedit ad fœtus conformationem.
 Contingit sæpe 40. die, interdum tertio mense, vel multo
 etiam sapius, v. Castelli *Lexicon Med. hoc voc.* Imo fœmina
 quædam Argentoratensis molas carnosas 76. ultra decen-
 nium gessavit, teste Melch. Sebiz. in exercit. Acad. p. 738.
 usque ad f.

Prægnans contra κατὰ φύσιν se habere dicitur, & sana
 est, si modo nihil extrinsecus accadat, quod corpus ejus in
 aliquam invaletudinem immitat. Gal. cl. ult. l. 14. Meth.
 med. c. 14.

A *puerpera* τῇ λοχείᾳ, λοχευομένη differt, quod hæc pur-
 gationem a partu procedentem patitur. Mercur. de morb.
 mul. l. 4. c. 1. illa vero retineat prolificum semen aut fœtum
 in locis ad ejus augmentationem aptis, i. e. in utero Gal. cl.
 3. l. 2. de sympt. caus. c. 3. licet Mussiponti fœtus extra ute-
 rum in abdomine genitus sit v. Deusing. in descript. fœtus
 extra uter. gen.

Th. XI. Prægnantem definimus *personam, qua occupata est ingenerando, quod conceperat.*

CAP. II.

De

Prægnantibus in Statu Gestationis.

SUMMARIA

I. Quenam pragnans apta dicatur. II. Exempla infantum & impuberum, qua pepererunt. III. Quibus annis accedat fæminis robur gestando utero sufficiens. IV. Quodnam tempus opportunum sit coitioni. V. Quæstiones. Num possibile sit mulierem ex viri semine concipere, nulla commixtione membrorum genitalium facta? An queat mulier illaso virginali septo concipere? Remissive. VI. Agitur de superfætatione. VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV. Proponuntur monita Physicorum, Medicorum & Politicorum. XVI. Digna commiseratione mulier pragnans est, quando absurdis rerum multarum desideriis tenetur. XVII. Perversus matrum appetitus praposteras infantibus affectiones imprimit. XVIII. An denegat edulia, qua pragnantes appetunt, sint causa abortus? Remissive.

Th. I

PRægnans fieri illa demum apta est, quæ in pubertate posita, quæ quomodo cognosci queat, docet Paul. Zacch. qq. Med. leg. l. 1. t. 2. q. 1. in f. Scite admodum Seneca l. 4. de benef. apud Cypræum de spons. c. 9. §. 2. pubertas intelligitur, cum vox obsoleta facta est, & membra completa sunt & pudor ubique vestitur & menses tributa dependunt.

Th. II. Si cum Cassianis pubertatem ex cœtundi facultate æstimare velimus, septennio minor, quæ uterum gestat, non puella, sed pubes vocanda *arg. c. puberes. 3. de despons. impub.* Exempla earum, in quibus inailitia ætatem supplevit, prostant passim. Sic foemellarum undecennium Russicarum ac Finlandicarum in satis fœcundo matrimonio viventium passim meminit Ad. Olear. *in lein. pers.* Et puellam novem annorum uterum gestasse ac decimo puerperam factam, ex oculari teste Albert. Pap. narrat Angel. in *sum. verb. matrimon. impedim. 16. §. 5. Savanorol. tr. 6. c. 21. rubr. 6.* in Vasconia fœminam anno ætatis nono, Joh. Schenck. *l. 4. Obs. Med. 125.* aliam ejusd. ætatis in tractu Rhenum & Mosam inter peperisse legimus. Crus. *p. 3. Ann. Suev. l. 4. c. 11. p. 237.* qui ibid. *l. 3. c. 4 p. 144.* de puella octenni in pago Cell, eam puellum feliciter enixam refert. Eidem superat quod habet Solin. *de sit. orb. c. 63.* de mulieribus quibusdam Indicis, quæ quinquennes generant, sed ultra octavum annum vivendi spatia non protrahunt. Unde aus Mandelslohens Ostind. Reiseb. tradit Zeil. *cent. 5. ep. 41.* Daß ein Weib nicht weit von Agra, des Mogols Residenz Stadt, eine Tochter bekommen, welche im andern Jahr Brüste, im dritten Jahr ihre *menses* bekommen; Im vierdten Jahr der Leib auffgelauffen, im fünfften solcher vergangen, im sechsten sie einen Sohn geböhren.

Th. III. Communissimum tamen putamus, circa annum 17. accedere demum puellis robur gestando utero sufficiens optimeque concoctum semen in illis deprehendi *Lucch. l. 4. t. 2. g. 4 v. pen.* quam quoque ætatem Platonem & Hesiodum nubendo aptissimam existimasse prodit J. Lud. Viv. *de Christ. fam. l. 2. c. 13. in med.* Nec enim expedi tam teneras Veneri assuescere, cum intendatur libido, listanturque a progressu corpora. Id. *de Off. mar. c. 2. p. m. 50.* Ita-

Itaque florentissima ætas optima, & intra 40. annum omnis concipiendi habilitas terminatur, quo elapso prolem difficulter concipit mulier propter diminutionem caloris naturalis & impotentiam seminis, quod licet emittatur, non tamen est ita plerumque digestum, sicut in generatione prolis natura exigit: Instrumenta enim naturæ virtute destituuntur. Masc. *Vol. 3. concl. 1147. n. 8.* Adeoque multo magis inter monstrosas raritates computatur, si major quinquagenaria patrum ediderit. *l. 12. C. de legit. her l. 21. pr. de act. empt. & vend.* quemadmodum Valescum de Tarenta, Medicum vidisse puerperam mulierem 67. annorum, ex Valleriola refert Schenck. *l. 4. obs. 121.*

Th. IV. Tantum de habilitate concipiendi. Sequitur, temporis opportunitatem ut attingamus paulisper. Tempus autem coeundi optimum autumnant, cum corpus neque supra modum plenum, neque vacuum extiterit, aut in calore, aut in frigore, aut siccitate aut humiditate excesserit. Galen. *c. 86. art. Med.* Itaque præcaveri debet satietas, cruditas, fatigatio, vomitio, purgatio & repentinus alvi fluor; horam ad procreandam sobolem aptiorem censent Medici post cibum & ante somnum, cum ob alias causas, tum quod fœmina dormiens genituram melius retinet. Leonh. Fuchs. *Comp. art. Med. c. 53.*

Th. V. Quoad modum prægnationis non adeo solliciti erimus, cum de eo differere scholæ sit physica & medica. Ita de quætionib. *Num possibile sit mulierem ex viri semine concipere, nulla commixtione membrorum genitalium facta?* Negativam vid. apud Paul. Zacch. in *99. medic. legal. lib. 3. tit. 1. qu. 8.* Sinibald. *Geneanthropol. l. 1. tract. 3. cap. 7.* Similiter, *an queat mulier illa so virginali septo concipere?* Affirmativam lege ex JCtis apud Vivium *lib. 2. decis. 229. n. 10.* ex Medicis apud Avicenn. *lib. 3. fen. 21. tr. 4. c. 1.*

Sinibald. *lib. 4. tr. 2. c. 3. pag. 458.* Caspar. a Rejes *in camp. elyf. jucundar. quæst. Medic. Juridic. q. 41.* Negant ex Jctis Delrio *lib. 2. disquis. Magic. q. 15. in med. & ex Medicis Hieron. Mercurialis lib. 1. de morb. mulier. cap. 2.* Andr. Laurent. *lib. 8. Annotom. q. 11.*

Th. VI. Nunc quoque de iterata, quam superfœtationem, ἐπικύητιν vocant, agendum esset, quia nempe ἄνθρωπος φύσει πολυτόκος ἐστὶ, καὶ περιέσσει τῷ μεγέθει τῆς υἱέρας καὶ τῷ περιπτώματι. μὴ μὲντοι τοσούτον ὥστε ἐκτρέφειν ἕτερουσιν natura homo perfœcundum est animal, in eiusque utero aliquid tum spatii tum excrementi superest, quamvis non tantum, ut vel alterum possit alere. Arist. 4. de Gen. An. 5. hinc non novum utero graves superfœtare: quem tamen præter mulierem & equam pauca norunt animalia. Sed Medici accuratius de ea differant. Hoc saltem ex jure civili sufficiat notasse, Petr. Jacobi in *pract. aur. libell. Rubr. 51. §. 27. ex l. 30. §. 6. de acquir. hered.* superfœtationem colligere. Et ex historiarum monumentis sequentia, nimirum fœminam quandam unum justo partu, quinque mensium alterum edidisse, scribit Plin. l. 7. N. H. c. 11. Aliam unum filium pulchrum, qui assimilabatur viro suo, & post paucos dies peperisse unum turpem, amasio simillimum. Plura exempla superfœtantium collegit Schenck. l. 4. Obs. 126. Ubi simul de vidua Philippi Ludovici ab Hirschhorn. Anno 1584. formosum initio, sed mortuum infantulum, decem v. hebdomadibus post vivum puerulum in sui solatiū enixa. Jung. Wolff. tom. 2. R. mem. f. 988.

Th. VII. Suadent Physici, ut caveat mater, ne longiusculo tempore post primum fœtum coëat, fit enim tunc, quippe utero magna ex parte ad partum usque se comprimente, ut maturato dolore primus partus intereat & posterior conceptus perfici non possit, adeoque abi-

gatur similis iis, quos abortus vocamus. Sin a primo conceptu secundus proxime molitus sit, paululumque temporis inter eos intercesserit, quod superfœtarit mater, nasci absolviq̃ue potest, non secus ac si gemini nascerentur. Ludov. Bonaciol. *ennad mul. c. 2. de iis, quæ utero gravib. accid. post. med.* Istud tamen ubique verum est: *κυνέσσει ἡ γυνή, ἢν μὴ λαγνένηται ἑξήτερον ἀπελευθύνεται τῷ τέκνῳ*, prægnantes facilius parere, a coitu si abstineant. Hippocr. *lib. de superfact. post. pr.*

Th. VIII. Et cum fœmina præsumatur habere animum liberos procreandi *L. 2. C. d. ind. viduit. tollend.* hinc motum fugiat vel immodicum vel incommodum: ne ipsi eveniat, quod illi fœminæ malicommat, quæ, cum conceptus fere trimestris nulli suboleret, jocosè multa faciebat, adeo ut in vicinum lectum conjiceretur, ubi, cum in ejus ventrem lapsus juvenis esset, tantam utero vim mole sua intulit, ut elisus fuerit fœtus ingenti cum copia sanguinis erumpente, enarrante id Boneto *Pbar. Med. lib. 9. n. 151.*

Th. IX. Suadent quoque tam physici, quam Politici, ne saltibus nimis jactetur gravida, desultetque immodice aut resiliat aut saltet, ut Curii triumphantis soror. Schönborn *l. 1. pol. c. 6. post. med.* Huc facit sententia Zeileri *cent. 1. ep. 28. in fin.* durch das lange Tanzen werden die Adern in den jungen Leuten sehr verletzet, und entspringet das Bluten, und die Weiber bringen sich offtermahls um die Frucht: Der Leib wird mit bösen *Humoribus* erfüllet, dahero das Zittern ensiehet? Die Haut häßlichen und die ganze Leibes Gestalt verstellet. Aus dem welschen Tange, so *Volta* genennet wird, sollen unzählbare Todtschläge und Abtrieb der Kinder im Mutterleibe erfolget sey. Et ne supra modum expavescat, ut Julia, Cæsaris filia, cum vestem Pompeji,

peji, conjugis sui cruore resperſam e campo domum relata-
tam vidiffet. Valer. M. l. 4. c. 6. & Plur. in *Pomp. verſione*
Cruser. p. m. 493. & Soſia, Varronis uxor, quæ audito, Æmi-
lium Paulum occiſum maritumque victum, expiravit,
infante in utero manente vivo. Guev. *Horol. Princ. l. 2.*
c. 15. nec comœdiis aut ſpectaculis publicis interſit; Sic Hip-
polytam, L. Papyrii filiam, Torquati conjugem, patri de
Samnitibus triumphanti occuſuram conferta multitudine
ipſam undique premente, animi deliquium paſſam eſſe
legimus apud eundem.

Th. X. Nec conviviis diſſolutis adſit, prægnantem
enim neque implere cibis neque eſurire oportet. Varr. 2. *de*
reruſt. c. 7. p. 51. inf. alias uſu veniet, quod ſorori C. Duillii,
quæ largius cœnata, foetum, quem utero gerebat, cum
ſpiritu ejecit. Horol. *d. l.* Ne inebrietur & crapulæ indul-
geat. Hinc novis maritatis apud Carthaginenſes vini
uſus interdictus erat, ne ſcil. foetus labem inde conciperet,
puta ſi nimium ſe ingurgitent. Quod ſi autem moderate
bibatur vinum, haut nocet; nullum enim eſt alimen-
tum, quod generationi magis conducatur, quam vinum al-
bum, præſertim ad ingenium partui conciliandum. Phi-
lipp. Jacob. Sackſæ Lûwenheimb in *ἀμπειλογε. ſ. 6. m. 2. c. 5.*
num. 7.

Th. VI. Nec præcingat ſe nimis ſtriſte, ut Coriola-
ni nepris. Horol. *ib.* Neu ſeptimo menſe præterlapſo ni-
mium crebris deambulationibus utatur, ut ex Louys Bour-
geois Hebammenbuch l. 2. c. 8. p. 13. probat D. Amman. *Med.*
Crit. diſc. 76. Quod quoque velle videtur Bonaciol. *enn.*
multis. de puoceritatis partuum cauſis, his verbis: Mulier
ambulatione ſe exerceat recta magis, quam flexuoſa ſub
dio in umbra, quam parietes aut viridaria jaſtant: ſinis
circa fatigationem laſſitudo ſtatuenda. Illud vero durius-

cule, quod mulieribus properante partu viginti dierum tractu gestationes aut navi aut vehiculo usui esse *cod. c.* asserit. Porro videndum, ne gravidæ frigidis in locis sint aut laborent nimium; non tamen suadendum est plebejis fœminis, ut penitus se laboribus domesticis subducant, cum nimium otium & vita sedentaria nonnunquam abortui causam dederint.

Th. XII. Cavendum est prægnanti, ne immaniter & vaste clamet: nec vehementer excandescat; aversetur ea, quæ tetrum odorem spirant. Bonet. *phar. Med. l. 9. §. 97. p. 86. & 87.* Sic abortus nonnullis ex lucernarum extinctu accidit Plin. *H. N. l. 7. c. 7.* Proinde in Castaneas, juglandes, avellanas tanquam in speculum intueantur prægnantes, quanta cura & solertia fœtus illarum e flore veluti conceptos natura occultet, & protegat; castaneæ quidem echinati calycis: Juglandis vero lignei putaminis operimento, ut neque aquis madescant neque ventis excutiantur; ac tanto majorem curam fœtus habeant, ne per incuriam abortum faciant. *Guev. d. l.* —

Th. XIII. Porro quia imaginationes vires magnæ ac validæ sunt in humano corpore, matres, dum uterum gerunt, dent operam, ne quam admittant vehementem cogitationem deformis rei, turpis, obscenæ: pericula item devitent, in quibus fœda aliqua visu species possit offerri: ne ex inopinata novitate noceat, si quid repente aspexerint, unde contrahat noxam fœtus. *Viv. de Christ. fam. lib. 2. cap. 13. p. m. 449.* Sic multi furacitatem, qua matres gravidæ se fœdarunt, vitæ totius moribus retulerunt. Sic prægnans quadam latronis in cruce pendens crura intenta mente aspiciens puellam peperit cruribus deformem. Notabilis item est rela-

rela-

num nomine veniunt, & ex eis horrenda facto non raro propullularunt. Sic non procul Andernaco An. 1533. foemina quædam desiderio vescendi de carne mariti capta, noctu ipsius jugulo ferrum immerfit, & per dimidiam noctem sinistrum brachium & latus, usque ad thoracem commedit, reliquum sale maceravit. In lucem tandem protrusit vivos tergeminos, simulque maritum quærentibus amicis, cum malaciæ furor deferbuisset, & eam facti poeniteret, omnem rem aperuisse fertur. *Fincel. p. 1. von Wunderzeichen. Langius Epist. Med. lib. 2. ep. 12. Schenck. l. 4. Obs. 131.* Quomodo autem punienda sit talis mulier, suo loco monebitur.

Th. XVII. Ceterum perversus matrum appetitus partim auctus, partim prostratus præposteris infantibus affectiones imprimit. Sic quando mater gestationis tempore hoc vel illo cibo vel potus genere, ad nauseam usque, se adimpleverit, nauseam istam simul foetui communicat. Matris enim & foetus consensus tunc est maximus. Quando contra prægnationis tempore peculiare edulii genus infense respuit, tum non minus, quam antea ob imaginationem eadem infanti accedit impressio. Warlitz, *disp. de app. gravid. tb. 27.* Atque ita judicandum de casei aversatione. Quamvis non dissimulandum, in aliis causam hujus esse certum stomachi temperamentum, qui contrarius est talis cibus, quemadmodum nonnulli grandiores facti fugiunt cibos, quos in pueritia avide manducarunt: in aliis denique alias causas nobis occultas in particulari. Schott. *Phys. Cur. l. 3, c. 7.* Also haben theils Leute den glatten Sammet, das Kraken im Kopff, die Rosen, das Händ-übereinanderschlagen, des Sporen-Klimpern nicht dulden können. Zeil. *cent. 1. ep. 78.* Ut plurimum tamen matrum culpa hanc detestationem comparari, constat. Quidam

Quidam averfantur pisces, quidam carnes, alia ova, bras-
sicam alii. Et Rusticus ille Nortlandus, in Waterlandia
haud longe Alcmaria, in pago Scermerio, nullo alio cibo
potuque vitam sustentavit, quam lacte vaccino, ut tradit
Forest. *in Schol. ad Obs. 5. l. 4. de Febrib.*

Th. XVIII. Cæterum an denegata edulia, quæ
prægnantes appetunt, sint causa abortus: an hujus etiam
appetitus sit matris, an fœtus &c. vid. Casp. a Rejes *in*
Camp. Elys. juv. qq. Med. Jurid. q. 50.

CAP. III.

De

Prægnantibus in Statu Enitendi.

SUMMARIA

Tb. I. Partus sit longavioꝛ, si diu gestetur, per ratio-
nes. II. Non creditur mulieri parturienti, quo mense &
tempore pariat, cum nesciat initium conceptus. III. Quin-
que possunt nasci. IV. In tempore partus computandi men-
sis est 30. dierum. V. Non una est sententia, quando partus
dicatur animatus. VI. Quid de sententia veterum Astrolo-
gorum, qui 7. Planetis maximam operationem in generatione
tribuunt, sentiendum sit, remissive. VII. Quis partus di-
catur legitimus & naturalis, in actu scil. signato. VIII. Ex-
ecto ventre nati, quos ingenitos, seu partus Casareos vocant,
Ausschnitlinge possunt quoque dici naturales, & auspica-
tiores haberi solent. IX. Primogenituram sibi vindicat, qui
totus in lucem prior editur, non qui quoad partem aliquam

X. Mu.

X. Mulier, quæ semper mortuos parit, morboſa maxime eſt.
XI. Partus quinquemeſtris num ſit legitimus? XII. Num
ſexto menſe editus? XIII. Septimeſtris judicatur legitimus.
XIV. Quid de Octimeſtri ſentiendum? XV. Nono menſe e-
ditus perfectus & legitimus eſt. XVI. Quid de adulteri-
bus menſibus judicandum ſit, remiſſive? XVII. Abortus qua-
lia ſint præſagia? XVIII. Quis dicatur partus abortivus?
XIX. Ad probandum partum abortivum non quivis admit-
tuntur. XX. Dei benignitate abortus quandoque avertun-
tur. Refertur memorabilis hiſtoria.

Th. I.

HAſtenus prægnantem contemplati ſumus in ſtatu ge-
 ſtationis, nunc conſiderabimus eam, prout eſt in actu
 enitendi. Ubi præmonendum ducimus, (I.) Partum fieri
 longavioſiorem, ſi diu geſtetur, quia (1.) foetus plus habet
 ex ſubſtantia matris. (2.) prodiit confirmatio. (3.) aeris
 vim prædatoriam tardius experitur. Franc. Bac. de Veru-
 lam. hiſt. vit. & mort. art. 3. obſ. 4.

Th. II. (II) Non credi mulieri parturienti, quo
 menſe aut tempore pariat, cum neſciat initium concep-
 tus. Boër. dec. 299. n. 1. Zacch. l. 1. t. 3. q. 1. n. 45. ex eo,
 quod antequam inflatus fuerit uterus, ut ſæpicule acci-
 dit, coire ſoleat. Ariſt. 7. de N. Anim. c. 4. poſt. med. adeo-
 que impoſſibile ſit probare, partum octavo vel ſexto
 menſe fuiſſe conceptum. Imo Maſc. 3. Vol. Concl. 1146.
 n. 31. ex Cagnolo ad l. 11. ff. ſi cert. pet. refert, mulierem,
 quanquam credentem, ſe laborare dolore ventris, ac igno-
 rantem, ventrem plenum eſſe, filium edidiſſe. Scilicet
 cujus temporis aut dinumerationis initium ignoratur,
 ejus finis ſciri procul dubio nequit, juxta Dd. in l. de di-
 viſione 5. ff. ſol. matr. & l. ſi in diem 46. de cond. & dem.

Th. III. (III.) Secundum Aristotelem quinque posse nasci, quia quinque receptacula in matrice mulieris, ut *l. si pater meus 36. de solut.* vel posse nasci septem ut *L. 3. si pars her pet.* Dn. Præses in colleg. publ. ad l. 64. ff. d. Reg. Jur. Notab. 3. Hinc Prætor interdum incertæ partis hereditatis petitionem etiam indulget. *l. 1. §. f. eod.*

Th. IV. (IV.) In tempore partus computando mensem esse de triginta diebus, nec plus nec minus, & sic lunarem, ut conijcere licet ex *l. Intestato 3. §. f. de suis & leg. her.* quod Jura quoque civilia statuunt in *l. Si maritus 4. §. extraneis autem 1. & l. Miles. 11. §. sexaginta 6. ad L. Jul. de adult. Auth. Jubemus C. de Judic.* Quod si dies bissextilis cadat ibi, computatur pro una die, licet alias in ætatibus & multis aliis illa dies bissextilis non computetur pro die. ut *l. 98. de V. §. & l. 3. §. 3. de min.* Pet. Jacobi. in *Pr. aur. libell. Rubr. 51. num. 26.* Dn. Præses. ad *l. 101. d. R. I.*

Th. V. (V.) Non unam esse opinionem, quando partus dicatur animatus. Gl. ad *l. 4. de extraord. crim.* statuit in masculis post quadraginta, in foeminis post sexaginta dies; idem sentit Zacch. *l. 1. §. 2. q. 8. n. f.* Abb. vero in *c. sicut 6. & in c. si aliquis 5. de homicid. n. ult.* concludit, quod in masculis post quadraginta, in foeminis post octoginta dies. v. Felin. in *d. c. si aliquis circa fin.* Nobis hic libet ἐπεχεν, & considerationibus physicis id relinquere, hoc addentes, quod falsum sit, mares citius perfici, quam foeminas, cum tamen utrique in principiis vitalibus convenient.

Th. VI. (VI.) Ex veteribus Astrologis quosdam inventos fuisse (mos hic ab Ægyptiis descendit, qui sacros ritus, Medicinæ præcepta & Astrologica, simul eisdem

in libris consulto tradidere notante Seld. l. 3. c. 22. de J. N. & G. Ebr.) qui septem Planetis maximam operationem in generatione tribuerunt. *Primum* mensē Saturno, qui semen in matrice receptum frigiditate & siccitate sua condensat. *Secundum* Jovi, qui spiritum & membra tribuat. *Tertium* Marti, qui sanguinem subtiliat & humores ordinat. *Quartum* Soli, vitalem colorem & spiritum hepati & cordi tribuendi. *Quintum* Veneri organa sensibilia & officialia membra perficienti: *Sextum* Mercurio omnia corporis foramina disponenti: *Septimum* Lunæ suis limitibus membra dividenti & distinguenti. Confer Conciliatorem in *different. Physic. differ. 49.* apud Grillandum. de *sortil. q. 13. n. 3 & 4.* Sed quid de hoc commento sentiendum sit, v. Magnif. h. t. Rectoris Dn. Wedelii *physiol. Med. sect. 3. c. 31. n. 3.*

Th. VII. (VII.) Partum legitimum & naturalem dici, qui ex legitimo matrimonio, maturus & justo tempore vivustotus prodians, ad nullum declinans monstrum editus est. *Quod dicitur 12. §. 1. ff. de lib. & posth. her l. Quod certum est 3. C. de posth. her. instit.*

Th. VIII. (VIII.) Ex utero mortuæ matris cætos, quos Cætones, ingenitos seu partus cæsareos, Außschnitlinge, vocitant, quamvis præcise loquendo dici nequeant nati, quod mulier nec tum pepererit. *l. anniculus 132. §. 1. de V. S. & arg. l. 1. §. 8. ff. unde cogn. posse tamen appellari partus naturales ob maturitatem seu perfectionem.* Hahn, ad Wesenb. *de stat. hom. n. 3.* eosdemque auspiciores haberi teste Plin. *Histor. Natur. l. 9. c. 2.* Quales fuisse Scipionem Africanum, Don Sancho Garziam, Regem Navarra, Eduardum VI. Anglum, S. Gebhardum, Episcopum Constantiensem, Ulricum Comitem Würtembergæ, Burchardum, Comitem Buchhornanum, aliosque

complures, prœdit Zeil. *cent. 1. ep. 78.* Eandem nascendi sortem habuisse Ferdinandum Albanum, testatur ex Molin. *disp. 624. Besold. additionem. voc. Ingeniti.* Notabile est, quod Fincelius refert. *P. 2. von Wunder-Zeichen, Vienna 1549.* fœtum mortuum ex mulieris cujuspiam utero excisum fuisse, quem a die Luciae 1545. usque ad decimum Novemb. 1549. gestaret, matrem nihilominus salvam mansisse.

Th. IX. (IX) Primogeniturum illum sibi optimo jure vindicare posse, qui totius in lucem prior editur, non qui quoad partem aliquam, quamvis hic multum uniuscujusque civitatis jura pecuniaria fervanti tribuendum sit. Hoboken. *ep. Med. 17.*

Th. X. (X) Mulierem, quæ semper mortuos parit, morbosam maxime esse, nisi ab externa causa id fieret, ut ex labore, ex excussione & ex quacunque procacitica causa. Zacch. *l. 3. t. 3. q. 13. n. 4. & l. Quaritur. 14. §. 1. de edil. edict.* desiderare, prægnantem esse sanam, quia ex quocunque morbo, prægnanti non familiari si mulier laboret, in majore discrimine posita est ex prægnantiae occasione, quam si eodem morbo extra prægnantiam laboraret. *ib. n. 10.*

Th. XI. His ita positis, superest, ut partuum tempora ordine examinemus. PARTUM QUINQUEMESTREM a 24. Aprilis usque ad 25. Septembris legitimum pronunciavit Facultas Medica Lipsiensis 1656. apud D. Paul. Amman. *in Medic. Crit. Resp. 68.* ast pro maturo & perfecto habendum negamus, quia qui tali tempore nascuntur, aliquid violenti præsumuntur perpeffi, seu ab extrinseco aliquo, e. g. terrore, seu intrinseco, e. g. loci angustia, alimenti defectu &c.

Th. XII.

Th. XII. Partum SEXTO MENSE editum legitimum esse, docet Renat. Choppin. *de privileg. rustic. l. 3. c. 8. n. 5.* & præjudicio Lipsiensium sub An. 1564. confirmat D. Amm. *Resp. 4.* Ast Bursat. *lib. 4. Confl. 63. num. 18.* eum, quia naturaliter vivere non possit, pro mortuo haberi, tradit, nec succedere, nec facere deficere fideicommissum, in quo statur dicto matris, nec foeminam excludi per masculum in feudo, qui post patrem illico decedit. Dicimus, partum sexto vel etiam quinto mense editum esse legitimum; quando vivax non est, nec perfectus, per ea, quæ habet Carpz. *lib. 2. Consist. def. 227. n. 4.* & *lib. 5. Resp. 111. n. 22.*

Th. XIII. SEPTIMESTREM secundum Medicorum Dictatoris illius Coi effatum legitimum & perfectum judicavit Imperator *l. 12. de Stat. hom.* & ita pronunciarunt Lipsienses An. 1615. & 1638. apud Amm. *resp. 7. & 45. add. Schenk. l. 4. Obs. 154.* etiamsi initio mensis septimi natus sit. *l. 3. §. f. de suis & legit. her.* Neque obstant verba in Landrecht *lib. 7. art. 38.* Wenn ein Weib, ehe die Zeit kömmt, gebieret, so mag man solches frühe Kind an seinen Ehren schelten, das ist, für unehelich halten. Also auch wann ein Weib nach ihres Mannes Todt Kinder gewinnet, mag man solch Kind auch schelten, wann es zu späte gebohren ist. Nam exinde contra partum septimestrem inferri nihil potest: loquuntur enim illa de nativitatis tempore minime legitimo. Mensis autem septimus ex omnium Medicorum ac Philosophorum sententia tempus est legitimum, & perfectum eum Hippocrates (quem numeris multum tribuisse, certum est) probabiliter ideo censuit, quoniam nascitur sub sydere Lunæ; vitæ humanæ compatibili & participavit de natura & qualitatibus omnium Planetarum. Grill. *q. 13. de sortil. n. 5.* Septenarius enim numerus

magnæ

magnæ religionis apud priscos fuit & virginitatis opinio ei (utpote qui duplicatus nullum ex sese pareret numerum, qui intra denarium, primum numerorum limitem coarctaretur) usque adeo inolevit, uti Pallas quoque vocitaretur, quia perinde atque Minerva uno duntaxat parente nata, solius Monadis foetu processisse existimaretur Macrob. l. i. c. 6. in *somn. Scip.* Demonstraverunt vero septem mensium numerum veteres diversi modo. Vel enim ponebat duos numerorum omnium primos cubos a pari octonarium, ab impari vicenum septimum, hunc marem, illum vero foeminam salutantes. Coeuntibus iis, quinque & triginta contexi, aperta ratione constat, hæcque sexies multiplicata decem & ducenos (qui dierum numerus septenum procul dubio mensem claudat) concreari in confesso est.

Tabella, qua continet numerorum simplicium cubos, est hæc:

<i>Radix.</i>	R.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
<i>Quadrat.</i>	Q.	1.	4.	9.	16.	25.	36.	49.	64.	81.
<i>Cubicus.</i>	C.	1.	8.	27.	64.	125.	216.	343.	512.	729.

$$\begin{array}{r}
 8 \\
 27 \\
 \hline
 35 \\
 6 \\
 \hline
 230 \mid 7 \\
 30 \mid
 \end{array}$$

Vel sic: Triginta diebus affirmationis sexaginta dierum spatium (illis duplum) additum, nonaginta dierum numerum implet. Quo dierum numero puerperium movebitur. Cui si centum & viginti dierum tempus (sexaginta dierum tractus duplum) adjiciatur, Mensium septem numerus exurget.

$$\begin{array}{r}
 \text{OS} \text{) } (23 \text{) } (50 \\
 \begin{array}{r}
 30 \\
 \hline
 60
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 60 \\
 \hline
 2
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 90 \\
 \hline
 120
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 210 \\
 \hline
 30
 \end{array}
 \Bigg| 7
 \end{array}$$

90. 120. 210.

Hæc & alia talia invenies apud Ludov. Banaciol. *ennead. mul. c. 5. quo mensum numero, quo ord. part. ed.* Notandum tamen, eos saltem foetus naturaliter egressum septimo mense affectare, qui, ut Avic. habet *lib. 3. Fœm. 21. tr. 2. c. 1.* sunt fortis creationis & complexionis, quorum creatio velox fuit & quorum petritio ad exitum fuit velox Sennert. *I. Med. l. 1. c. 10. de gen. op. T. 1.* Male itaque antiqui juxta Festum partus septimestres nominarunt exterricinos seu exterraneos, quippe quos mater vel exterrita vel alia causa gravi impulsa quasi ejiciat. Hoboken. *Spicil. ep. 4. p. 86. & seq.* Taxandus quoque hoc nomine Gerhardus, Holsatiæ Comes, qui novellam conjugem, Annam, Marchionis Badensis filiam repudiatam in patriam remisit, quod septimo mense pepererat. Zeil. *cent. 1. ep. 78.* Non negamus tamen, esse hos partus rarius vitales & ut plurimum debiliores.

Th. XIV. Partum OCTIMESTREM non esse vitalem, nisi in Ægypto, putat Arist. *l. 7. de N. A. c. 4. in med.* & Plin. *l. 7. H. N. c. 5. pr.* Unde fieri, ait ille, ut si quis servetur, non octavo mense natus existimetur, sed mulierem conceptus sui initium latuisse, adeoque mense octavo natos non solum non vivere, sed etiam matribus periculum mortis creare; junde Dd. *in l. Gall. 22. de lib. & postb.* Paul. Zacch. *99. Med. leg. l. 1. t. 2. q. 3. n. 63.* eosdem a morbo aut præternaturali quadam vi expelle in lucem somniat. Et Gellius *l. 3. N. A. c. 15. circ. fin.* memorat, Romæ accurate hoc atque sollicitè quæsitum, negotio

gotio non rei tunc parvæ postulante, an octavo mense infans ex utero vivus editus & statim mortuus jus trium liberorum supplevisset; cum abortio quibusdam, non partus videretur mensis octavi intempestivitatibus. Verum hi refelluntur experientia, falsum enim est, ipsos omnino non vitales esses, quod si enim septimestres sunt vitales, tanquam minus maturi, cur non octimestres quoque tales sint, qui non minus perfecti & prorsus maturiores illis ipsis sunt. v. D. Wedel. in *physiol. sect. 3. c. 31.* Et ergo quia magis formati atque calore præditi vegetiori, cum sint propinquiorens mensi nono & decimo; in confesso est, non posse haberi pro illegitimis Moller. *lib. 3. sem. c. 28 n. 10.* Ceterum cur partus octimestris superstes manere non soleat (ex hypothesi scil. dissentientium) rationem vide apud Hippocr. de *octim. part.* quam refutat D. Wedel. *d. l. add. Zach. quest. Med. Legal. lib. 1. tit. 2. q. 4.* Illud tamen non inficiandum, partum septimestrem ab octimestri discerni vix posse, quia partus septimestres sunt omnes ejusdem roboris & multi vicinæ educationis pinguiorens octimestribus. D. Amm. *resp. 24.* Imo partus, qui judicatur octimestris, potest esse septimestris adeoque legitimus. Nam sæpe mulieres ipsæmet in tempore & momento conceptionis falluntur, quidni alii nuptiarum observatores? Hinc apud nostrates partus octimestris omnino legitimus annumeratur. Carpz. *P. 4. C. 27. def. 14.* & Idem *lib. 2. Jurispr. Consistor. tit. 13. def. 226.*

Th. XV. Quod NONO MENSE editum atinet, isomnium sententia prævalet & est usitatissimus & reputatur pro perfectissimo, etiam si nonus mensis sit affectus. Zacch. *l. 1. t. 2. q. 5. n. 14.* Hinc Judæi partum, qui novem mensibus in utero non manserat, pro abortivo habu-

habuerunt, usque dum diem transegisset trigesium & qui eum intra dies 30. occidisset. eo nomine minime morte plētebatur- Seld. *l. 4. de J. N. G. G. Eb. c. 1. post pr.* Scilicet probe perspectum ipsis erat, in hoc mense foetum bene valere, & viribus sufficientibus dotari, & temperamento calidiore existere, ut plurimum ex utero egredi, non solum quoad nutrimenti quantitatem & membrorum formationem & fortitudinem, sed etiam quoad omnes, quas & ad esse & ad bene esse requirit, conditiones absolutissimum, Paul. Zacch. *l. 1. qq. Med. Leg. tit. 2. q. 5.* Quomodo autem menses novem in filiorum natiuitate considerentur & quod filius dicitur natus nono mense, dummodo de novem lunis tetigerit duos dies ultimæ lunæ in ventre matris, ostendit Bursat *l. 1. Conf. 63. n. 2.* Notandum quoque maxime frequentissimum partum haberi a die decimo quinto noni mensis ad diem decimum quintum decimi mensis. Sennert. *Inst. Med. l. 1. c. 9.*

Th. XVI. Quid de ulterioribus mensibus iudicandum sit, videbimus infra in Capite de Vidua Prægnante.

Th. XVII. Tantum de partu; intuebimur ABORTUUM, cujus præagia indagare Physicorum est, qui adea referunt, si fœmina partui vicina cavos habeat oculos faciemque subtimidam, si corpus totum ac pedes ejus intumescant, si ei aures & summus nasus albescat & labra livida fuerint: Si lac effluat e mammis gravidæ, atque menstruum purgationes procedat, si morbo acuto capiatur, cœta laboret alvo, vel a coitu sternuerit, Plin. *Hist. Nat. l. 7. c. 6.* si viperam supergressa sit. Adde Bonaciol *enn. multi cap. de prognost. abort.*

Th. XVIII. Quis autem partus dicatur abortivus, haud expeditum est. Noseum, qui ante septimum mensem, licet vivus tunc temporis, extra ventrem matris emissus sit, per juris dispositionem abortivum censi afferimus. *arg. l. 12. ff. de stat. hom.* Et quidem cum ipse pariendi actus fiat in occulto, per obstetrices abortus probandus, quæ fuerunt præsentēs & viderunt partum exeuntem de ventre matris, aliarum quoque foeminarum maritatarum testimonio jurato in hoc puncto statur. Zeil. 4. q. 35. Probabitur etiam foetus abortivus ex eo, quod mulier nulla signa pariendi dederit, quod ea mortua sit, quod partus fuerit casus ex utero, nec ipse tentaverit exitum, quod statim perierit.

Th. XIX. Ad probandum vero partum non fuisse abortivum, haud admittuntur ii, quos verisimile est habere affectionem, ut actus efficiatur, veluti si de eorum honore ageretur, ut quia Curatus baptizaverit partum mortuum, Chirurgus exercuerit carnificinam in mortua, Physicus fustra consuluerit, ut matre diffecaretur. Neque matris attestatio sufficit, sed periti sunt adhibendi. Confer. *Vol. 3. Concl. 1146. n. 21.* qui fusius de hoc argumento ibid. agit.

Th. XX. Ultimo non prætereundum; ineffabili Dei benignitate complures abortus averti. Sic taurus 1130. mulierem quandam ex oppidulo Ovv Ducatus Württembergici, cornibus sublimen tulit, adeo ut foetus, qui vix sex hebdomadas vitæ usura fructus erat, in viam excideret. Chirurgus sustulit eum & ablutum aqua ventri indidit huncque postea consuit. Foemina tandem justo tempore sanam filiam edidit, quæ octo annis superstes mansit; mater vero anno demum 1559. ex hac vita migravit. *Crus. Annal. Suev. P. 3. lib. 11. c. 5.*

CAP. IV.

De

Privilegiis & reliquo Jure
Prægnantium singulari, respectu foetus vel
adhuc in utero existentis, vel pro
parte editi.

SUMMARIA.

*Tb. I. Mulier prægnans, quæ mortua est, vetatur hu-
mari, antequam partus ei excidatur. II. Quoad alia com-
moda embryo habetur pro jam nato. III. Mater præ-
gnans si conceperit filium, antequam maritus Senatu mo-
veretur, natus, post patris amissam dignitatem, Senatoris
filius dici potest. Quid si femina gentilis gravida proselyta
facta esset? IV. Foetus, donec nascatur, pars viscerum
mulieris dicitur, & nomine juris pertinentiarum accedit
matri vendita. Si ancilla prægnans, à fure surrepta, pa-
riat, num partus usucapi possit? V. Quæ an baptizari possit
partus nondum editus, sed totaliter adhuc in utero matris
existens? Quid, si appareat pro parte, possit baptizari?
VI. Fit transitus ad alia. Fæmina gravide pro debitis non
debent incarcerari. VII. Hostis parcat prægnantibus. Ex-
cipitur casus. VIII. Prægnans torqueri nequit. IX. Ne-
quidem post partum editum, nisi elapsis 40. diebus. X. Ju-
dex prægnantem dolo malo torquens homicida est. Non vero
tenetur, si sit secutus judicium Medicorum asseverantium,*

D 2

mulier.

mulierem non esse gravidam. XI. Prægnans terreri non potest. XII. Vicinæ partui non potest relegari, imprimis, si iter sit longum. XIII. Non potest puniri pœna corporis afflictiva, sed gaudet privilegio dilationis. Quid moribus nostris obtineat, refertur. XIV. Ad mortem condemnata, itidem gaudet dilatione. XV. Si mulier prægnans sit condemnata ad mortem, executio, secuto partu, non differtur. XVI. Prægnans bannita non potest interfici. XVI. Filia prægnans in adulterio deprehensa non potest occidi a patre. XVIII. Prænantem dolose occidens aut saltem verberans gravius punitur. Quanam pœna in veteri Testamento fuerit. Referuntur quarundam gentium pœna in occisores gravidarum statuta. Quomodo puniatur, qui per culpam occidit gravidam. XIX. Gravidæ non coguntur jurare aut testimonium ferre invito. Ponuntur fallentie. XX. Gravidis quandoque remittitur juramentum. XXI. Prægnans votum, si quod fecerit, differat. XXII. Sacerdos non debet prægnanti imponere pœnitentiam peregrinationis seu abstinentia. XXIII. Si prægnans accusaverit, non præsumitur calumniari. XXIV. Mulieribus partui propinquis sacramentum eucharistia administrari permittitur tempore interdicti, quo, in terris religionis Pontificia, persona interdicuntur a celebratione divinorum. XXV. Pannonæ, Persarum Reges & Carthaginenses gravidas in magno honore habuerunt. Quid Eslingæ hodie obtineat? XXVI. Q. An mulier molam gerens privilegiis prænantium gaudeat? Distingue.

Th. I.

TEMPORIBUS partus & natura abortus investigatis, **FOETUM** contemplabimur, qui in rerum natura esse existimatur ad eum effectum, ne quis eum vita defraudare queat. Hinc vetatur mulier prægnans, quæ

mortua

mortua est, humari, antequam partus ei excidatur, ne contra faciens spem animantis peremisse videatur. *l. 2. de mort. infer.* refert enim Valer. M. *l. 1. c. fin.* Georgiam, quendam Epirotam in funere matris suæ utero elapsam & inopinato vagitu suo lectum ferentes consistere coëgisse: Gorgiam ante elatum, quam natum fuisse.

Th. II. Idem embryo quoad alia commoda habetur pro jam nato. *l. 7. de suis & leg. her.* & æstimatur esse animal, ut *l. 1. §. 8. in f. ff. unde cogn.* Hinc si ancilla prægnans manumissa erat, deinde ancilla postea facta pepererat, partum tunc liberum nasci, legibus sancitum: quod sufficere foetui videbatur liberam matrem medio tempore, e. gr. gestationis habuisse. *p. Inst. de ingen.*

Th. III. Exinde etiam promanat, quod mater prægnans si conceperit filium, antequam maritus Senatu moveretur, tunc natus post patris amissam dignitatem Senatoris filius dici possit. Et apud Judæos si fœmina gentilis gravida profelyta facta esset, proles ipsius maternam ita sequebatur conditionem, ut baptismo ei opus non esset. *Seld. l. 2. c. 4. de J. N. & G. Ebr.*

Th. IV. Est tamen foetus, donec nascitur, pars viscerum mulieris, *l. 1. §. 1. de vent. inspici.* Hinc nomine juris pertinentiarum accedit matri venditæ. *l. 83. §. 4. de leg. 1. & l. 73. de leg. 2.* D. Kraut. *disp. de Jure pertinent, c. 4. §. 19.* Et si ancilla prægnans a fure surrepta sit, vel partus penes furem conceptus fuerit, tunc id, quod natum fuit, usucapi non potest per *l. pen. de stat. hom. l. 48. §. 5. de furt.* quia tempore surreptæ matris jam in bonis furis fuit. *l. 44. §. 2. de usucap.* ne quidem per successorum universalem propter vitium defuncti. *l. 11. §. de publ. act.* Ast si apud tertium partus fuit conceptus & editus, qui emit ancillam bona fide, nesciens furtivam esse, tunc bene

bene potest ufucapi, licet potest mortem matris ventre exsecto extractus sit. *l. 11. § 3. eod. t.* Et dicitur tunc ille partum possidere pro sua. Bald. ad *b. l.*

Th. V. Q. Hic incidenter: *An baptizari possit parvus nondum editus, sed totaliter adhuc in utero matris existens?* Negamus per *c. qui in maternis. 115. de consecr. d. 4.* Nemo enim renascitur, nisi prius nascatur, uti ex Augustino deducit Ludov. Dunte in *Casib. Consc. t. von Sacrament der H. Tauffe. q. 23.* præterea baptismus debet administrari iis, qui versantur in gremio Ecclesiæ. Alsted. *cap. 50. cas. consc. 18.* Quid vero si apparet pro parte, extra poterit baptizari? Putant quidam, quod sic, si pars principalis appareat, puta si caput foetus habeat extra uterum *arg. l. 44. de rel. & sumpt. fun.* licet membra alia adhuc sint reclusa, si periculum sublit de morte ipsius, ita sentit Angel. de Perus. in *l. vulgaris n. 2. de furt.* quia parte corporis principali baptizato, totus homo baptizatus esse dicatur: Alii tenent quod si pes vel manus appareat, quod tunc debeat baptizari, ita tamen, ut natus postea rebaptizaretur: cuius opinionis autorem Angel. de Clavaf. *cap. Baptism. c. 6. q. 3.* profiteretur Landulphum. Nos ad stipulamur Gl. in *c. si ad matris 114. de conf. di. 4.* dicentes, non posse baptizari. Ratio est, quia qui non est perfecte natus, non potest dici homo *l. pen. C. de postb. her. inst.* ubi oportet, ut sit totus natus, ut quis dicatur posthumus. Q. si foetus non ex aliquo appareat ab extra, an mater sit aperienda? Neg. quia non sunt facienda mala, ut eveniat bonum. Secu. si jam est mortua.

Th. VI. Hisce ita pertractitis, alia privilegia, quæ ex commiseratione erga partum proveniunt, perlustremus. Scilicet Foeminis gravidis quoad incarcerationem

tionem pro debitis parcendum. Manz. *patrocin. debet de. paup. dec. 1. q. 7. n. 74.* imo nec ob maleficia includi carcerare debent, ubi frigore affliguntur carceratae, manicaeque ferreae & ferrei compedes circumponuntur. Natt. *Conf. 319. n. 3.* etiamsi consuetudo esset in contrarium, quod etiam mulieres in carcerentur, vel mulier infamis aut impudicam vitam agens ad instar viri in carcerem vel aliam custodiam mitti possit per *l. 3. de custod. reor.* etiam pro civili debito. *Autb. Hodie novo jure C. cod.*

Th. VII. Hostis, qui, quod fas & pium est, volet respicere, mulieres imbelles, praecipue praegnantas clementer habeant in expugnationibus urbium. Grot. *l. 3. c. 11. §. 9. Seld. de. J. N. & G. Eb. l. 6. c. 16.* quod Deus quoque genti suae oculissimae inculcavit *Deut. 20. v. 14.* quia sunt personae innocentes, infortuniumque matrum hac ratione ad foetum etiam pervaderet, propterea merito hoc jure gaudent, tanquam in singulare solatium. Huc spectant verba in Maximiliani II. Articulis: Brief art. 8. Schwangere Frauen sollen die Knechte beschützen, beschirmen und in keine Wege beleidigen. Wie auch in den Holländ. Kriegs. Recht art. 4. Dafern einer schwangere Frauen schlagen, stoßen oder ihnen dräuen würde, soll er ohne Geld oder Paßport abgedancket oder nach Befindung der Umstände willkührlich gestrafft werden: rationem ibi Pappus von Tragberg subdit, weil grosse Gefahr dabey ist, wenn schwangere Weiber geschlagen oder gestossen werden, daß solches nicht eine Mißgeburth verursache. Patet exinde, male fecisse Doegum, Edomitum, qui in direptione oppidi Nobes foeminas cum infantibus adhuc de uberibus matrum pendentibus nefarie trucidavit *1. Reg. 22. v. 19.* Sic Menahemum, Regem Israël Tiphsanam urbem, quod cives ipsum transitu prohiberent, capientem praegnantas omnes indigna nece effecisse, non sine

sine horrore legimus 4. Reg. 22. v. 19. Similiter Horat. l. 4. Od. 6. de Achille:

*Nescios fari pueros Achivum
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo.*

Vehementer perstringit scævitiā Achillis, qui si per Apollinem vivere licuisset, tanta crudelitate erat, ut nec infanribus nec in utero gestantibus pepercisset. Ebener Massen haben die Spanier im Jahr 1567. den 4. Jun. in Clevischen Landen, zwischen Deventer und Zutphen einen Mann und seine Frau, welche gleich schwanger gewesen, von wegen der Bekenntniß des Evangelii, aufgehängt, nachdem aber das Weib schon 4. Stunden gehangen, sind von ihr 2. lebendige Söhne auf die Welt gebracht worden. D. Cunr. Dietr. Sapient. Part. 1. Conc. 5. sup. c. 3. apud Schneideri Titium Continuatum lib. 27. von Ehestande. p. 1671. Si tamen quoque modo hosti suppetias tulerint, non parcendum. Præterea si in arce aliqua nonnullæ prægnantes inveniantur, propter ipsas oppugnatio castelli, si justa sit causa, intermitteri nequit, dum ergo personæ insontes petuntur, hoc fit per accidens & oppugnatores sunt excusati. Balduin. l. 4. Cas. Consc. c. 12. cas. 12.

Th. VIII. Prægnans torqueri non potest, nisi post editum partum l. prægnantis. 3. ff. de pæn. Paul. rec. sent. l. 1. c. 12. §. 5. Clar. Pract. Crim. §. f. q. 63. n. 23. Brunnen. ad. ff. l. 18. de St. hom. etiamsi sit ancilla. Guid. de Suzar. de torm. c. 2. n. 11. etiamsi sit prægnans ab alio, quam a marito l. Et servorum §. pen. de St. hom. semen enim hominis, ex qualicunque homine, Dei creatura est ac propterea custodiendum. c. undecunque. 3. dest. 56. etiamsi in carcere concepisset fraudulenter & dolose, causa evitandæ torturæ. Bald. ad l. 13. ff. de stat. hom. lat. 1. rel. 2. Jadoc. Damhoud. Pr.

Crim. c. 41. n. 6. Ratio est, quia foeminae praegnantēs ut plurimum infirmæ & debilis sunt constitutionis, adeoque ob tormentorum dolores facillime damnum vitæ sentire possunt *arg. l. 14. §. 2. ff. de adih. ed. vid. Matth. de Afflict. in Const. Neap. tit. 23. n. 11.*

Th. IX. Ampliatur, quod ne quidem post partum editum nisi elapsis 40 diebus Ludov. Gilh. *Jud. Crim. c. §. ramusc. 2. n. 40.* quia propter corporis imbecillitatem, infra id tempus posset mori, debet ergo expectari, donec sit fortis ad torturam. Hippol. de Marsil. *§. nunc videndum. n. 47. Grill. de tort. c. 6. n. 4.* Ita responderunt Scabini Halenses mense Decembri 1662. an Andreas Kehlen, Richter zu Burg. Was aber Rebecca, Peter Puschens Tochter betrifft, so wird die scharffe Frage, weil sie schwangers Leibes ist, biß so lange sie ihrer Weiblichen Bürde entlediget, und des Kindes genesen, auch die 6. Wochen um seyn, billig eingestellt, und hernach dermassen verrichtet, daß, auf den Fall sich ihr Kind selbst nehret, demselben an der Nahrung kein Abbruch geschehe. V. N. W.

Th. X. Quod si judex dolo malo tormentavit praegnantem, puniendus est arbitrarie, juxta personæ qualitatem. Farinac. *de Indic. & tort. q. 14. n. 98.* quia est homicida. Bald. *ad l. 18. de stat. bom. lat. 1. rel. 1.* Non vero tenetur, si posuiteam in tortura, quæ ob id fecit abortum, quando Medicus illam non praegnantem asseruit Farinac. *ib. n. 85.* Sed fecit judex, quod sui fuit officii, cum dubitans, an mulier esset praegnans, consuluit obstetrices & Medicos, qui de credulitate deposuerunt super mulieris praegnantia, quandoquidem foemina se gravidam dicenti, ad effugendam torturam, nullatenus creditur, nec mulier confessione sua eo tempore, in tortura, facta sibi prajudicat. *arg. l. 20. de quest. Bald. in l. 18 de St. bonm. la. 1. tel. 1. Marsil. in pract. §. nunc videndum. n. 48.*

Th. XI. Mulier prægnans, quæ cum dolore torqueri nequit, ne territione quidem reali, quæ fit, quando rea, ad locum torturæ, per carnificem ducitur & funibus alligatur, absque elevatione tamen corporis, terreri potest. Anton. Gomez. *var. resol. tom. 3. c. 13. n. 4.* Prosp. Farin. *l. 2. q. Crim. t. 5. n. 84.* quia prohibito uno, censentur omnia prohibita, per quæ pervenitur ad illud. Quare cum per territionem & præparatoria torturæ perveniri soleat ad ipsam torturam, idcirco sicuti in muliere prohibita est tortura, sic prohibita etiam est territio, beneficio alterius, ob periculum partus, quia ex terrore & communicatione facile posset sequi abortus.

Th. XII. Vicina partui non potest relegari seu confinari. Brunnem. *ad l. 18. de St. bom* sed differtur executio, si fuerit condemnata, donec pariat, ut ne ex hoc partus patiatur detrimentum. Scilicet si procul sint confinia, si iter asperum sit subeundum aut salvo ventre ex regione, ultra quam releganda, haud migrare queat. Facile enim posset partum deponere in itinere. Marfil. § *opportune n. 6.*

Th. XIII. Non potest puniri poena corporis afflictiva. Bart. *ad l. 7. de St. bom.* sed gaudet privilegio dilationis. *l. 18. de St. bom.* nedum intra 40. diès, dum decumbit, sed etiam post, donec nutrix filio reperiatur. Port. *in §. promissum n. 7. Inst. de tutel.* Si pati debeat amputationem membri, aut ictus fustium. Quod si non reperiatur nutrix, propter defectum pecuniæ, debet solvi pecunia ex publico adeoque non differri executio, *arg. l. 1. C. pro quibus caus. servi pro pram. lib. accip.* secus si propter defectum personæ. Moribus nostris si poena fustigationis mulieri, per paucas septimanas, prægnanti dictanda veniat, minime differenda executio, cum moderatione tamen fustiganda, ne is, qui in utero est, lædatur. Richt. *p. 1. dec. 7.*

n. 3. in f. Sin ad medium pariendi tempus pervenerit, wann sie über die Hälfte ist, tunc merito fustigatio differenda, ne abortio contingat. Dn. D. Bechman. *de privit. mul. tb. 58.* & præterlapsis demum 6. septimanis executioni mandanda. Phil. lib. 1. *Inst. Ecl. 36. circ. fin.*

Th. XIV. Quod si ad mortem mulier sit condemnata, gaudet itidem prægnans dilatione supplicii. Covarr. l. 4. *var. res. c. 4.* quia filius, pro matre, puniri non debet, cum poenæ personam non egrediantur. l. *crimen vel poena. 25. de pæn. add.* Hieron. Giachar. *ad Jul. Clar. Pr. Crim. q. 63. n. 23.* & Grot. l. 2. c. 21. §. 14. in f. Et sic vivit alieno beneficio, quæ secundum se debeat mori, habeturque per alium, quod non potest per se ipsam. Hoc a Græcis quibusdam legislatoribus, ex Ægyptiorum lege, transcriptum fuisse tradit. Covarruv. d. l. ex Plutarcho *de fera Numinis vindicta c. 16.* & Diød. Siculo lib. 2. c. 3. ac exemplo illustrat Ælian. qui l. 5. *var. hist. c. 18.* memorat, Judices Areopagitas, Athenis veneficam mulierem deprehendentes non prius ipsam interemisse, quam partu liberaretur. Quo magis culpandus venit Claudius, Imperator, qui ne quidem prægnantium supplicio abstinuit. Briffon. 2. *antiqu. 20.* apud Schönborn. 3. *Pol. c. 20. num. 2.*

Th. XV. Notandum tamen, si ad mortem mulier prægnans sit condemnata, executionem, securo partu, non differri, quia non expectandum, ut in casu *tb. 13.* proposito, donec mulier fiat talis valetudinis, ut absque periculo illam poenam possit pati. Thom. Act. *de infirm. P. 2. vers. Executio. n. 2.* Ita Scabini Hallenses versus Heberles ben an Michael Engeln, Gräfl. Manöfl. Schöffer, eod. mense & anno, quo supra: Hat Inquisitin, Vertraudte Pabstin in Güte bekandt und gestanden, daß sie mit ihren leiblichen Vater sich fleischlich vermischet und Blutschande getrie-

getrieben, &c. Da sie nun auf solchen ihren gethanen Bekänntniß freywillig, vor Gerichte, verharren, oder des sonstien, wie recht, überwiesen würde, so möchte sie, wegen solcher begangenen und bekandten Blutschande, mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode gestraffet und gerichtet werden, es wird aber mit der Execution solcher Todesstraffe, so lange biß ihrer Leibes-Bürden entbunden, billig in Ruhe gestanden, B. R. W.

Th. XVI. Mulier prægnans bannita non potest interfici; quia nocens, propter innocentem, servari debet, licet enira banniat mulier prægnans, partus tamen non est in banno. Bald. *ad l. 5. §. ingenui. rel. 2. de stat. hom.* quia banna, quæ dantur nascituris, non procedunt secundum rationem, eo quod, qui non sunt in rerum natura, nec esse possunt ingrati. *l. si quis suo. 33. §. legis. 1. C. de inoff. test.* itaque occidens eam tenetur de homicidio. Vivius *in opin. 770. n. 19.* Bajard. *in annot. ad Clari Prax. Crim. §. homicidium. n. 224.*

Th. XVII. Filia prægnans, in adulterio deprehensa, non potest occidi a patre, quia habet dilationem a lege, donec pariat *l. 3. de pæn. & etiamsi pater non sit homicida propter criminis flagrantis impetum, quia si differret, non posset postea ex intervallo occidere, aliquantulum tamen, propter partum, puniendus venit arg. l. Gracchus. 4. C. de adult. l. si adulterium. 38. §. fratres. 4. ff. eod.* quia videtur modum excedere *arg. l. 1. c. unde vi. vid. Bajard. in annot. ad Clari §. homicidium. n. 167.*

Th. XVIII. Prægnantem dolose occidens aut saltem verberans gravius punitur, quam aliam lædens. Sic apud Judæos, Noachides sive gentilis, si foetum in utero matris occidisset, ultimo supplicio afficiendus erat; quoniam scilicet mortis in causa fuerat, Seld. *l. 4. c. 1.*

circ. fin. sed diversum erat jus, si Israëlita tale quid fecisset. Quod si enim contendissent viri & offendissent mulierem prægnantem, ut egrederetur foetus ejus, & non fuisset exitium. puniendo puniebatur, secundum quod illi imponebat maritus, dabatque juxta judicium sententiam. Compensatio autem damni marito hinc illati æstimabant ex detrimento, quod uxoris corpori inde eveniret, seu juxta id, quod uxoris pretio, si ancilla esset, inde decederet, huic etiam accedere multa forenses ipsi foeminae præstandæ. Quod si mulieri exitium inde natum esset, dabatur anima pro anima. *Exod. 21. v. 22. & 23.* In legibus Salicis, qui gravidam ingenuam verberaverat, si mortua illa esset, culpabilis judicabatur 28000. denar. qui faciunt 700. solidos Et qui infantem in utero matris occiderat, 8000. denar. qui faciunt solidos 200. In legibus Wisigothorum mulierem gravidam necans moritur: si formatum infantem excusserit, 205. solidos reddit; si informem, centum, si ingenuus ingenuave sit delinquens: nam in servis flagellorum ictibus abortus vindicatur. *Tholos. Synt. Jur Univ. l. 36. c. 15 n. 21.* Culposum vero homicidium committit, qui citra animum occidendi mulierem percussit, ex qua tamen percussione illa mortua est, cujus rei ut plurimum solet sumi conjectura ex genere armorum vel instrumenti, cum quo illata fuit percussio, puta si cum baculo, prout contigit in illa muliere, quæ percussit baculo super capite ancillam, quam credebat esse ex viro suo prægnantem, ex qua percussione ista decessit & illa fuit per consilium Neapolitanum deportata per septennium in Insulam. *Clar. sent. lib. 5. §. homicidium. n. 5.*

Th. XIX. Gravidæ non coguntur jurare aut testimonium ferre invitæ in judicio. *arg. l. 2. §. 4. ff. si quis*

caut. in jud. Bald. ad l. invit. 8. ff. de test. ita ut teneantur comparere personaliter in judiciis, si sunt propinqua partui; quia est timor, ne pereant in via. Marfil. *in Pract. Crim. §. nunc videndum. n. 49.* Sed mittere debet iudex Notarium ad earum domum, ut jurent atque deponant. *arg. l. ad personas. 15. ff. de jurej.* Seb. Med. *de Cas. fort. P. 2. q. 6 n. 68.* Fallit (1.) quando mulier prægnans esset rustica & valens, ut eo tempore portet onera. Bazard. *ad Clar. Pr. Crim. q. 64. n. 75.* Fallit (2.) in meretrice prægnante, quia vilitas vitæ non meretur legum laqueis innodari. *l. 29. C. de adulter.* Fallit (3.) in gravidis paucorum dierum.

Th. XX. Gravidis interdum juramentum remittitur, quod credantur magis memores esse æternæ salutis. Brunn. *ad l. 18. de St. bom. n. ult.*

Th. XXI. Prægnans votum si quod fecerit, differre debet, donec impedimentum cesset. *arg. c. quod super his. 8. §. 1. X. de vot.* neque servare, si salus corporalis exinde amittatur; nec votum, quod peregrinari velit nuda tempore hyemis.

Th. XXII. Sacerdos non debet prægnanti imponere pœnitentiam peregrinationis seu abstinentiæ. Marian. Socin. *ad c. 2. X. de his qui fil. occid. n. fin.* Excusatur enim a jejunio rationabiliter, propter appetitum extraneum ac nutrimentum fœtus, alias ipsi vel fœtui periculum accresceret. Zeil. *cent. 4. q. 39.* Hinc optime Thomas apud Angel. de Clav. in Sum. *c. de Jejun. §. 15. in fin.* subtractio cibi per jejunium, si impediât ea, quæ necessaria sunt ad agenda, quibus quivis ex societate vel officio tenetur, non est licita, sed rapina dicenda.

Th. XXIII. Si prægnans accusaverit, non præsumitur calumniari, si accusationem non probet. *l. 1. §. 10.*

versic. at quin. ff. ad St. Turpil. Ipsa enim memor æternæ salutis magis est credenda.

Th. XXIV. Mulieribus prægnantibus propinquis partui, sacramentum Eucharistiæ administrari permittitur tempore interdicti, quo in terris religionis Pontificiæ, personæ interdicuntur a celebratione divinorum & perceptione sacramentorum, quoties periculum mortis, inspecta earum qualitate, maxime timeri potest, quasi hac specie par ratio sit mulieris prægnantis & ejus, qui gravi ægritudine affectus, mortis vicinus censetur. Panormit. c. quod in te. 11. de pœnit. & remiss. Angel. verb. Interd. cas. 6. §. 24. Covarr. Tom. I. P. 3. Refect. c. alma mater. §. 3. de interd. Eccles. num. 2. adeoque possunt absolvi ab excommunicatione. Med. de cas. fort. P. 2. q. 6. n. 68. vid. Dn. Præses in Dissert. de pœnitent. ecclesiast. cap. 3. n. 27. & seqq.

Th. XXV. Pannonos olim in tanto honore gravidas habuisse, ut quicumque obviam fieret ipsis, easdem in platea deduceret, tradit Guev. bor. Pr. lib. 2. c. 16. Perfarum Reges mulieribus singulos aureos, prægnantibus duplices dabant. Alex. 48. apud Guev. d. l. Sic ex amici relatione percepimus, Eslingæ in Suevia finita vindemia quemlibet a Senatu mensuram vini quotannis dono accipere, prægnantem vero duas. Carthaginenses denique in more possum habuere, ut homicidæ ad gravidam confugientes eamque prehensores jus asyli consequerentur. Id. Guev. d. loc. circa fin.

Th. XXVI. An mulier molam gerens privilegiis prægnantium gaudeat? Distinguit Paul. Zacch. in quest. med. legal. l. 1. t. 3. q. 7. n. 7 & seqq. inter molam solam & inter molam cum conceptu. Si mulier solam molam, absque vero fœtu, in utero habuit, non gaudet illis privilegiis.

legiis, quibus leges insignierunt matres non tam ratione molestiarum, quam ratione ipsius foetus, cujus præcipuam miserationem habuerunt, ne ex dolore matris pereat. Secus est in muliere, quæ cum mola foetum gerit.

CAP. V.

De

Sponsa prægnante.

SUMMARIA.

Tb. I. Sponsa grvida consideratur velex sponso, vel ab extraneo. II. Claudestina sponsalia per impragnationem faciunt matrimonium. III. Respondetur ad dubia. Agitur ibi de claudestinis sponsalibus sequuto concubitu, propter dissensum Parentum, quandoque rescindendis. IV. Si puella compressa ex sponso se gravidam asserat, sponsus vero inficietur se promississe matrimonium, reo potest imponi iuramentum purgationis. V. Publica sponsalia contrahens, & sponsam impragnans eam vel inuitus ducere tenetur. VI. Si sponsus, qui impragnauerat sponsam, detrectet consummare matrimonium & aufugiat, quomodo procedendum. VII. Si claudestina & publica sponsalia concurrant, & prioribus accesserit concubitus, utra præferenda? VIII. Si bina publica concurrant & posterioribus concubitus supervenerit, num priora præferenda? IX. Si prioribus concubitus, posterioribus benedictio sacerdotalis accesserit, quænam præferenda? X. Si quis duabus conjugium promiserit, sponsalibus publice contractis, atque utramque impragnaverit? XI. Proponitur Casus, ubi quis.

quis promiserat unam ex tribus sororibus uxorem ducere, & unam impragnaverat, quamam pro sponsa sit habenda? XII. Sponsalia conditionata, per impragnationem, in matrimonium transeunt. XIII. Persona desponsata, ante hierologiam invenereos amplexus ruentes, poenam incurrunt. Quibus ceremoniis persona, qua insciis Parentibus mixturam corporum fecerunt, post conjugii ritibus initiari cupiunt, copulandi sint a Pastore, tractatur remissive. Quid operetur conditio, si quis dixerit: Ducam te, si ex me gravida facta fueris: nam explorare volo, utrum sterilis sis? XIV. Quid, si sponsa ex alio, quam ex sponso impragnata sit? Referuntur mores quarundam gentium detestabiles. XV. Desolata, qua se pro virgine gerit, potest a sponso repudiari. XVI. Pæpa impragnata pro virgine se venditantis quamam sit? XVII. Quanam pæna sit, si vitricus impragnaverit privignam. XVIII. Si sponsus sponsam pregnantia infimulet, nec ea tamen appareat, repudium non permittitur. XIX. Proponitur casus. XX. Si sponsus ante benedictionem sacerdotalem cum sponsa consueverit, qua ex alio gravida cognoscitur, num inditus eam retinere cogendus sit? XXI. Non potest sponsa puniri a Magistratu, neque repudiari, si sponsus ipsi condonet delictum vel expresse vel tacite. XXII. Si sponsa sit honesta persona, & vi rapta fuerit post sponsalia, an possit repudiari? XXIII. Utrum contrahens cum aliqua sub conditione: Si te invenero virginem, licite agat? XXIV. Qui ab alio impragnatam, nihil obstante pregnantia, ducere vult, Sponsaliorum complementum suspendat, donec factum enixa sit mulier. XXV. Refertur insolens factum Francisci Sfortia, Injubrum Principis.

HActenus pertractavimus ea, quæ toti prægnantium ordini promiscue competunt, jam ad varias prægnantium species descendemus; in quibus primum omnium nobis occurrit SPONSA PRÆGNANS. Fit enim sæpenter fati nescio quo, ut foemina sanctissimi conjugii adyta nondum ingressæ, per impatienti desiderio effigiem sui in liberis expressam videndi, duce inexplebili libidine, festinato concubitu famam denigrent, & sic suæ stolidæ petulantiaæ poenas debitas luant. Illa vero, quam memoravimus modo, sponsa spectatur prout existit vel ex sponso gravis, vel ex tertio sive extraneo.

Th. II. Quantum concernit gravidam ex sponso, variat iterum considerandi modus: sponsalia enim aut (1.) publica sunt aut clandestina, aut (2.) pura aut conditionata. Clandestina sponsalia dicuntur, quæ absque testibus celebrantur, vel etiam sine parentum consensu ineuntur. D. Mollenbec. *cent. divis. Jur. 42. n. 2.* Et hæc licet alias non sint obligatoria. Carpzov. *P. 4. Const. 20. d. 7.* si tamen per imprægnationem sponsa ea fuerint consummata, matrimonium per præsumptionem Juris & de Jure inducitur. Nec rescindi debet ex parentum dissensu. Idem d. *Const. d. 15. & lib. 2. Jurispr. Eccles. defin. 60.* ubi tamen *n. 20.* notabilem adfert limitationem. Kirzel. *de matrim. c. 4. theor. 5. lit. D.* Huc spectat præjudicium Jenensium apud Dedeken. *Vol. 3. Consil. Theol. l. 2. de sponsal. f. 6. n. ult.* Wofern solche Personen sich mit einander zuvor nicht verlobet, ob sie schon ihrer heimlichen Verlobnis, gegen einander, bekändig und geständig seyn, daß dennoch solches so ferne unbändig erkant werde, biß beyde Personen solches, durch öffentlich Verlobnis, vor ehrlichen Leuten, freywillig

willig wiederhohlen und bestätigen. So bald nun solches geschehen, ist am rathsamsten, daß solch neu Ehgelöbniß mit öffentlichen Kirchgang zu vollenziehen sie beyde angehalten, und hiernit neben andern, auch fürnehmlichen auf der armen Leibes Frucht, so in Unehren empfangen worden, Ehr und Glimpf gesehen werde.

Th. III. Non obstat, quod vitiosum per æque vitiosum non possit convalidari. Resp. (1.) respici damnum irreparabile, quod deflorata patitur, vel (2.) cum adsit consensus de nuptiis ineundis, commixtio iterum subsecuta matrimonium inducit, quod hæcenus est ir retractabile: interim si pater jam ante concubitum dissenserit vel adhuc dissentendi graves causas habeat, ut, si sponsæ conditio inæqualis sit, præprimis quoad pudicitiam, substantia negotii, id est, consensus eorum, quorum interest, maxime si & sponsus v. g. nunc quidem matrimonium consummare nolit, deficit neque urgetur consummatio, ut didici ex J Cti Solidi, Dn. Lynckeri, Patroni atque Præceptoris mei ætatem venerandi Collegio ad Pandectas dictatato, tit. de sponsalibus: Memb. Effectus sponsal. clandestin. Et licet concubitu sequuto, parentes, ob dissensum, sponsalia regulariter rescindere nequeant; Possunt tamen esse casus, v. gr. si filia sit philtrata, vel ea parentes splendidi ordinis habeat, imprægnator vero sit vilioris conditionis, vel infamia laboret, vel levis notæ macula notetur, vel vice versa meretrix juvenem natalibus coruscantem in cassas suas libidine pellexerit, concubitu non obstante, sponsalia, propter dissensum parentum, consummari prohibebuntur, quorsum spectat Rescriptum Divi Electoris Saxoniz apud Carpzov. lib. 2. Jurisprud. Consist. definit. 60. num. 21. cum exceptionibus, quas ex Bidembach. de causis matrimonial. q. 1. n. 3. exponit Zeiler. cent. 3. q. 12. in verbis sequen-

sequentibus: Wann Kinder, so noch unter Väterlicher Gewalt, sich heimlich verlobet, wann auch schon die Bey-
schaffung oder Schwängerung darauf gefolget wäre, be-
sonders, wann das Kind noch minderjährig, sich nach der
That, der Eltern Gewalt gehorsamlich unterwirfft, die an-
dere Person unerbar ist, oder andere dergleichen Umstände
verhanden sind, werden die Eltern nicht gedrungen, weitere
Ursach ihres dissens anzuzeigen, wann sie nur mit War-
heits-Grund sagen mögen, ihre Kinder, so noch minderjäh-
rig, haben sich ohn ihr Wissen und Willen verworret, der
andere Theil habe solche heimliche Verlöbniß gesucht, sie
wollen die Ihrige zu gebührender Zeit schon ehrlich unter-
bringen.

Th. IV. Quod si puella compressa, ex sponso se gra-
vidam asserat, sponsus contra inficietur, se promississe ma-
trimonium, si nullæ probationes aut præsumptiones ad-
sint, juramentum puellæ deferendum non est; ad probatio-
nem firmandam. c. 2. de *cland. spons.* cum sit mulier, i. e. in-
stabilis, sin præsumptionibus gravetur pars rea, juramento
se purgare cogitur. Cypr. de *sponsal.* c. 13. §. 53. & ita pro-
nunciarunt Dnn. Jurisconsulti Jenenses teste D. Richtero
p. 1. dec. 8. num. 25. Daß oben erwähnte Maria Sybilla,
wegen der wieder sie Streitenden Vermuthungen, auf ihr
nochmahliges Verneinen, sich endlichen, daß sie euch nemlich
keine verbündliche Ehe zugesagt und versprochen, zu purgi-
ren und zu reinigen schuldig. Immittels ihr aber vor Erör-
terung dieser Sachen, sich anderswo mit einem andern, in ein
Ehe-Verlöbniß einzulassen nicht unbillig inhibirt und ver-
bothen wird. V. R. W.

Th. V. Circa publica sponsalia notandum, quod si
quis talibus contractis, sponsam imprægnaverit, teneatur
ducere eam, vel invitus. c. 30. X. de *sponsal.* Carpz. l. 1.

Consist. de 125. n. 8. Gerh. tom. 7. loc. de Conj. §. 152. nam tum est conjugium quidem verum, sed quia illegitimum est, moribus nostris, ob defectum benedictionis sacerdotalis, ideo propter favorem liberorum legitimum est faciendum. Ut vero bene gerantur omnia, gravissimis admonitionibus, ex sacris literis, a Præcone verbi divini, flecendus animus sponsi est, quem si iste haud mutaverit, sufficit consensus ejus semel in sponsalibus contractis datus, vel suppletur idem a Consistorio & Magistratu. *Carpzov. d. l. n. 11. & 12. D. Præses in dissert. de hierologia, sect. 4. tb. 7.*

Th. VI. Quid autem, si sponsus, qui impragnaverat sponsam, detrectans consummationem matrimonii, aufugerit? Resp. Sponsa pro consequendis alimentis una cum foetu in bona sponsi immitti potest per *l. nec filium 9. C. de pat. pot.* *Carpzov. ib. defn. 139. D. Præses dissertat. de Fuga. §. 67.*

Th. VII. Si clandestina & publica sponsalia concurrant, & clandestinis concubitus accesserit, utra preferentur? Resp. clandestina, suadente æquitate, ne sponsa cum parentibus & cognatis majori injuria afficiatur, in tantum convalescunt per carnalem copulam (quæ censetur actus sponsalium executio) ut contrahentes, per benedictionem sacerdotalem, illa consummare teneantur, etiamsi sponsalia illa non fuerint publice reiterata. *Schneidevv. Inst. de nupt. P. 1. n. 24. Beust. de matrim. P. 1. c. 14. in fin. Kitzel. Syn. matrim. c. 5. theorem. 12. lit. E. Cypr. de spons. c. 10. §. 17. Carpz. l. 2. Consist. def. 69.* Ita in Scabinatu Jenensi 16. 4. ad requisitionem Nicolai Giedlers, zu Schwesstadt pronunciatum fuit: Ob wohl sonst die öffentliche Verlobnisse den heimlichen Ehelichen Versprechungen vorzuziehen: Dennoch aber, weil darben die fleischliche

Vermischung noch von jener öffentlichen Verlobnis darzu kommen, so ist gestalten Sachen nach mehr gemeldter B. B. mit dieser A. C. die Ehe zu vollziehen schuldig, &c. *Modo certum sit, promissionem matrimonii revera esse factam, vid. D. Richter p i. decis. 8. n. 88. & seqb.*

Th. VIII. *Quid si bina publica concurrant & posterioribus inprægnatio supervenerit?* Prima præferri affirmamus per *l. 30. de R. J. & c. 21. & 30. X. de Sponsal. junct. c. 1. 3. & fin. X. de sponsa duor.* Carpz. *d. l. def. 65.* quia priori sponsæ jus quæsitum est, per consensum matrimoniale, qui per copulam hactenus illicitam, cum posteriori, perimi non potest. Prælaudat. Dn. Lynck. *d. t. membr. Effectus sponsal. public.* Itaque sponsus non habuit potestatem altera vice se despondendi, utque coërceatur malitia, moribus nostris taliter delinquens ad numellam sistitur vel carcere punitur & deinde relegatur. *Cypr. c. 20. §. 17. de sponsal.* Nec dissolvuntur priora per juramentum in posterioribus factum per *c. in malis promissis. 5. C. 22. q. 4.* quod si tamen sponsa prima, ex causa prægnanti, a sponso intendat recedere, secunda tenebunt. *Angel. in sum. verb. Sponsalia. §. 25.*

Th. IX. Quod si prioribus inprægnatio, posterioribus benedictio sacerdotalis accesserit, posteriora præferentur. *Carpzov. l. 2. Consist. def. 66.* Magnif. Dn. Struv. *Exerc. ad π. 29. tb. 16.* quia priora sponsalia præferuntur sponsalibus posterioribus, sed non posteriori matrimonio, neque enim consummationi per copulam tanta vis tribuitur, ubi sponsalia alia concurrunt, quam ubi consensus sponsalitus unicus & solus, licet de futuro, ad ipsam copulam comparatur. D. Lynck. *d. l. D. Præses de hierolog. sect. 6. tb. 3. & 4.* ibi præjudicium in casu memorabili profertur.

Th. X. Cæterum non desunt maleficienti homines, qui, ut nefarium concubitus puellarum obtineant, compluribus una fidem de matrimonio dare haud verentur. Also hat ein Schaaff-Hirte in Mähren, noch vor Ausgang eines Jahres, 5. ledige Weibes-Personen geschwängert, und ieder, ohne Vorwissen seines Vaters, die Ehe versprochen, welchen man hernach mit Ruthen ausgestrichen, und des Landes verwiesen. Matthias Abele im andern Theil seltener Gerichts-Händel. c. 85. Quæritur ergo, *quid Juris, si quis duabus conjugium promiserit, sponsalibus publice contractis, atque utranque imprægnaverit?* Resp. quia certum est matrimonium inter illum & secundam irritum esse, cum prioris maritus factus sit, consensu & concubitu secuto, hinc secundam tanquam adulterii ream retinere nequit, plecti vero potest pœna bigamiæ, quæ est species adulterii. Carpzov. p. 4. c. 20. d. 2. §. 3. nisi prima sponsa delictum condonaverit & adulterum repetierit, quo facto, cum illo alio migrare compellitur. Cypr. c. 5. de spons. §. 20. secunda sponsa a juvene cognita, si primam desponsationem non ignoravit, ex Constitutione Augusti Tit. von Ehe-Gelöbnissen. §. Würde sich aber. ad nomenclam sistenda & ignominiosa facta, exilio afficienda est.

Th. XI. Esto casus: Sempronius frequentat ædes, ubi tres sorores, Martha, Catharina & Dorothea una degunt, juratque, se unam ex istis ducturam uxorem, post hanc promissionem ingravidat Catharinam. Quær. pro cujusnam sponso sit habendus? Resp. Cum ex vi promissionis, unam teneatur ex illis ducere, Catharinæ sponsus, imo maritus censetur, quoniam præsumitur eandem uxorio ac maritali affectu cognovisse. Covarr. tom. 1. de sponsal. p. 1. cap. 4. §. 1. num. 25.

Th. XII.

Th. XII. Sponsalia conditionata, si saltē in iis de tractatu sponsaliorum constet, per imprægnationem sponsæ a sponso factam, in verum matrimonium transeunt, quod conditionem non recipit *c. 3. §. 6. X. de condiēt. appof. §. arg. c. pen. X. de sponsal.* vid. Havemann. *Gamol. Syn. l. 1. t. 7. pos. 8. n. 4.* Carpz. *l. 2. Consist. t. 3. def. 37.* etiamsi partes adjecerint, quod ne quidem per concubitum a conditione recessum velint. *Cypr. c. 8. de spons. §. 2. num. 5. §. 6.* Sic tamen si sponsalia ab impuberibus per verba de præfenti contacta recte resolvantur in sponsalia de futuro, si tamen iidem pubres facti carnaliter misceantur, matrimonium efficitur irrevocabile per *c. is qui fidem. 30. X. de sponsal.* Havem. *d. l. num. 3.*

Th. XIII. Neque omittendum deputo, quod personæ desponsatæ ante *ἡγοργίαν*, in venereos amplexus ruentes pœnam incurrant. Carpzov. *p. 4. C. 27. de. 12.* quia peccarunt contra constitutiones Ecclesiasticas, optimo consilio a Magistratū promulgatas, deliquerunt contra publicam honestatem & Ecclesiam ludibrio habuerunt. Per matrimonium enim solenne ædum hodie Jus corporis transfertur, & male quis somniaverit jus in sponsam plenum, antequam ab Ecclesia accepit benedictionem. Menzer. *de Conjugio. p. 245. ap. Havem. l. 4. t. 6. pos. 10.* Gerhard. *de conjug. §. 475.* Carpz. *l. 2. Jurisprud. Consist. t. 8. defin. 130.* Et sponsa quidem in pudicitia deperditæ symbolum velata, vitata & iis vestibibus, quibus conjugatæ utuntur, incedere cogitur, quia ante traditionem contra parentum & *Κυρίαν* voluntatem clam marito pudicitiam prodidit, Deumque insuper habuit. *Cypr. de sponsal. c. 13. §. 54.* Sponsus vero vel pœna pecuniaria vel carcere afficitur. *Id. c. 5. §. 10. n. 2.* etiamsi delictum post nuptias & solennem copulationem incipit innotescere; vid. Carpz. *Jurisprud. Eccl.*

Ecc. lib. 3. tit. 6. de. 76. An vero poenitentia ecclesiastica, die Kirchen-Busse, locum habeat? vid. D. Praeses *differt. de pœnit. ecclesiast. cap. 4. th. 76.* Quibus autem ceremoniis personæ, quæ insciis parentibus mixturam corporum fecerunt, post conjugii ritibus initiari cupiunt, copulandi sint a Pastore, ex Wirrtensbergensibus apertum facit Ludov. Dunte in *Decis. cas. Consc. t. vum Chestandes. 4. q. 8. p. 849.* observandum tamen, quod, quemadmodum olim gravis mulier, ante nuptias, dotalibus instrumentis compositis legitimum parere poterat per *l. 11. Cod. de natur. liber* Ita hodie liberi post sponsalia nati habeantur pro legitimis juxta *c. tanta. 6. & c. perpetuas 12. X. qui fil. sint. legit.* scilicet quoad effectus civiles, ut admittantur ad patris defuncti hereditatem. Dn. Struv. *Ex. 10 th. 16.* Philipp. in *usu Instit. pract. lib. 1. eccl. 61.* non quoad obligationes Ecclesiasticas; add. *decis. Eccl. Noviss. 49.* & Kitzel. *Syn. matrim. c. 5. th. 10. lit. E.* Mantissæ loco queritur, quid operetur conditio, si quis dixerit: *Ducam te, si ex me gravis facta fueris: nam explorare volo, utrum sterilis sis?* Resp. etsi mulier ex concubitu gravis facta non sit, nihilominus ex promissione tenetur Vir, & conditio habetur pro non adjecta, ratis manentibus sponsalibus. Cypr. *c. 8. de spons. §. 8 pr.*

Th. XIV Tantum de sponsa prægnante ex sponso; Quam excipit gravis ab Extraneo. Detestandus mos vigeat olim in Scotia, quem Rex Evenus III. introduxerat, vicujus, Regi Nobilium, & Nobilibus plebejarum sponzarum pudicitiam prælibare licebat, antequam viri cum eis cubuissent, teste Buchanan. *l. 4. rer. Scot.* apud Henning. Arnisæ. *de Jure connub. c. 3. §. 5. n. 14.* Und in der Tartarischen Landschaft, Thebeth, werden die Jungfern zuvor, ehe Sie heyrathen, von den Männern beschlaffen,

referente Zeil. *cent. 3. q. 49.* Verum explosa & sibilis omnium exterminata corruptela illa jamdudum est ex fortunatissimis Christiani Orbis Rebuspublicis. Sic in Republica Judaica, si quis cum sponsa aliena concubuisset, uterque, ex Jure Israëlitarum civili, puniebatur lapidatione, ante scil. tam deductionem, quam coitum mariti; at post deductionem strangulatione, ut adulterii alii, excepto, ubi sponsa esset filia sacerdotis, quæ ex disertis legis sacræ verbis (*Levit. c. 21. v. 9.*) comburenda. Seld. *de J. N. & G. Ebr. l. 7. c. 7.* Ulterius: Quod si Noachides seu Profelytus domicili, cum alterius Noachidis uxore, post sponsi coitum, concubuisset, concubitus nomine reus erat. Ast ob coitum sponsæ, aut domum seu in thalamum deductæ, quam cum nondum sponsus coiverat, rei habitati non sunt; Id. *ib.* Moribus nostris, qui sponsam alterius vitiat, virgis cædi debet, & perpetuo relegari, una cum sponsa, siquidem ea sciens ac volens tale cirmen admisit, nisi sponsus hoc delictum remittere sponsæ velit, & eam ad se recipere; Nam tunc mitius punitur, Joach. a Beust. *part. 1. de sponsal. c. 16.*

Th. XV. Virgo igitur prædeflorata, quam alius imprægnavit, *Pseudo dōgē*, quæ virgo non est, pro virgine tamen se gerit, potest a sponso repudiari omnino. Carpz. *Jurispr. Consist. c. 2. def. 187.* quia stirpem adulterinam infert. *arg. c. 1. Matth. v. 18. 19.* maritique novelli dignitatem maculat. *l. 6. §. 1. ad L. Jul. de adult.* nec facile præsumitur animum mutatura, quæ semel honorem prostituit. Quis autem tam iniquus in semetipsum extiterit, ut foetum alterius sibi obturdi patiat, atque suscipiat, & tamquam suum diligit? Adde elegantem Leon. Imperat. *Novell. 93.* præterea error, qui hoc loco deprehenditur, etiam si non sit de substantia personæ, est tamen de substantia matrimonii. Dn. Lynker. *in prælection. priv. ad d. r.*

membr. Contraria. Prima enim conjugii fides castitatis gratia est. *c. cave. 15. Conf. 28. q. 1.* Daher schreibt Zeiler. *cent. 3. q. 15.* Daß Herr B. Freyherr von S. als Er in der Hochzeit, daß seine Braut geschwängert, erfahren, mit seinen Beständen, sich des andern Tages wieder davon gemacht, und nicht mehr, ob Sie wohl mit grossem Reibe in der Kirchen vor männiglichen öffentliche Busse gethan, daß Er wieder zu Ihr kehret, beredet werden können. E. Gentilibus Pamphilus recusat recipere, quam ex alio gravida suspicabatur, addit ipse, id sibi inhonestum fore:

Nam de reducenda, id vero neutiquam honestum esse arbitror:

Nec faciam, et si amor me graviter consuetudoque ejus tenet.

Et ipsa Sotira, mater Philumenæ non audet hoc a Pamphilo petere, licet impensius nihil factum vellet. Terent. *in Hec. act. 3. scen. 3.*

Th. XVI. Pœna imprægnatæ, pro virgine se venditantis, alia fuit de Jure divino, alia est de moribus nostris. Jure divino lapidibus obruebatur, quæ, non sine crimine falsi, tanquam virgo, nupserrat alteri, si ejus nomine accusata esset, virque peteret divortium. *Deut. c. 22. v. 20. & 21.* Hodie poenitentiam Ecclesiasticam dictari sponsæ taliter corrupte, quotidiano usu comperimus, nec cum injuria conjunctum foret, si parentes, quæ sponsam pro virgine collocarunt, vel pecunia vel carcere aut simili modo punirentur *Cypr. c. 13. de spons. §. 46. Gerh. de conjug. §. 112.* Imo possunt actione injuriarum conveniri *arg. l. & omnem. 2. in fin. ff. de injur. & recte sponsus super hoc implorat officium Magistratus. arg. l. 3. ff. Stellionat.* Cessat tamen officium Magistratus, si sponsus parentibus & ipsi sponsæ condonat injuriam dissimulando *Cypr. c. 13. §. 25.*

Th. XVII. Lubet hic apponere casum, ubi Vitricus in conjugio gravidam reddiderat privignam, eamque alteri desponderat hujus rei ignaro, de quo præjudicium legitur apud Georg. Beatum *p. 2. tit. 5. c. 3.* quo JCrī Lipsienses pronunciaverant pœnam gladii vitrico, quamvis ipsi uxor voluisset condonare delictum; Ast ante paucos annos in casu, ubi Stolbergæ Cheruscorum idem factum contigerat, in Scabinatu Lipsiensi aliter, & quidem ad intercessionem uxoris pœnam relegationis pronuntiata fuisse ex Dn. Præsīde percepi.

Th. XVIII. Quod si sponsus sponfam prægnantiæ insimulet, nec ea tamen appareat, repudium non permittitur. Sibi enim imputet, cur in mores sponsæ haud exactius inquisierit: sin deprehendatur gravida, priusquam ad extrema deveniatur, reconciliatio tentanda,

Th. XIX. Casus est: Sejus in facie Ecclesiæ una cum virgine, Septimia, sibi desponsata, cognatis præsentibus & amicis, antequam cubitum deductus, in sponsæ amplexum venisset, certior a Cajo & Sempronio, æqualibus suis redditus est, sponfam virginem non esse amplius, sed viciatum? Resp. posse repudiari Septimiam, siquidem homines fidei digni palam id affirmant sponfamque convincere parati sint: sin minus, tutissimum putamus, si illis, qui hæc divulgaverunt, palam affirmare, profiteri & probare nolint, ut eos veluti perfidorum & infamium loco habeat Cypr. *de spons. c. 10. §. 50.*

Th. XX. Quid, si sponsus ante benedictionem sacerdotalem cum sponsa consueverit, qua ex alio gravida cognoscitur? Resp. invitus eam retinere non cogitur, sed repudiare potest. Nam etsi culpandus sit, qui ante benedictionem cum ea consuetudinem habuerit, ideoque coercendus, tamen ob id puellæ depudicatæ peccatum non

elevatur. Imo eo deterior ipsius est conditio, quod illa concubitus geminatione meretricium ingenium prodat. Cypr. de spons. c. 13. §. 55.

Th. XXI. Non vero potest sponsa puniri a Magistratu, neque repudiari, si sponsus ipsi condonet delictum vel expresse vel tacite, quod sit, si ab ea non abstinuerit, sed eam ut uxorem tractet post benedictionem: si scienter vitia matrimonium promiserit per l. 13. §. ult. ad L. Jul. de adult. semel enim quod placuit, amplius displicere non debet. c. 21. de R. J. in 6. vid. Carpz. Jur. Consist. l. 2. d. 187 n. 19.

Th. XXII. Quod si sponsa sit honesta persona & vi rapta fuerit post sponsalia, an possit repudiari? Distinguendum putamus; Num sponsa vi compressa revelet factum sponso, ita ut de dissensu ipsius & dolore plene constet; eo casu Sponso, cujus animus commiseratione potius, quam iracundia moveri debet, non erit integrum eam repudiare, quia vis illata uti non ponit consensum, ita crimen secum ferre nequit, & licet virginitas corporis sit amissa, salva tamen adhuc est virginitas animi. Sin autem vel aliquo modo blanditiis vel persuasionibus inducta consenserit, vel factum celaverit, non absque delicto esse videtur, neque sponsus cogi poterit ad consummandum matrimonium. Quoad ultimum, si nempe celaverit, circumstantiis judici relinquantur, qui pro sua religione æstimabit, qua mente quave de causa tacuerit compressa.

Th. XXIII. Quæstio emergit obiter: *Utrum contrahens cum aliqua sub conditione: Si te invenero virginem, licite agat?* Resp. cum Angel. in Sum. c. matrimonium. impedim. 3. §. 7. aut ista conditio hoc modo intelligitur: Si te virginem invenero per aspectum matrimoniarum, & tunc eandem valere concedimus: quia non repugnat substantiæ ipsius rei modificatæ, aut sensus verborum

est: Si te virginem invenero per turpem copulam, & hanc conditionem tanquam turpem rejicimus, sponsalibus nihilominus subsistentibus.

Th. XXIV. Cæterum admonendum arbitrantur Consistoriales eum, qui ab alio imprægnatam, nihil obstante prægnantia, ducere velit, ut sponsaliorum complementum suspendat, usque dum fœtum enixa sit mulier, ne seminis confusio & superfoetatio, matri æque ac fœtui perniciofa, oriatur: neve scandalum detur, dum alias magis instar brutorum animalium, ex cœco inclinationis naturalis impetu, quam honesto amore, ad sacra connubii, provolare videretur. Ita ex Rostochiensibus Dunte loc. vom Ehestande. f. 4. q. 9. p. 850. add. Gerhard. de Conjug. §. 162. Cypræus c. 13. de sponsal. §. 85.

Th. XXV. Quod superest, placet ultimo loco annectere turpe ac insolens factum Francisci Sfortiæ, Insulbrum Principis, qui Perpetuam, pellicem prægnantem civi cuidam desponderat. Cum vero ipsa ad Virum duceretur, amoris impotentia motus, eam in arcem perducere curavit, ubi tandem a Blanca, conjugæ zelotypa occisa est. Æn. Sylv. c. 59. rer. Europ. apud Zvvinger, theatr. Vol. 7. l. 3. p. 1239.

CAP. VI.

De

Uxore Prægnante.

SUMMARIA.

Th. I. Connexio. II. Num uxor peccet mortaliter, quæ tempore menstrui, debitum reddit? III. Maritus gravidam

vidam humaniter tractet, ipsique in exigendo opere, a praegnan- te conjuge, habenda est ratio valetudinis. IV. Uxorem ad zelotypiam ne irriter, sed conniveat. V. Non destituet eam parturientem. VI. Uxorem in partu decedentem, per annum, maritus nonnullis in locis lugere tenetur. Quod si uxor, ex mola, moritur, non tam diu tenetur. Q. quando ex culpa graviditatis mors esse praesumatur. VII. Non tenetur uxor praegnans maritum alio migrantem sequi, VIII. Num maritus debitum a muliere, tempore partui vicino, exigere possit? IX. Apud Judaeos habetur, ut nemo cesset a multiplicatione humani generis, ullo tempore, modo ei suppetat facultas. X. Mulier, quae dicit, in vitam se viro traditam, si postea volens ad concubitum cum admittat, ad docendam violentiam amplius audiri non debet. XI. Pari modo si quis pro nobili ignobilem, quae se nobilem venditabat, acceperit, & impraegnatio accesserit, non potest eam repudiare. XII. Filius, in domo patris natus, ex viro & conjuge, in figura matrimonii praesumitur generatus, ex semine viri, & non concubinario; in tantum, ut nec matri etiam in articulo mortis asserenti, cum ex adulterino coitu esse conceptum, credatur. Nonnunquam mulieres gravida repudiata filium, quem absente marito pariunt, spurium profitentur, ex nimio odio. XIII. Non ferendus est, qui cum uxore sua moratus assidue, nolit filium agnoscere quasi suum. Ponuntur limitationes. XIV. Legitimus censetur natus in domo egrotantis. Limitatur. XV. Si uxor statim 2. 3. aut 4. a die nuptiarum, mense pariat, partus ille illegitimus censetur. Lepida afferuntur historiae. XVI. Si a die nuptiarum quinto vel sexto mense partus nascatur, an novi conjuges commixtionis carnalis, ante copulam sacerdotalem peracta, in simulari queant? XVII. Si quis consummavit ma-

tri-

trimonium, & eadem die concubuit cum sponsa, si pariat se-
 primo mense, mariti censetur. XVIII. Si mulier simul et se
 gravidam, & supponat partum alienum. Referuntur histo-
 ria. Qualis praesumptio sit partus suppositi. XIX. Uxores diu
 steriles enixa quandoque sunt partus legitimos. Referun-
 tur exempla. XX. Alia praesumptio est, si mulier ab urbe
 recesserit & rus concesserit, nulla ad puerperium re parata.
 XXI. An quis possit se a tutela excusare, si uxorem præ-
 gnantem habeat? XXII. Nonnunquam uxor ex alio pragnans
 est. Nonnulla gentes admiscere concubitum Amicorum.
 XXIII. Iudei tantum scelus acerrime vindicarunt. Ali-
 quid speciale refertur. XXIV. Gravida uxores e mari-
 torum complexu quandoque abductæ sunt. XXV. Si ma-
 ritus uxori ab alio gravida non consuevit, dissolvitur ma-
 trimonium. Non autem audiendus, qui uxori prelibata,
 gnarus stupri, εὐνοίαν præstat. Idem juris est in muliere,
 qua se sciens passa est cognosci a marito adultero. XXVI.
 An infamis sit, qui impragnatam ab alio ignoranter duxit,
 & scienter eam retinet? XXVII. Uxor impragnata ab alio,
 se excusatione tueri nequit, quod maritus ei non reddide-
 rit debitum conjugale. Nec excusatur pœna adulterii, et-
 iam si maritus impotens fuerit. XXVIII. An mulier cum
 impotente marito possit pacisci, de furtivis congressibus, cum
 consanguineo mariti? XXIX. Evitabit uxor crimen adul-
 terii (1) si maritus, turpis lucri causa eam invitam tradi-
 derit alteri impragnandam; (2) si crediderit, maritum
 probabiliter esse mortuum. (3) Si vi oppressa sit. (4) Si ma-
 ritus sit adulter. XXX. 2. Fœmina nupta & maritata,
 pragnans ex alio, quomodo de jure canonico puniatur? &
 quomodo hodie de jure Electorali Saxonico? XXXI. Utrum
 mulier adultera teneatur revelare filium, quem ex adul-
 tero suscepit, & quomodo debeat satisfacere? XXXII.

An

an mulier, quæ virum suum, longa tempore absentem, vita esse functum arbitrata, alii nupsit, sit punienda de adulterio? XXXIII. Quomodo consulendum conscientis, si defertor uxoris redeat, & uxorem suam, qua vivo ipso alteri nupsit, repetere velit?

Th. I.

DE prægnantia sponsæ quid legum disponant momenta, dispeximus hactenus; quandoquidem vero maximam sponsa cognationem habet cum muliere maritata, quippe quoad potentiam proximam haud male uxorem dixeris, ideo urgente ordine, de PRÆGNANTE UXORE quædam afferre utilissimum rati sumus.

Th. II. Ubi præcognitorum loco. Q: Num uxor peccet mortaliter, quæ tempore menstrui debitum reddit? Scimus enim, sicut tempus amplexandi est, ita etiam abstinendi ab amplexibus esse *Eccles. 3. v. 5.* videlicet tempore jejunii & precum. *1. Cor. 7. v. 5.* luctus & menstrui muliebris. *Levit. c. 15. & c. 18. v. 19. & Ezech. c. 18. v. 6.* Ad quod problema ita respondemus. Aut ex tali coitu potest fieri generatio probabiliter, aut non: si non, puta quia anus vel sterilis vel fluxum habens & quæ sit ejusdem conditionis alia, tunc non est peccatum mortale, nec in exigente, nec in reddente. Nec obstat, quod illud *Lev. cap. 15. v. 19.* & cæteris textibus allegatis dicatur præceptum morale: quia non est morale, respectu turpitudinis, alias esset peccatum mortale, etiam quando haberet continuum, est ergo, respectu prolis, mortale solum. Facit *c. intelligentia. 6. X, de V. S.* Si vero potest fieri generatio probabiliter, ut, cum non habet continuum fluxum, vel est ætatis debite, rursus distinguimus; aut vir considerat periculum prolis, seu quod possit generari leprosa, quæ alio tempore

generaretur sana, & contemnit, propter suam delectationem habendam, & sic peccat mortaliter tam exigens, quam reddens, quia tenetur homo magis diligere salutem suam vel proximi, quam bonum corporis proximi. Aut non considerat periculum prolis, nec de generatione sollicitus est, & tunc, si exigit, causa fornicationis vitandæ, in se vel in alio, vel debiti reddendi, non peccat mortaliter, licet concipiatur proles leprosa, quia dedit operam rei licitæ, nec reputabitur ad mortale; etiamsi debitam diligentiam non posuerit *arg. eorum, quæ not. in c. inebriaverunt. 9. c. 15. q. 1.* si solum exigit causa libidinis, vel reddat, tunc ex futuro eventu cognoscitur, an peccarit mortaliter vel non: quia si proles generabitur leprosa, reputabitur mortale, quia dedit operam rei illicitæ, *arg. c. 1. de præsumpt.* si minus, erit veniale. Ideo ante eventum debet confiteri, tanquam de mortali. *c. juvenis. 3. X. de sponsal. Angel. in summ. voc. Debitum Conjugale. § 31.*

Th. III. Caterum spectari potest uxor gravida, quatenus vel talis est ex marito, vel ex alio. Priori modo si consideretur, tunc marito cuicunque, modo non sit saxum aut stirpes, cogitandum, uxorem tot labores & sustinuisse & paratam sustinere, ut illi pariat liberos, heredes nominis & fortunarum: Viros contra, quo alacriores ad capeffenda negotia se præberent, quærerentque libentius, quid uxori conducatur, genitos esse solutos molestiis sequioris sexus, fluore menstruo, ferendo utero, nutriendo foetu, quæ mulier obit, domi sedens, tanto corporis & animi onere compressa, commovere ut se vix valeat. Habenda ergo erit marito, in exigendo opere, a prægnante conjugè, ratio valetudinis. Nam nec patietur eam desidere, nec ita exercebit, ut affligat valetudinem, cum eam muliebribus officiis occupet natura & abunde satis exerceat in multis mis-

riis & ingentibus partus doloribus. Add. Viv. de Off. mar. cap. 5.

Th. IV. Et cum Zelotypiæ fœminas gravidas admodum deditas esse, ex Galeno confirmet Camer. *hor. subc. cent. 1. c. 53.* (Est autem Zelotypia metus, ne quis habeat commune, quod tuum unius esse velis) hinc connitatur strenue maritus, ut taceat ad uxoris vehementiam, conniveatque, & caveat, ne ad iram eandem provocet, siquidem illud spurcorum hominum atque abjectissimorum est, imo non hominum, sed belluarum, ubi uxore ad facietatem fueris potitus, refrigescere amorem, quem ardor libidinis accenderat. Viv. de Off. mar. c. 10. Quo nomine meritissimo male audit Nero, Imperator Romanus, qui uxorem dilectissimam, Poppæam Sabinam, quam Octaviæ superduxerat, gravidam ictu calcis solo afflictam peremit, quod, ex nocturna aurigatione tardius domum cum venisset, ab ea jurgio acceptus esset. Sueton. in Neron. c. 35. Jungatur die Römische Octavia, terfissimostylo Germanice composita P. 1. lib. 2. pag. 604.

Th. V. Ne itaque destituat eam parturientem, in morbo cubitantem, sed accuratissimam curam ejus habeat, & hoc majorem, quo majus, ex imprægnatione, periculum ipsi imminet. Berckring. *Instit. Oecon. l. 2. c. 4.* quod si ipsi de necessariis, & Medicis non provideat, cum teneatur illam alere sedulo. Masc. de probat. concl. 77. Martin. Coler. de alim. lib. 1. c. 10. n. 2. non potest consequi lucrum dotis, auferturque ipsi hereditas, ob favorem infirmitatis, cum vult succedere ab intestato per l. 3. ff. de his, quib. ut indign. sic in casu, ubi maritus uxorem gravidam deseruerat & viginti annos abfuerat, uxore interim mortua Lipsienses apud Georg. Beatum p. 2. tit. 9. c. 2. ita pronunciarunt: So hat er sich dadurch alles Rechtens, das ihm, nach Gewohnheit

heit und nach Stadtrecht des Orts, da euer Schwieger gestorben, in ihren verlassenen Gütern gebühret, verlustig gemacht, derhalben bleiben und folgen eurem Weibe ihr der Mutter Güter, die sie ihr zur Ausstattung gegeben, und die sie hierüber verlassen (des Vaters Einrede ungeachtet) als ihrem einigen Erben billich, W. K. W.

Th. VI. Uxorem in partu decedentem, per annum, maritus lugere moribus, in nonnullis Imperii nostri ditionibus tenetur. Ut enim honor & recordatio esset aliqua conditionis afflictissimæ, quam conjux misella, cum amissione sui, subire necessum habebat, hinc æquum putavit legislator, virum ita se gerere, ut jacturam conjugis sibi acerbissimam esse liquido & ipso facto demonstret. Quod si uxor ex mola moritur, non tamdiu tenetur, quia vires causa molæ non immediata, sed mediata, nec principaliter agens, sed solum disponens. Qu. autem, *quando ex culpa graviditatis, mors esse præsumatur?* Resp. si mulier ex laboroso ac difficili partu decedat. (2) Si ex abortivo partu mortem obeat. (3) Si periclitetur ex edito multiplici partu. (4) Si ex monstroso partu. (5) Si foetus in utero pereat, isque mortem matri afferat. Paul. Zach. l. i. 99. Med. leg. t. 4. q. 4. n. 80.

Th. VII. Nec tenetur uxor prægnans maritum alio migrantem sequi, præprimis si tempore matrimonii, factum sit pactum de stando in certo loco. Abb. in c. 1. X. qui *matrim. accus. poss.* Menoch. de arbitr. c. 469.

Th. VIII. Quoniam, ut supra capite secundo ostensum, in animalibus & bestiis, ipso jure naturæ, præscriptum est, ut prægnantes ad partum usque non coeant, homines vero alium servant morem, dum congressus conjugales non abominantur, cujus rei rationem Populia lasciva apud Ma-

Macrobius lib. 2. Saturn. c. 5. reddit, quia homines sunt: ut sancti abstinerent a gravidis; nec accederent uxores, nisi eo tantum tempore, quo conceptus non negabatur; idcirco non incommodum visum fuit quærere, *quid sentiendum de viro sit, debitum a muliere, tempore partui vicino, exigente?* Resp. quod si sine periculo abortus, Vir potest carnaliter copulari uxori suæ prægnanti, potest exigere, sine peccato mortali, & mulier ipsi tenetur reddere, quia matrimonium non modo est in officium, sed etiam in remedium, adeoque satisfactio concupiscentiæ, intercedente vera copula, 1. Cor. 7. v. 2. secundarius illius finis non male vocabitur. Si autem non potest, sine probabili periculo abortus, tunc non debet reddere, nec exigere, imo peccat mortaliter tam reddens, quam exigens, quia non curat occidere animam parvuli, una cum corpore, Conf. c. origo 5. c. 32. q. 4. non tamen erit peccatum, si hoc non intendit. Allubescit h. l. deprædicare Zenobiam, Palmyrenorum Reginam, quæ referente Trebellio Pollione, ap. Viv. de sum. Cbrist. c. 2. c. 5. circa fin. ea castitate fuisse dicitur, ut ne virum quidem suum sciret; nisi tentatis conceptionibus. Nam cum semel concubuissent, expectatis menstruis, continebat se; si prægnans erat omnino secubabat, quoad peperisset, sin minus, iterum potestatem sui faciebat viro; quæ non plus muliebribus ad libidinem sollicitabatur, quam pede aut manu: digna, quæ vel sine concubitu pareret, quem tantum in pariendi usum petebat; vel sine dolore, quæ implebatur sine voluptate.

Th. IX. Præscriptum habetur ex scitis scribarum apud Judæos, ut nemo cesset a multiplicatione humani generis, ullo tempore, modo ei suppetat facultas, etiamsi vel maxime perimpleverit præceptum de multiplicatione humani generis. Nempe quicumque adjecerit animam

unicam Israeli, quasi mundum ædificat. Quin etiam in scitis est sapientum, ut nec Vir domicilium habeat sine uxore, ne libidinis stimulo urgeatur, neque uxor sine marito, ne suspecta reddatur & procorum importunitati obnoxia. R. Maimonides apud Joh. Selden. *c. 5. c. 3. d. Jur. Nat. & Gent. Ebr.*

Th. X. Multum autem facit ad stabiliendum conjugium *imprægnatio*. Ita mulier, quæ dicit, invitam se viro traditam, si postea volens ad concubitum eum admittat, vel per integrum vel dimidium annum cum eo vivat, ad docendam violentiam amplius audiri non debet. *c. insuper. 4. X. qui matrim. accus. poss.* quia consensisse præsumitur. *c. ad id quod 21. de sponsal.* Idem iudicium ferri debet de eo, qui metu & minis adactus, cum puella matrimonium inivit eidemque mox carnaliter cohabitavit gravidamve reddidit eam.

Th. XI. Pari modo si quis pro nobili ignobilem, quæ se nobilem venditabat, acceperit, & hæc prægnans sit ex ipso, deductione in domum facta, non potest repudiare ipsam, quia res amplius non integra, sed matrimonium omnimodo consummatum arg. *c. 2. X. de conjug. serv. Cypr. de matrim. c. 13. §. 37. Kitzel. syn. matr. c. 4. tb. 18. lit. F.*

Th. XII. Satis de his. Nunc, quid operetur imprægnatio uxoris a marito facta, videamus. Scilicet filius in domo patris, natus ex viro & conjugē, in figura matrimonii præsumitur generatus ex semine viri & non concubinario: etiamsi amassius consuetudinem cum ea habuerit, ut evitetur crimen & inhonestas. Balduin *ad l. si matre. 11. C. de suis & legit.* idque in tantum verum est, ut filius, qui est in possessione filiationis, non teneatur credere matri, etiam in articulo mortis asserenti, eum ex adul-

terino coitu esse conceptum, secundum Cynum in *l. si vicini. C. d. nupt. Diac. Covarruv. tom. 1. relect. ad cap. peccatum. d. Reg. Jur. in 6. n. 8. Boër. q. 299. n. 8. quamquam ambo parentes negarent eum filium, ut probatur in *c. transmissa 3. qui fil. sint legit.* nisi probetur tempore conceptionis non concubuisse simul vel propter absentiam, vel propter infirmitatem. Quamdiu enim potest ex marito generari, nunquam præsumitur ex alio genitus, etiamsi probaretur, quod eo tempore mulier adultera vel extra domum mariti vel in loco suspecto reperta fuisset, ut notatur in *l. miles 11. §. defuncto. 8. ad L. Jul. de adult.* Marian. Socin. *c. 9. X. de pæn. & remission. n. 6.* Potest enim esse, quod ex marito factio sit gravida & non ex adultero. Beust, apud Dunt. *c. vom Sacram. der H. Tauffe q. 25. p. 467.* quia in obscuris, quod minimum est, sequimur. *c. 30 de R. J. in 6.* & in dubio filius censetur legitimus, ut innuit Panorm. in *c. pen. X. de adult. & facit l. quia semper. 5. de in jus voc.* Add. Carpz. *Consist. l. 2. t. 13. def. 227.* Huc refer verba Zri-leri cent 4. ep. 82. Wann schon die Mutter etliche mahl in dem Ehebruch erdappt worden; auch in Abwesenheit des Mannes einen Neben-Sohn erzeuget, so wird doch das andere Kind, welches als der Ehemann noch gegenwärtig gewesen, empfangen und gebohren worden, für ehrlich erkant. Welches auch statt hat, wenn die Mutter fast alle Nacht auffer ihrem Hause schläfft, und mit ihren Ehebrecher umgehet, worin Sie nur auch ihren Manne zu willen ist, wenn Er es an Sie begehret. Accedit, quod nonnunquam mulieres gravidæ repudiatæ, filium, quem absente marito pariunt, spurium profitentur ex nimio odio, quo casu matris iratæ professio neque patriæ potestati, neque hereditati legitimæ obest, sed veritati locus superest. *l. Imperatores. 29. §. 1. ff. de probat.**

Th. XIII. Proinde non ferendus est is, qui cum uxore sua moratus assidue, nolit filium agnoscere quasi suum. Aliud est, si novella uxor confiteatur, se ab alio carnaliter fuisse cognitam eo tempore, quo partus concipi potuit, tunc namque partus nec pro legitimo habetur, nec a marito alendus est D. Richt. *dec. 89. n. 4.* quandoquidem confessio ipsiusmet partis adversæ, maxime in iudicio facta, omnium probationum censetur firmissima arg. *l. un. C. de confess.* Cypr. *p. 1. de Jure Connub. c. 13. §. 51.* item si, post longam mariti absentiam, reperta prægnans sit, tunc enim illerediens optimo jure partum rejicere potest, per *l. 6. de h. q. sui vel. al.* Secus ac Angeli facere assolent, apud quos, licet quis per annum & diem extra domum fuerit, modo non transfretarit, domum rediens, partum inventum alere tenetur, si vera sunt quæ habet Sprenger. *in Perspic. Orb. Christ. t. de sing. quar. consuet. a Rom. Jur. discrep. n. 3. p. 83. edit. 1666.*

Th. XIV. Legitimum quoque censerî natum in domo ægrotantis, vult Surd. *dec. 83. n. 6.* non tamen præsumitur mulier gravida ex valetudinario. Masc. *Vol. 1. concl. 312. n. 19.* adeoque filius legitimus minime putatur, qui natus est ex muliere, cujus maritus ea corporis constitutione laborabat, ut iudicio Medicorum generare non potuerit. Menoch. *de Præsumpt. lib. 6. præf. 53. n. 16. & de arbit. lib. 2. cent. 1. cas. 89. n. 53.* Rol. *Vol. 3. cons. 11. num. 2. in. f.* Idem sentiendum, si marito ambo sint *excidia* abscissa. Cessat præsumptio impotentia, si pars genitalis sit læsa, puta unum *excidiorum*. Quirin. Kubach *cent. 1. quæst. Jurid. Polit. decur. 1. q. 6.*

Th. XV. Quod si uxor statim secundo, tertio aut quarto, a die nuptiarum, mense pariat, partus ille adulterinus censebitur, nec agnoscendus a viro nec alendus. Neque

hoc in casu, deficientibus aliis indiciis, mulieris assertioni jurata etiam, ex marito se factam gravidam esse, creditur, cum pro evitanda macula & infamia facile pejeret, *arg. l. qui accusare. 4. C. de edend. c. per tuas. 6. X. de condit. appof.* Ob wohl jener junge Ehemann, dessen Henr. Salmuth. *ad Panciroll. l. 2. mem. t. 10.* erwehnet, 6. Wiegen gekauft als seine Frau den andern oder dritten Monat, nach der Hochzeit, Ihm ein schönes Kind gebohren, befahrend, sein Weib würde alle 2. Monat also zu gebähren fortfahren. Et simplex quidam rusticus in Franconia, cujus uxor quarto, post nuptias celebratas, mense facta puerpera erat, sibi persuaderi ab ea passus est, ipsam tempus ordinarium non prævertisse. Mirante enim marito præproperum partum, ac asserente, ab aliis se intellexisse, ad minimum octo, a nuptiis, menses elabi debere, antequam pareret uxor, quæsit mulier, quot eam mensibus uxorem habuisset, quatuor, respondit hic, & ego, inquit uxor, quatuor te mensibus habui maritum, quid ergo mirum, si pepereris? Quo audito, acquievit rusticus, enarrante id ex Nancel. *lib. 8. Anal. P. Schott. l. 3. Phys. Cur. c. 30.*

Th. XVI. Si a die nuptiarum quinto vel sexto mense partus nascatur, an novi conjuges commixtionis carnalis, ante copulam sacerdotalem peracta, in simulari quæunt? Resp. vix dubitandum, quin possint per ea, quæ habet Carpz. *l. 5. Resp. t. 10. resp. 111.* interim tamen caute judex agat, si quinto aut sexto mense editus non sit vivax, sed moriatur, & quinto quidem mense natum, vel quod eodem recidit, post dimidium matris uterum gerentis tempus sive 20. hebdomadas legitimum agnovit Serenissimus Elector Saxoniz. vid. Carpz. *Jur. Eccl. l. 2. t. 13. d. 227. n. 11.* Simile quid Senatum Appellationem in Electoratu Saxonico sanxisse de partu sexto mense edito, ostendit Havem. *lib. 2.*

Gamol. Syn t. 10. probl. 1. & de partu, Ipso exactos sex menses nato, Lipsiensis apud Georg. Beat. p. 2. t. 8. p. 164. ita judicarunt: Ihr müget das gedachte Kind vor keinem Fremdblind beschelten noch halten, W. K. W. Huc facit Facultatis Medicæ Lipsiensis præjudicium: Was an uns gelanget ist worden, wie ein nahmhaffte Junfft etwan soll eingebracht haben, indeme Sie vermeinet darzuthun, daß kein Kind im sechsten Monat, nach Rechnung der Rechte, lebendig und ehrlich auf die Welt könte gebracht werden, und sonderlich, dieweil sichs mit einem Weibe also soll haben zugetragen, welche in 177. Tagen oder in 25. Wochen und 2. Tagen, i. e. 3. Tagen vor den 7. Monat, ein lebendig Kind gebohren habe, und dasselbe, nach fleißiger Wartung auch in 17. Wochen beyn Leben erhalten: Ist von uns die Frage, ob solches auch geschehen könte, daß es ehrlich gebohren, gemeinet und gesprochen worden. Hierauf sagen Wir, auch nach Lehre der Aerzte und Natur-Kündiger, und nach fleißigern gehaltenen Rathschlag einträchtig und einhellig. Ob wohl wenig solcher Gebuhrten geschehen, doch gleichwohl befunden, daß dergleichen vielmahl geschehen, und natürlicher Weise seyn könne, auch hieneben in der Frage vermeldet wird, daß sichs mit etlichen auch an selben Orthe also fast soll haben zugetragen, die lebendig auf die Welt gebracht worden sind: Ob wohl etliche kürzer, etliche länger bey dem Leben blieben seyn solten zc. und auch geschehen kan, und Wir auch vernommen, daß diese Frau, welche jüngst gebohren, etwan einen Fall soll gethan haben. Daß also aus solcher obgemelten Gebuhrt derowegen nicht zu achten, daß solch Kind unehrlich gebohren sey, dadurch dieser oder einer andern Frauen in gleichen Fall in diesem Gebähren Unehre mit Grunde zugemessen werden möchte Vid. Medic. Crit.

D. Am-

D. Amman. *cas. 4.* Idem pronunciarunt Lipsienses, *apud Eund. cas. 75.* cum vir septuagenarius, vegetus adhuc & robustus virginem vicennem duxisset, quæ gravis ex alto ceciderat, & partum 173. dierum, caput tamen imperfectum habentem, in hanc lucem protruserat, cum maritus partum illum nollet habere pro suo, & suspicionem anticipari concubitus de conjugē concepisset.

Th. XVII. Si Titius consummavit cum Berta matrimonium, & eadem die concubuit primo cum ea, & sic continue stetit cum ea, si pariat septimo mense, secunda die, vel postea, tunc partus ille præsumptione juris erit Titii, licet possibile sit, quot partus ille fuerit conceptus ante matrimonium, per duos vel tres menses, ab alio viro. Jacobi in *Pract. aur. libell. Rubr. 51. §. 29.* Add. Beust. *P. 2 de matrim. p. 160.* & Carpz. *l. 2. Consist. def. 224.* Idem judicandum, si partus fuerit editus octavo mense vitalis. Jac. *d. l. §. 30.* quem evoluisse haut pœnitebit fufius de hac redifferentem.

Th. XVIII. Non raro evenire solet, ut mulieres, quas spes habendæ prolis destituit, cum non possint fieri matres, aut si vel maxime factæ fuerint, per infortunium, amiserunt sobolem, extraneum partum supponant, ut Viris magis placeant, quo casu falsum committitur. *l. 19. §. 1. l. 30. §. 1 ff. ad L. Corn. de fals. l. 1. ff. de agnosc. lib.* Cujus delicti pœna hodie fustigatio est, non habito respectu personæ, quæ alienum substituit, an parens fuerit, nec ne. Carpzov. *p. 2. Crim. q. 93. n. 27.* Magnif. Dn. Struv. *Ex. ad n. 49. th. 72.* Sic. *c. 9. X. de pœn. & remiss.* mulier quædam, cum prolem se habituram esse desperaret, timens, ne viri possessio devolveretur ad alios, succum quarundam herbarum potavit, quo facto, venter ejus intumuit ipsaque gravidam se ostendens, partum supposuit alienum: post-

modum maritum pertimescens, qui prolem suam esse credidit, anxia de facinore, confessa fuit Presbytero, qui ipsi poenitentiam injunxit. Eutropia Syra, uxor Maximiani Imper. cum mariti animum cuperet sibi retinere devinctum & obnoxium, ac ipsum enixe optare prolem intelligeret, simulavit se gravidam, cum revera gravida non esset, ac filiam enixa subjecit filium Maxentium, quo partus primus per se marito gratus fieret, ob prolem masculam longe gravissimus. Cuspinian. *in vita Maximiani*. Nec Perseus Philippi filius credebatur, quam conjecturam ipse odio in fratrem & partum regia ignavia confirmavit. Plutarch. *in Paul. Amyl.* Ebener Massen hat Agaristens, des Sultans von Babylon Gemahlin, an statt ihres weggeraubten Sohnes, Formidauren, ihres Groß-Vaters, eines Königes in Arabien Söhnlein, aus Lust einen Männlichen Reichs-Erben zuhaben, aufgezogen, und Ihn bey ihrem Gemahl vor jenen aus gegeben, bey dem Marini im Wettstreit der Verzweiffelten, gedeutschet durch den Unglücks-seligen. l. 2. p. 178. & seqq. Imo nonnunquam filii loco, filiam virili habitu suppositam fuisse, experimento deprehensum est. Also hat die Aegyptische Infantin, Karilda, an statt ihres verbliehenen Sohnes Fiorlindo, den Sie von Asmadien erzeuget, Fiddelmen eingeschoben, welche sich einer Mannes-Kleidung bedienen müssen, bey gedachtem Auctore l. 4. p. 399. & seqq. Præsumptio autem supposite partus est, si mater diu sterilis fuit, & usque ad illud tempus, ni quo se peperisse dicit. Socin. *consil. 90. post. num. 19. vers. adest etiam*.

Th. XIX. Non tamen negandum est, uxores quasdam, diu steriles, enixas fuisse partus legitimos, concurrentibus circumstantiis; Ex naturæ enim vario lusu hæc illæve foeminae serius citiusve imprægnari possunt. Ho-

boken.

boken. *epist. Med. 8. §. 35.* Sic Boleslaus III. Rex Poloniae, ex conjugē Adelheida, quæ, per integrum decennium, infecunda fuerat, quinque filios suscepit. Salom. Neugebaur. *bist. Polon. rer. lib. 3. p. 90.* apud Zeiler. *cent. 1. epist. 47.* qui posterior Ludovicum XIII. Regem Galliarum, ex conjugē, ultra vicennium sterili 1638. filiolum, Henricum V. cum insigni animi voluptate, vidisse, ac Salomon quoque, Gabrielis Basilii, Magni Ducis Moscoviarum uxorem, exactis viginti & uno annis, filium demum, nomine Georgium in lucem edidisse, scribit. Et Arnise. *c. 6. de jure connub. sect. 8. n. 13.* foeminam quandam nobilem, quæ octodecim annos improlis fuerat, trienni spatio tres filios peperisse, prodit.

Th. XX. Alia præsumtio est, si mulier ab urbe, ubi omnium rerum copia est, recesserit & rus concesserit, nulla ad puerperium re parata, nec etiam obstetricibus secum adductis. Præterea si supervenit obstetrix, dum jam peperisset, non dum pareret, & reperit filium, intra ejus foemora, jam e ventre editum, quem ipsa mulier se peperisse dicebat. Socin. *d. c. post. n. 3. vers. & præterea.* Hinc Henricus V. Imperator & Dux Sueviarum, ad removendam suspicionem, Constantiam uxorem, Guilielmi Boni, Siciliae Regis filiam, regni Neapolitani heredem, quæ major quinquagenaria nupserat, ex monasterio extracta, Panormi, publica in platea, sub papilione, dato mulieribus Siculis, quæ vellent, ad eum accessu, parere voluit. Quæ postea Fridericum II. Imperatorem fauste in lucem edidit. Paul. Emyl. *l. 6. bist. apud Arnise. de jure connub. c. 2. sect. 4. n. 13.* Add. Horn. *in Orb. Polit. p. 3. in memorabil. Sicilia.* Item si constet, paulo ante natum fuisse ex alia puerum, & hunc traditum alicui maxima familiaritate conjuncto illi mulieri, quæ se tunc peperisse dicit, etiam si is amicus confiteretur,

tur, secum accepisse & habuisse puerum, alia de causa. Bart. in l. Aurelius. 28. §. idem. quasit. 12. ff. de liber. leg. Plura hanc materiam illustrantia reservabimus ad caput sequens.

Th. XXI. Non incommode disquiritur, *An quis possit se a tutela excusare, si uxorem pregnantem habeat*, cum apertissimi juris sit, tres liberos civibus Romanis excusationem a tutela præbuisse. pr. Inst. de excus. tut. Resp. quod non per l. 2. §. qui autem. 6. ff. cod. quia verba l. 1. C. quinum. lib. se exc. ibi: *Trium liberorum incolumnum numero*: tutelæ & curæ vacationem arguunt πολυπαιδική procuratam, si jam, cum pater tutor curatorve creatur, superstites liberi sint & vivant. l. 2. §. remittit. 2. ff. de excus. Neque enim, qui nasci speratur, in hac quæstione civiliumve munerum, ubi nihil de ipsius jure quæritur, patri proficiet. l. quod dicimus. 231. de V.S.l. qui in utero. 7. de stat. hom. Marc. Vetranus Maur. tr. de Jure liberor. c. 7. pr.

Th. XXII. Ne modum omnem excedere videamur, *ad uxorem ex alio pregnantem* delabimur. Scilicet sapientissimo consilio paucos viros steriles genuit natura, foeminas plurimas, quod in virili infœcunditate majus est damnum, quam in foeminea. Viv. l. 2. de Chr. fam. c. 10. p. 448. Accedit, quod ob ingenii inconstantiam facillime in devia incidat mulier, & pudicitiam, quam creditam & apud fidem suam depositam commendatamque a viro habet, alteri immolat, domino invito, non sine furti scelere, ac suis æqualibus exemplo ad flagitium est, inurens æternam generi suo notam filiosque sua dementia in eam adducens necessitatem, ut nec de matre possint audire, sine pudore, nec de patre, sine dubitatione. Id. ibi. c. 2. exempla qui desiderat, adire poterit Zvving. Theat. p. 1259. & seq. Nec enim cordatis bonisque viris sanctio illa Solonis

nis probatur, quæ foeminis maritos, ad rem Veneream parum idoneos sortis licentiam dabat, unum, quem vellent, ex mariti propinquis admittendi. Sabell. *l. 5. Enn. 2. in theat.* Zwing. *V. 7. lib. 3.* aut Lacedæmoniorum consuetudo, qui nihil pensi habebant, solo marito contenta viveret mulier, an fortissimo cuique traderetur, ut similes procrearet liberos. Plutarch. *in Lyc.* omnibus nervis allaborandum potius, ne infrunita hæc libido maneat impunita. Ist deroregen nachfolgender Brauch der Juden nicht zu verwerffen, daß ein Weib, wenn es im Ehebruch ergriffen wird, 40. Tage nach einander, auf ieden Tag eine halbe Stunde, des Winters nackend, biß an den Nabel in kalt Wasser, und des Sommers auf einen Ameissen Nest sitzen, und daneben ein ganz Jahr ohne Hemde gehen, und des Nachts außershalb der Thür schlaffen muß. Schwartzmayer *lib 1 Miscell. jur. c. ult. in fin.* allegatus a Petro Pappo in seinen Anmerkungen über das Holl. Kriegs-Recht. *p. 51. & 52.* licet Buxtorff. *in Synag. Jud. c. 47.* rem paulo aliter enarret. Nec ferendi sunt alieni connubii levissimi temeratores, utut non offensionis, sed libidinis gratia, præsumantur mulieres alienas cognovisse. Alex. Raudens. *tract. de Analog. l. 1. c. 31. num. 6.*

Th. XXIII. Judæi tantum scelus vindicarunt acerrime. Si enim Nochaides concubuerat. cum uxore Israelitz, postquam coitus matrimonium secutus esset, perinde ac si cum Gentilis uxore coiverat, gladio puniendus erat. Non item, si fecerat, antequam maritus cum sponsa coiverat. Nam ex Jure Noachidarum sive naturali, citra coitum, ne quidem uxor, juxta Talmudicos, habebatur ea, qua cum quis matrimonium contraxerat. Jure autem Israelitico etiam ex sponsalibus, citra deductionem, citra coitum uxor fiebat. *Deut. c. 22. v. 22.* Seld. *l. ult. de*

J. N. & G. Ebr. 7. Quod si Nochaides sive Gentilis conjugaverat ancillam in contubernium servo suo, etiam ipse (si cum ea rem habuisset) ultimo supplicio puniendus erat eo, quod uxorem alienam compresserat. Sed hoc nomine reus ille neutiquam erat, usque tum manifestum esset contubernium & publice dignosceretur, eam ex servi ejusmodi familia (velur conjugem) esse. Quod si disjungebat eam a servo suo (nam utriusque voluntas in potestate domini erat) & caput ejus palam aperiebatur (cum detecto capite in publicum ea prodiret, quoniam non sine velo nuptæ prodire solebant) licite denuo cum ea concumbeat. **Id. l. 5. c. 7.** Speciale erat, quod bello capta Gentilis, pro victoris cujuscunque arbitrio, aliena esse uxor definebat. Post concubitum ejusmodi unicum, si in Judaismi professionem allicipotuerit, baptismo statim suscipiebatur, nomine juris Profelytæ, seu ut Profelyta justa fieret, sive autem Judaismum averfaretur sive susciperet, luctus menstruus domi ei erat agendus. Nec, ante binos annos elapsos, in uxorem ducere domino fas erat, tametsi Profelyta justa fieret. Tempus hoc adjectum, ad distinguendum semen primum a semine secundo, ut scil. dignosceretur ex tempore trimestri, utrum ex concubitu, antequam Profelyta fieret, an post forte gravidaretur. **Id. d. 4. c. 13.**

Th. XXIV. Non placet patronos nequitiae imitari, qui maritorum e complexu, gravidas uxores abduxerunt. Quo nomine reprehensum fuisse Augustum, legimus, quasi prudentis & moderati Principis officium transgressum, quod Liviam Drusillam a Tiberio Nerone marito (ut putabatur, revera vero ex illo, ut sagaciores persentiscebant) gravidam abstraxerit, tegendi sceleris causa, repudiata Scribonia. **Sueton. in Aug. c. 62.** Ejusdem presit vestigia Caligula, qui, cum e thalamo Pisonis, Cæsoniam, calen-

calentem a marito rapuisset, dixit: matrimonium sibi sum-
ptum exemplo Romuli & Augusti. Id. *in Calig. c. 25.* Quid?
quod Tiberius Agrippinam uterum gestantem, cum sum-
mo mœrore, relinquere coactus fuit, cum sibi Julia, Augu-
sti filia obtruderetur. Id. *in Tiber. c. 7.*

Th. XXV. Potius est, ut maritus conjugi ex alio
gravida non cohabitaret, ne seminis oriatur confusio. Carpz.
Juripr. Eccl. l. 2. d. 195. n. 13. Si cum uxore, ab alio ante
imprægnata & gravida reperta non consueverit, dissolvi-
tur matrimonium. Carpzov. *P. 4. C. 20. d. 12.* uxoris enim
& viri eadem esse debet fides castitatis promissio, insepara-
bilitatis, & spes una habenda prolis. Id. *d. C. d. 13. num. 4.*
Nec audiendus est divortium petens, si uxori prælibata,
gnarus stupri, *ευνουσία* præstet. Id. *Consist. l. 2. d. 179.* Sero
enim accusat mores, qui jam approbati sunt. *l. si uxor. 13.*
§. ult. ad l. Jul. de adulter. Idem juris est in muliere, quæ
se passa fuit cognosci a marito adultero, censetur enim in-
juriam remisisse. Ex Bertazz. *Consil. 228. n. 12.* Joh. Bapt.
Bajard. *ad Jul. Clar. §. Adulterium. n. 118.*

Th. XXVI. Q. *An sit infamis, 'qui imprægnatam
ab alio ignoranter duxit, sed sciens retinet?* Negamus,
quod infamis fiat, sed famæ potius ipsam restituat. Carpz.
p. 2. c. 6. d. 14. D. Formm. *diff. d. levis not. macula. 0. 39.* Aliud
est, si publicum prostibulum duxerit, quia hoc casu non
solum, quæ facit, verum ea quoque, quæ facit turpia, et si
facere desiit, lege notatur. Neque turpitudine aboletur,
quæ postea intermissa est. *l. 43. §. 4. de rit. nupt.*

Th. XXVII. Quando notorium adulterium facti
permanentis fuerit, si nimirum cognita ab adultero so-
bolem procreavit. *c. significasti. 4. vers. verum mulier. X.*
de divort. coram judice Ecclesiastico, ad dirimendum ma-
trimonium, illibata conscientia agere licet, neque hac ex-
cusa-

cusatione tueri se mulier potest, quod maritus ei non reddidit debitum conjugale. Boër. *decis.* 297. n. 15. quia non tenetur ad actum generativæ, in notabile præjudicium fanitatis; non enim Deus obligavit virum, contra ordinem naturæ rectum, qui prius attendit ad actum nutritivæ, quo conservatur proprium individuum, quam ad actum generativæ, qui ordinatur ad conservationem speciei, ut ex Thoma tradit Angel. *in sum. verb. Debitum conjugale.* §. 2. & licet, ante nuptias, se imprægnari passa, non damnetur criminis adulterii, Harmenop. l. 4. *Instit. t. 12.* constanter tamen matrimonio, si ex alio efficiatur gravida, quam a marito, non excusatur a pœna adulterii, etiamsi maritus impotens fuerit. Ita Consistor. Witteb. apud Georg. Dedeken. *Vol. 3. Consil. l. 4. de conjug. consumm. & reciff. sect. 6. n. 12.* Hat E. sich an einen Ehemann gehalten, mit demselben fast 3. Jahr lang zugehalten, und ein Kind von Ihm bekommen, ist auch noch mit einem andern Kinde von Ihm schwanger, so wird Sie derowegen, vermöge Ehurfl. Sächsf. Ordnung, iedoch allererst Ausgangs der sechs Wochen, auch mit dem Schwerdt gerichtet; ungeachtet, daß Ihr Ehemann zu ehelichen Wercken untüchtig, dieweil Sie sich des an die ordentliche Obrigkeit nicht beklaget, und sich von Ihm zu sondern gebeten, B. R. W.

Th. XXVIII. *An mulier cum impotente marito possit pacisci de furtivis congressibus cum consanguineo marito? vide Havem. l. 3. Gamol. Synopt. t. 8. pos. 3. negativ illam decidentem, ubi subdit, quod maritus uxoris adulterium dissimulans habeatur jure Civili pro adultero Confer. l. 2. §. 2. l. qui domum g. l. et si amici. 9. §. fin. mariti lenocinium. 29. ad L. Jul. de adult.*

Th. XXIX. Evitabit tamen uxor crimen adulterii

(1.) si matritus turpis lucri causa eam invitam tradiderit alteri id prægnandam, *c. discretionem. 6. X. de eo, qui cogn. conf. ux. fus. Schneidevv. ad Inst. tit. de nupt. Rubr. de divorcio. n. 30.* & hoc casu maritus mortis incurrit supplicium de jure Civili. (2.) si crediderit maritum probabiliter mortuum *c. cum per bellicam. 1. C. 34. q. 1. Clar. l. 5. sent. §. fornicatio. vers. de pone 31.* vid infra *tb. 32. hoc cap.* alias uxor marito diutius absente, admittens alium, non tam ex luxuria, quam libidine ingentia, cui ustionis remedio destituta, resistere nequit, delinquere. *Carpzov. P. 2. Crim. q. 58. n. 38.* (3.) si uxor vi oppressa sit. *l. 13. §. 7. ad L. Jul. de adult. c. itane. 1. C. 32. q. 5.* (4.) si maritus sit adulter, tunc illi uxorem adulteram dimittere nequit *c. significasti. 4. X. de divorc.* paria enim delicta mutua compensatione tolluntur. *c. fin. X. de adulter.*

Th. XXX. Fœmina nupta & maritata prægnans ex alio de jure Canonico amittit propter adulterium dotem ac donationem propter nuptias & alia, quæ a marito percipit. *c. plerumque 4. de don. int. vir. & ux.* Hodie quando uxor crimen est confessâ judicialiter, vel publice cum adultero cohabitât, tunc potest propria autoritate domo expelli marito, alias non, sed debet expectari sententia judicis. *Covarruv. tom. 1. de matrim. p. 2. c. 7. §. 5. n. 15.* Per Constitutionem Electoris Augusti 20 p. 4. mulier, quæ vivente marito, cum alio publice sponsalia contraxit, & prægnans ex eo facta est, gladio punitur. Idem obtinet, si ambæ personæ in conjugio vivunt, quæ crimine adulterii duplicati, der Ober-Hureren sunt convictæ. Quando vero imprægnator solutus cum uxore mariti adulterium commisit, ipse capitaliter punitur, at uxor adultera in hono-

rem matrimonii impunis dimittitur, si maritus ipsi gratiam delicti fecerit. Nec cuiquam mirum videbitur, adulteros tam gravem subire poenam, si æqua mente pensaverit sceleris magnitudinem. (1.) enim divinam contemnunt autoritatem. (2.) alieni thori sacra violant. (3.) posterorum honestatem reddunt ambiguam. (4.) faciunt, ut ad alienos clam ac nefarie aliquando honorum perveniat successio seu hereditas.

Th. XXXI. Q. *Utrum mulier adultera teneatur revelare filium, quem ex adultero suscepit, & quomodo debeat satisfacere?* Distingui. cum Pan. in c. officium 2. de pen. & remiss. aut nullum imminet periculum, & verisimiliter ipsi creditur, vel potest probare & sic tenetur revelare, aut non potest probare, nec ipsi credetur, & sic non tenetur, quia crearet scandalum sine aliqua utilitate. arg. c. plerumque boni. 27. C. 2. q. 7. Aut imminet periculum ipsi aut alteri & sic non tenetur, quia in non revelando solum periculum rerum versatur. Et inter duo mala minus est eligendum c. 1. dist. 13. Satisfaciat igitur de suo, quantum potest, damnificatis, sicut sunt, qui nutriunt puerum, vel privantur hereditate propter ipsum & doleat, non posse plene satisfacere, & si ipsa non potest satisfacere, tenetur adulter, si scit vel probabiliter credit, quod sit ejus filius, & modo id facere possit, sine scandalo. arg. c. fin. de injur. alias non D. Præses in collegio Publ. ad Regul. Jur. Pontific. in 6to disp. 2. exempl. 10.

Th. XXXII. Q. *An mulier, qua virum suum longo tempore absentem vita esse functum arbitrata, alii nupsit, sit punienda de adulterio?* Resp. quod non, siquidem certum nuncium de mariti morte acceperit, vel etiam aliter fama publica interveniente, probabiliter credere potuerit, illum defunctum esse. Ut autem le-

gitime pręgnans sit ex novo marito, requiritur, ut, dum conjugis obitum prętendit, duos producat testes, quibus certo constet de obitu, licet ipsum cadaver non viderint. Nonnunquam tamen unus testis omni exceptione major supplet numerum reliquorum, si scil. maritus in acie occiderit, tumultuante mari naufragio mer-
sus sit, aut morbo contagioso expiraverit v. *Nov. 117. c. 11.* interim tamen depositio non perplexa, sed solida erit, quod viderit mortuum, quod sepultura interfuerit. Tutissimum fuerit testimonium, si Magistratus loci, si libri Provisorum Ecclesię, quibus nomina, sepulcorum inscribi sueverunt, de obitu testentur. Add. Carpz. *l. 2. Consist. t. 9. d. 166. 168.*

Th. XXXIII. - *Quomodo consulendum conscientis, si desertor uxoris redeat, & uxorem suam, qua vivo ipso, alteri nupsit, repetere velit?* Resp. si maritus absque dolo malo Reip. vel negotiationis causa tamdiu eman-
serit, etiamsi citatus fuerit, retento interim affectu maritali, & docere queat, citationem in notitiam suam non pervenisse, mulierque citra Magistratus auctoritatem & consensum, cum alio contraxerit, tunc tenetur uxor, relicto novo marito; priori illi cohabitare, etiamsi ex posteriore etiam liberos susceperit. Ita ex *Luthero tom. 5. Jen. Germ. lib. de caus. matr. Balduin. lib. 4. Cas. Conf. c. 13. Cas. 8.* sin sine honesta & probabili causa malitiose discesserit, neque comparuerit legitime citatus, uxor interea ab ipso judicialiter absoluta, & aliud conjugium ei concessum fuerit, non audiendus, sed in exilium mittendus est. Quod si e contrario maritus desertus ab uxore cum alia persona contrahat, ante factum divortium eamque impragnet, puniendus arbitrarie venit, quia non expectavit iudicis sententiam; non capitaliter, quia re-

medio unctionis privatae maluit matrimonium contrahere,
quam luxuriose vivere. Havem. *Gamel. Synop. l. 4. c. 6.*
poss. 25.

CAP. VII.

De

Vidua Prægnante.

SUMMARIA.

*Tb. I. Ratio connexionis. II. Si vidua ex marito
se pregnantem asserit, quid, juxta edictum Pratoris, agen-
dum. III. Ceremonia adinventæ sunt jure civili, ne fraus
committatur. VI. Quid hodie, circa ventris inspectionem,
in matribus, præprimis nobilibus, quæ prægnantes, post de-
functum maritum, aliquando petunt immisionem in bona
feudalia, sit observandum? V. Si mulier dolose in possessi-
one versatur, qualiæ remedia competant? VI. Quando sit
presumptio suppositi partus. VII. Pater nasciturus, æque
ac jam natus, tutorem dare potest. VIII. Si statutum di-
cat, quod Camerarii debeant esse 40. posteaque numerus fu-
erit ad 38. reductus, cum clausula, ut si quis ex iis more-
retur, debeat surrogari ulius de genere ultimo morientis,
utrum, si ex isto ultimo non est natus aliquis, sed in ventre
adhuc est, jam nati ex aliis debeant hunc expectare? IX.
Quid si in pactis dotalibus & testamentis habeatur con-
ditio: si sine liberis quis decesserit, an hac conditio defe-
cisse videatur uxore prægnante relicta? X. Nascituri olim
poterant exheredari, hodie vero non item. XI. Si quis
mortuus sit, relicto uno filio & uxore prægnante, ob incer-
tum nascendorum numerum, quartam tantum partem pe-
tere potest. XII. Ut autem partus succedere hereditatem*
trans-

transmittere possit, opusest, ut viduus fuerit natus. XIII. Possibimus, si debito tempore ac modo naturali fuerit natus, in dubio censetur viduus natus. XIV. Septimo, nono & decimo mense nati maxime vitales sunt. XV. Si mulier, post primi mariti obitum statim nupserit alteri, & nono mense filium peperit, utrum talis censeatur conceptus a primo vel secundo marito? XVI. Si in decimo mense, a tempore mortis, & non a tempore secundi matrimonii, etiam presumendus est partus ex primo marito. XVII. Quid sentiendum de partu undecimestri? XVIII. Partus, qui post undecimum mensem annotari a Medicis leguntur, numerantur inter ea, quæ rarissime eveniunt. XIX. Fabulae sunt, quæ de 13. 14. & 15. & ultra referuntur mensibus natis. XX. Vidua intra luctus annum nubens, de jure Civili sit infamis: Eatamen pœna Jure Canonico sublata censetur. XXI. Si fœmina virum non habens, cum proprio servo se commiscuerit, quomodo de jure Justiniano puniatur; quomodo vero, de jure Saxonico? XXII. Pœna carceris imposita plerumque mutatur in pecuniariam. XXIII. An feudo possit privari Vasallus viduam Domini impregnans?

Th. I.

Hactenus prægnantiam fœminæ, quæ constante matrimonio conspicitur. juribus, quæ illam afficiunt, interpolavimus nunc eandem, quatenus a marito separata per mortem est, perpendiculabimur. Dicitur autem tunc vidua prægnans vel ex marito prædefuncto, vel ex alio.

Th. II. Priori modo spectata, si mulier ex marito se prægnantem asserat, ex Prætoris edicto quinque mulieres adhibendæ sunt, non per viduam, sed per judicem electæ, ut inspiciant, an sit gravida vidua: & debet domus hone-

honestissimæ foeminae seligi, ubi pariat: & ante dies 30. quam parituram se putet, ipsa intinabit his, quorum interest, non nasci, ut mittant, si velint, qui custodiant ventrem: & in conclavi, in quo paritura erit mulier, plures aditus, quam unus, non esse debent; & ante januam tres custodes ponendi, & partus tempore quinque mulieres duæque obstetrices probatæ fidei adsciscendæ, quas omnes excuti convenit, ne qua alia, in eo conclavi, sit prægnans foemina, & noctu tria lumina ad minimum ibi debent esse. Præterea exigitur, ut jam natus partus iterum inspiciatur. *l. 1. §. 10. de inspic. vent.*

Th. III. Quæ ceremoniæ jure Civili adinventæ sunt, ne fraus committatur aut alienus partus heresve subijciatur, quod crebro accidit. Also erzehlet Mart. Zeiler. *cent. 4. epist. 4.* aus des Joh. Isac. Pontani *Hist. Dan. l. 9. p. 585.* folgendes: Daß Arel-Broders Wittib, vornehmen Geschlechts, weil ihr Herr keine Kinder verlassen, sich gestellet, als ob sie schwanger wäre, und dahero den Bauch aufstreiben lassen; hernach sich zu Bette geleyet, desto etliche aufgewartet, die da fürgegeben, wie daß sie ein Söhnlein geböhren, so gelebet und getaufft, hernach aber gestorben und begraben worden; und daher habe sie ihres Ehes-Herrn Güter behalten. Aber endlichen sey dieser Betrug an den Tag kommen, indem Arels Befreundte, so einen Argwohn gehabt, erhalten haben, daß das Kind wieder ausgegraben worden; da man denn nur einen ledernen Sack gefunden, der mit Sand also ausgefüllet gewesen, daß er die Gliedmassen und Form eines Menschen vorgestellt. Daher die Wittib und alle die, so um diesen Handel Wisse schafft gehabt, zum Tode verurtheilet; aber doch endlich diese Sache in Gegenwart König Erichs und vieler vornehmen Herrn verglichen und beygelegt worden sey.

Th. IV. Hodie quamvis illarum solennitatem scrupulositas non fervetur per omnia, frequentatur tamen adhuc ventris inspectio in matribus, præprimis nobilibus, quæ præguantes post defunctum maritum aliquando petunt immisionem in bona feudalia. Hahn. *ad Wesenb. tit. de inspic. vent.* Quatuor autem desiderare mater debet (1.) ut ventris seu partus inediti nomine in possessionem mittatur. *l. 1. ff. de vent. in poss. mitt.* (2.) ut ventri seu bonis curator detur, qui viduæ præster alimenta, habitationem & ad edendum partum alia necessaria, pro facultatibus & dignitate mariti defuncti; nec enim fas est, ei denegare alimentum, qui nascendo dominus bonorum est futurus & de quo spes est, fore, ut Reip. nascatur. *l. 1. §. 2. & 15. ff. cod. quo facto*, tamdiu est in possessione venter, donec pariat, vel omnino constet, eam non esse gravidam. *l. 1. §. 19. & pen. 4. t. adde textum Jur. Sax. art. 38. lib. 3.* ubi dicitur: Das Weib soll man nicht verweisen aus des Mannes Gütern, wann er stirbt, die ein Kind trägt, eher denn sie des Kindes genesen. Non tamen alienare, nec immutare, nec permutare quicquam ex iis matri bona prædefuncti mariti concessum, sed tanquam nuda usufructuaria, in iis ita versari debet, ut omnia liberis relinquantur integra. Dav. Mev. *ad Jus Lub. p. 2. t. 2. art. 8. n. 52. 53. & seq.* (3.) ut fiat inventarium & (4.) ut filius, si nascatur, per triennium apud eam educari debeat. Hahn. *ad Wesenb. t. de inspic. vent.*

Th. V. Quod si mulier dolose in possessione versatur, duplex remedium proponitur. Unum est interdictum, quod datur ei, cujus interest, contra possessorem, ad quem dolo mulieris possessio venit, ut illa cedat: nec enim propria autoritate potest expelli. *l. 1.*

§. 2. *si vent. nom. mul. in poss. miss. ead. poss. dol. mal. in al. transl. esse dic.* Est autem hoc interdictum peculiare, adeoque nec Quorum bonorum, ut putat Wesenb. *in paratit. b. n. 3.* siquidem possessor possidet pro tradito a muliere, nec etiam interdictum. Ne vis fiat ei, ut vult Coll. Argent. quia venter in possessionem missus est, atque contra mulierem interdictum hoc non dirigitur. Alterum remedium est actio in factum, perpetua, adversus mulierem, competens ei, cujus interest, possessionem ab ea in alium translata non esse. D. Lynker. *in dict. ad b. t.* Sin vidua, calumniæ causa, possessionem adepta sit, sciens prudensque, se minime prægnantem esse, Prætor actionem in factum dat contra illam ejusque parentem, ei, cujus interest, mulierem in possessionem non esse missam, ad partis agentis interesse. *l. un. §. 1. 2. 4. 5. & 6. ff. simul. vent. nom. in poss. cal. caus. esse dic.* & cum talis mulier non heredem solum, sed Prætozem simul deceperit, idcirco haud tantum illa, quæ, cum suæ potestatis esset, hoc fecit, sed etiam pater, qui calumniæ causa passus est, filiam, quam in potestate habebat, ventris nomine in possessionem mitti, notatur infamia. *l. 15. 16. 17 & 19 de b. qui not. infam.*

Th. VI. Cæterum præsumptio suppositi partus erit, si mulier, postquam asseruit, se prægnantem, nunquam passa sit ventrem ejus inspicere, nec fuerit ejus venter custoditus, nec postea tempore asserti partus, sit adhibita præsentia personarum, prout a jure requiritur, nec appareat, quod aliqua persona interfuerit. Masc. *de Probat. Vol. 3. Concl. 1147. num. 12.* Item si quis deponat, vidisse se decidere, de ventre mulieris, eo tempore, quo se gravidam assererat, parvam quandam culcitram: præsumitur enim illam, ea de causa, utero imposuisse, quo is tumidus appareret. Neque novum est, mulieres, quæ ad inspiciendum ventrem

arcescunt sunt, minus peritas esse, aut non integras, imo suspectas. Fieri namque potest, ut illa, quæ asseritur fuisse prægnans, habuerit ventrem durum & tumefactum ex alio morbo. Præterea si inspexerint & tetigerint uterum tectum veste vel etiam interula, potuit mulier aliquo superimposito, reddere ventrem suum tumidiorem: nec plena fides eis esset adhibenda, etiamsi dicerent, dum tetigerunt, se sensisse puerum in utero: quia si mulier voluit se fingere gravidam, potuit etiam tunc trahendo spiritum, movere ventrem, & ita movendo dicere tangenti, sentis ne? & eam inducere ad credulitatem. *Id.*

n. 16. Amplius si mulier post mortem mariti, se nunquam prægnantem dixerit, per longum temporis spatium: mulieris enim citissime prægnantes cognoscuntur, saltem post duos menses a die conceptionis. Idem si tempore, quo mulier ait, se peperisse, nullus adfuerit. Denique si filius, quem se modo peperisse affirmat nullo modo patrem matremve ne ex ore quidem referat. *Id. n. 17.*

Th. VII. Tantum de suppositione partus; jam de nascituro, qui triste patris funus, ventre materno inclusus, experiri cogitur, aliqua ut delibemus, materiæ suadet ratio. Scilicet illi non minus, quam jam natis testamento tutor a patre dari potest. §. *cum autem. 4. Inst. de tutel. l. 1. §. 1. de testam. tut.* adeo, ut si quis filiabus suis, vel filiis tutores dederit, etiam posthumæ vel posthumo dedisse videatur. §. *fin. Inst. qui test. tut. dari pos.* Idem sentiendum, si posteris dederit. *d. §.* Non obstat. *l. 161. de V. S.* quæ explicari potest ex *l. finemo. 19. §. fin. de test. tut.* nam testamento tutor datus tunc fit, cum partus fuerit editus. *d. §. fin.* eo non nato, utilis negotiorum gestorum actio adversus eundem datur, de iis, quæ

interim gesfit. *l. 29. de N. G. l. 24. de tut. & rat. distrab.* Restringimus vero hanc tutoris dationem ad patrem duntaxat. Magistratus enim ventri non tutorem, sed tantummodo curatorem dare solet. *l. 20. pr. ff. de tut. & cur. dat.*

Th. VIII. Q. Quid juris, si statutum dicat, quod Camerarii debeant esse 40. postea fuerit iste numeris ad 28. reductus, cum clausula, ut si quis ex iis moreretur, debeat surrogari alius de genere ultimo morientis, utrum, si ex isto ultimo non est natus aliquis, sed in ventre adhuc est, jam nati ex aliis. debeant hunc expectare? Resp. quod non, favore Collegii, secundum Oldrad. *l. petitionem. 13. de advoc. div. judic. & l. 1. C. de agent. in reb. lib. 12. c. 20.* vid. Bald. ad *l. Idemerit. 16. rel. 1. de stat. hom.*

Th. IX. Si in pactis dotalibus & testamentis conditio (si sine libris quis decesserit) adjici soleat, & ego scire aveam, an hæc conditio defecisse videatur, uxore prægnante relicta, tunc enim respondetur, quod non, per *l. 187. d. R. 7.* ibique Dn. Præses in Colleg. publ. part. 2. Disp. 17. exempl. 1. & seqq. ratio est in *l. 23. de V. S.* Fallit tamen istud, si partus non edatur, aut mortuus nascatur, tunc enim perinde est, ac si in vivis nunquam fuisset. *l. qui mortui 139. ff. eod.* cum partus non editus homo non recte fuisse dicatur. *l. in Falcidia. 9. ff. ad L. Falcid.*

Th. X. Quoad successionem notandum, quod nascituri olim poterant exheredari. §. 1. *Inst. de exher. liber. l. 14. de lib. & postb.* (quod si tamen pater exheredaret filium nasciturum, & nasceretur filia, non censebatur exheredata, quia in odiosis masculinum non concipit foemininum Gl. c. generali constitutione. 13. X. de elect. & elect. pot.) sed textus illi emendati sunt per subsequentes Justiniani constitutiones in *l. maximum vitium. 4. circ. f.*

C. de lib. prater. §. sed hæc quidem §. Inst. de exher. liber. & N. 15, c. 5. in pr. & testamentum irritum sit, ita tamen, ut legata & fideicommissa in testamento relicta conserventur. d. Nov. c. 3. quod volunt procedere, quando scienter præterit posthumum testator. In dubio tamen potius scientia testatoris, quam ignorantia præsumenda est, cum imprægnatio tale sit falsum, quod ex ventre intumescen- te vix ignotum esse potest, in quo magis scientia præsumenda. Carpz. l. 6. Resp. 10. n. 13. Hodie quia ingrati- tudo in illos nullo modo cadit, posthumi exheredari non possunt, sed exheredati testamentum nullum faciunt. Carpz. p. 3. C. 17. d. 21. imo legitima hereditas ipsis debet restitui l. 26. dest. hom. & (modo inter suos heredes, cum nascerentur futuri, heredes instituendi Carpz. p. 3. const. 18. d. 27. Unde non solum in allodialibus, sed etiam in feudalibus succedunt. Schultz in Syn. Inst. tit. de her. q. ab int. def. lit G.

Th. XI. Quod si pater familias mortuus sit relicto uno filio & uxore prægnante, tunc ille filius neque a debitoribus neque ex hereditate a patre relicta partem dimidiam crediti, vel hereditatis petere potest, sed quartam tantum partem, ob incertum nascendorum numerum, quippe cum tergemini interdum procreentur, desiderare debet. l. sed & si 28. §. fin ff. de jud. ita ut si postmodum unicus nasceretur, reliquæ duæ partes duobus accrescerent. l. 3. & ff. si pars hered. pet.

Th. XII. Ut autem partus succedere possit, opus est, ut vivus fuerit natus & cum spiritu editus. l. quod dicitur. 12. §. 1. de lib. & postb. Ulterius enim nihil requiritur, quam ut vivus processerit, ad nullum declinans monstrum vel prodigium. l. quod certatum est. 3. C. de postb. her. inst. Hinc etiam nasciturus, præteritus a testa-

tore

torerumpit testamentum patris, & ei succedit, hereditatemque ad matrem transmittit, quamvis non emiseric vocem, sed illico in manibus obstetricis decesserit, dum modo vivus ad orbem processerit, etsi partum integer, sed cum spiritu tantum editus fuerit. *l. 2. & 3. C. cod. l. queret. aliquis. 133. ff. de V. S.* hinc si partus nondum sit perfectus, & sexto forsan mense editus, patris ei hereditas nihilominus debetur, si modo spiritum habuerit validum Phil. *in usu pract. ad Inst. lib. 3. Eccl. 1.* quod si alii testes haberi nequeunt, sufficit testimonium mulierum, quæ interfuerunt tempore partus, secundum *Gl. in Weichbild art. 35.* Nec amplius observatus rigor *Juris Saxon. in Lehnrecht art. 20.* Wann der Sohn nach des Vaters Tode lebet also lang, daß man seine Stimme hören mag in den vier Wänden des Hauses, so ist er beerbt mit seines Vaters Lehen. Aliud est, si infans in ipso partu sit mortuus, tunc enim neque succedere, neque hereditatem ad heredes transmittere potest, quippe quod vivus ad orbem non venerit, nec cum spiritu editus fuerit, Carpz. *p. 3. c. 17. d. 16.*

Th. XIII. Q. vero, quando posthumus censetur vivus natus? Dicimus, posthumum si debito tempore ac modo naturali fuerit natus, in dubio censeri vivum natum, non veto si tempore intempestivo vel etiam a matre pestifero morbo laborante, Carpz. *p. 3. Const. 7. d. 20.* tunc enim partus non præsumitur vixisse, sed potius veneno necatus, ut merito vita ejus probari debeat.

Th. XIV. De successione posthumi satis superque actum; superest, ut pariendi tempora excutiamus aliquatenus. Supponere hic libet, quod, quanquam in rerum natura certum sit, natos septimo, non & decimo mense maxime vitales esse, per testes tamen & signa nullo modo

lo modo fieri posse videatur, ut possit probari, nisi forte honesta aliqua filia contracto matrimonio, duobus primis diebus, ex viro pragnans remanserit, postmodum statim mortuo, si hæc pareret septimo, octavo, nono vel decimo mense, cognosci enim & judicari tunc potest saltim præsumptione juris tempus partus, aliter non.

Th. XV. Q. itaque, si mulier, post primi mariti obitum statim nupserit alteri, & nono mense filium pepererit, utrum talis censeatur conceptus a primo vel secundo marito? Sane jure Suecico vidua pragnans, si infra decimum mensem a morte mariti pepererit, succedit cum infante in bonis mariti: secus si post illud tempus, tunc nec pro herede quidem agnoscitur. Dist. aut. apparent signa conceptionis & illa considerata & sequenda sunt: aut non apparent signa, & tunc standum erit consuetudine mulieris, in quanto tempore consuevit parere, sin autem id non constat, ad Medicorum vel obstetricum judicia recurrendum, jung. Zeil. cent. 4. q. 39. His etiam deficientibus, quod frequentius accedit, accipiendum est. Mich. Grass. thesaur. comm. opin. Vol. 2. p. 148. col. 3. vid. D. Præses dissert. de Odio secundarum nuptiar. cap. 3. tb. 3. & seqq. ubi pro filio ex priore marito nato esse pronunciandum per rationes in utramque partem adductas deducit.

Th. XVI. Quod si in decimo mense a tempore mortis & non a tempore secundi matrimonii, etiam præsumendus partus est ex primo marito: in dubio autem standum confessioni matris & omnes circumstantiæ graviter ponderandæ, an partus repræsentet faciem primi vel secundi mariti, item an primus maritus fuerit firmæ valetudinis, nec ne Beult. ad l. 3. de jur. jur. n. 36. Neque Glossa in l. Gallus. ff. de lib. & postb. ibi:

libi: decem mensibus, dicens, hominem generare posse etiam ea nocte, qua moriturus est, simpliciter voluisse videtur, quem qualicumque morbo affectum generare posse, sed duntaxat innuisse, dari casus, ut quis uxorem suam cognoscat; illico autem repentino quodam morbo moriatur, adeoque tunc, ne uxori injuria nascatur, computandi sunt dies conceptionis posthumi a die mortis, ac decem menses possunt admitti, vid. Zacch. l. 3. t. 1. q. 4. n. 11. & 13. Alioquin in universum causam, cur mulieres ultra decimum mensem regulariter non gestent uterum, assignant hanc, quod alimentum & augmentum a matre descendens non amplius sit sufficiens partui, ubi decem menses præterierunt & fœtus auctus fuit. Trahit enim, quod dulcissimum est in sanguine, ad sese. Hippocr. in lib. de nat. pueri seu fœt. circ. fin,

Th. XVII. De partu undecimestri major controversia agitur. Legitimum eum quidem esse tradiderunt Plin. lib. 7. c. 5. Forest. lib. 28. Obs. c. 62 Amat. Lusitan. cent. 1. curat. 27. Nos cum limitatione hoc accipiendum putamus, si scilicet nascatur sub initium undecimi mensis, primo vel secundo die. Bartol. ad l. 7. n. 1. de Stat. hom. Gothofr. ad Nov. 39. c. 2. si cætero spatio, spurii acensemus. Interim tamen vita & mores viduæ respiciendi, & si proba fuerit, potius dicendum, si serius enixa sit, ipsam quidem a marito concepisse, sed fœtum a natura propter tristitiam tardius fuisse formatum, D. Amm. in disc. ad cas. 29. Hinc etiam tempore intermedio partum undecimestrem haberi nonnunquam pro legitimo, meminit Carpz. l. 2. Consist. d. 227. & Beust. p. 2. de matrim. c. 36. talem puellam a pudica quadam matrona etiam ad hereditatem patris admittendam Wittebergenses 1667. statuisset, narrat. Hæ itaque sententiæ tutiores sunt, quan-

do nulla uspiam nidulatur mala suspicio, & quando pariens puellam enititur. Tunc enim in dubiis mitiorem sequimur sententiam, ne ulli fiat injuria.

Th. XVIII. Partus, qui post undecimum mensem annotati a Medicis leguntur, numerantur inter ea, quæ rarissime eveniunt. Sennert. *l. 1. Inst. Med. c. 10. Myns. cent. 6. obs. 40.* & natum duodecimo mense post obitum mariti Liplienses pronunciarunt pro illegitimo apud Georg. Beat. *P. 2. t. p. 6. 163. hunc in modum*: Wann solch Kind lebt oder nicht, so kan es doch vor eures Bruders Kind noch Erbe nicht gehalten werden, B. R. W. Quicquid pro excusando eo afferat Bartol. *in l. Gallus. n. 12. delib. & posthum.* Ob prægnantes tamen circumstantias quandoque aliter sententionari solet, sic circa finem anni 1679. judicatum Lipsiæ fuit pro filio, qui natus post duodecimum mensem erat, quia (2.) foemina statim post mortem mariti dixerat, se esse gravidam (2.) omnes vicini testimonium perhibebant, quod vixerit caste, neque ulla præsumptio contra ipsam aderat, rem & conversationem cum aliis habuisse eam; foemina tamen insuper juramento se purgare compulsa fuit, filium esse a defuncto marito, ut cognovimus ex discursu Dn. Dr. Joh. Alex. Christens super Strauchii dissertationes Justinianeas Lipsiæ habito *diff. XI. tb. 37.* Habemus quoque casum, apud D. Amman. *in Med Crit. resp. 44.* ubi Lipsiensis Facultas Medica partum duodecimestrem (13. Tage noch drüber) Marthæ Plattin, Calegiensis, dero Hauswirth vorm Jahre nach Michaelis, als Er noch des Tages zuvor mit Ihr an den Tische gessen, gestorben und sie nach seinen Tode ein Jahr und 13. Tage eines Töchterleins genesen, Anno 1638. legitimum pronuncia- vit, ex ea ratione, quia mulier, per trimestre spatium, dolores parturientium continuos, absque jactura virium pertu-

lerat; verum responsionem illam in favorem matrimonii datam haut mala suspicatur D. Amm. *in disc. ad eund. cas.* ubi plures dubitandi rationes recitat.

Th. XIX. Quæ denique de partibus decimo tertio, decimo quarto & decimo quinto mense natis, item de infantibus viginti tres menses, biennium & quadriennium in utero gestatis refert Joh. Schenck. *l. 4. obs. Medicin. 156. 157. 158. 159. & 160.* ex anilibus fabulis desumpta esse videntur, nec ullam veri speciem habere. Quo pertinet lepida historia, quam exponit Georg. Phil. Harßdörffer in dem *Schauplatz Lustund Lehrreicher Geschichte. hist. 152.* Nimirum Hieronymus Augustus de Montelon, Nobilis Gallus, haud procul Gratianopoli (Grenobel) feudum Aiguenere gratia Regis possidens, cum in Alsatiam cum Cardinale Velettio profectus esset ibidemque diem suum obiisset, uxor ejus interea, post absentiam mariti quadriennem, filium edidit, quem mariti cognomine insignire & in prædium paternum ingerere summo studio annitebatur, cui contra leviri maximopere renitentes, Emanuele (putatitium agnatum) judicialiter pro spurio declarandum curarunt. Verum non acquievit mater, sed ad Parlamentum appellavit, quod, annulata prima sententia, Emanuelem legitimum & justum in feudo successorem, matremque honestam foeminam scripto asserere anno 1637. d. 14. Febr. non dubitavit. Aliquot annis post Sorbona Parisiensis hoc summum decretum cavellavit & scandalii amoliendi causa, illum bastardum judicavit, addita non levi reprehensione in Gratianopolitani parlamenti Auditorio, qui pro fundamento adduxerant, quod Magdalena, mater dicti pueri, ingenti cum confidentia dixisset, sibi aliquando circa diluculum maritum per quietem apparuisse ac secum rem habuisse, ita ut ex illo tempore, citra maris

alterius

alterius operam, vñ solius imaginationis concepisset. Cui impudenti sermoni quam plurimorum hominum ad id subornatorum sublestum testimonium accessit, utpote quatuor obstetricum & totidem Doctorum Medicorum Montepellulanorum (zu Montpellier in Languedoc) quòrum ut & Sorbonensium rationes legis apud Harßdörffer, *cit. loc.*

Th. XX. Tantum de vidua ex marito pręgnante: reliquum est, ut gravidam ab *extraneo* videamus: Ut enim nullus existat maritus, qui non & suam mortem ab uxore doleri velit & se desiderari, avertenturque illam cuncti, quę post primum maritum adhuc profiteatur, se alterum expetere, homini nubens, simul vidua, & conjunx & adultera, inveniuntur tamen haut pauca mulieres, quę vitia utcunque in conjugio dissimulata impetu effundunt, adempto Viri obice, quò cohibeantur, & pudorem suum alienis prosternunt libidinibus contra *l. fœdis simam. 2. C. ad L. Jul. de adulter.* ostendentes, quales natura vel moribus sint, cum tantum licere possit, quantum libeat. Joh. Lud. Viv *de Christi. fœm. lib. 3. c. 4. in fin.* Contra quem enormen vivendi modum insurgentes legislatores, constituerunt prudentissime, ut vidua, intra luctus annum nubens, incurrat infamiam & amittat ea, quę a priori marito relicta sunt. *l. 1. cum Auth. seq. C. de nupt.* ne fieret conturbatio sanguinis. Quam tamen pœnam Jure Canonico sublatam esse constat, adeo, ut legari ei aliquid & heres institui possit per *l. pen. & fin. X. de soc. nupt.* imo intra annum nubere poterit, si intra 6. vel 4. menses non appareat, ex ventris tumore vel aliis conjecturis, eam pręgnantem esse, aut sit senex aut sterilis. Bald. in *l. decreto 15. C. qui nos. infam.* Sicut quoque vidua scortans vel luxuriose

se vivens de Jure Saxonico non amittit dotalitium. Landt recht, *lib. 1. art. 5.* Ein Weib mag mit Unkeuschheit ihres Leibes weibliche Ehre fräncken, ihr Recht verleast sie aber nicht, noch ihr Erbe, (Aliter tamen de jure civili cum ipsa hoc casu proceditur. *Auth. eisdem pœnis C. d. secund. nupt.*) nec ab heredibus mariti potest repelli dotem petens, per exceptionem de fornicatione. *Carpz. p. 4. const. 11. d. 7.* aliud est, si maritus adulterium uxoris sciens, idque indignatus, eam expulerit vel de eo conquestus sit, morte autem præventus vindicare non potuerit, tunc heredes lucris eam privare possunt. *Id. ib. d. 4. § 5.*

Th. XXI. Si fœmina, virum non habens cum proprio servo se commiscuerit, de Jure Justiniano decapiatur & servus comburitur. *l. un. C. d. mulier. qua se pro- pr. serv. junx.* Hodie matrimonium inter servum & liberam fœminam contrahi posse liquet, ex tot. t. *X. de conjug. serv.* Jure Saxonico vidua, quæ, post viri obitum se imprægnari passa est, pœna stupri tenetur vigore *Con- stit. Elect. 27. p. 4.* & pro ratione circumstantiarum 8. vel 14. dierum incarceratione punitur. *Ordin. Elect. Ecclesi- ast. tit. Von Ehegelöbnissen. rubr. Von Straffe des Ehe- bruchs und der Unzucht. §. Würde denn Carpz p. 2. Crim. q. 69. n. 10. 11. inprimis n. 13. § 15.* quæ pona quamvis jux- ta Carpzovium in foro Electorali in pecuniariam con- verti non eoßit. *Id. d. 9. n. 17.* contrarium tamen rece- ptum hætenus in Ducatu Magdeburgico per *Constitutio- nem provincialem* in der Magdeburgischen Policeny-Orde- nung *cap. 46.* Von Ehebruch, Hurerey und Unzucht, quæ alternativam pœnam carceris aut pecuniariam ponit. §. Da aber eine ledige Mannsperßohn eine Junfrau oder eine unberüchtigte Wittwe beschläßt und dieselbe zu Ehe nicht nehmen will, so soll er sie ihres Standes und Herkommens nach

nach doiren, und da sie von ihm Leibes- Frucht hat, dieselbe auf Gerichtliche Ermäßigung alimentiren, und darüber mit Gelde oder Gefängniß oder mit Räumung des Herzogthums gestrafft werden.

Th. XXII. Pœna carceris imposita plerumque mutatur in pecuniariam, ita, ut juxta Carpzovii tradita *prax. crim. p. 3. q. 133. n. 47.* pœna carceris 3. dierum iudicetur multa unius sexagenæ novæ, pœna carceris octidui tribus vel ad summum 4. sexagenis novis æstimetur; hinc etiam viduæ cuidam pœnam carceris 14. dierum dictatam fuisse memini, eo, quod majus scandalum præbuerat, tanquam fœmina tantum non quadragenaria, & insuper virum suum Consularis dignitatis demortuum ac propinquos honoratos dedecora affecerat, quæ postmodum fuit mutata in 8. sexagenas novas seu 20. Unciales, quam pœnam etiam confirmarunt Scabini Lipsienses in responso suo d. 29. April. 1673. Daß es der angekündigten Straffe der 14. Tägigen Gefängniß oder 20. Thaler Straffe der W. Wittwen Einwendens ungeachtet, billich verbleibet, und ist, in Verweigerung, mit zulänglicher execution wieder sie zu verfahren, W. R. W. impragnanti vero J. C. B. dictata fuit pœna 30. Thalerorum aut 25. baar, quam postmodum 20. Joachimicis redemit. Quæstio hic incidebat, quoniam hæc causa a vidua pro matrimoniali venditabatur, quæ dicebat, se consensisse in imprægnationem, ob factam promissionem matrimonii, & quoque agebat ad consummationem matrimonii, quod tamen imprægnator negabat, *An pœna stupri exigi posset ab ipsa, priusquam causa matrimonialis decisa esset?* Ita videbatur Senatui ejusdem loci, qui etiam, sub pœna executionis, eandem postulabat, sed cum rea supplicasset Principi, super hoc puncto, per rescriptum injunge-

batur Senatui, consilium Jctorum ut exploraret, facta igitur actorum transmissione, Jcti Lipsienses mense Junio, 1673. negative pronunciarunt his verbis: Daß, ehe und bevor die Ehe-Klage zu Ende, der Rn. Bestrafung halber nichts gewisses erkant werden mag, sondern es wird bis dahin billig in Ruhe gestanden, D. R. W.

Th. XXIII. Auctarii loco disquirimus: *An feudo possit privari vasallus viduam Domini impragnans?* Resp. distinguendo: aut illa vidua Prædecessoris est mater ipsius in proprietatem Feudi successoris, & tunc, quocunque tempore fiat stuprum, vasallus amittit feudum: quia eadem matri, quæ conjugii debetur reverentia. arg. *N. 150. c. 2. pr.* aut non est mater, si scil. agnatus succedat, & imprægnatio fit, aut intra tempus luctus, aut postea: illo modo, affirmatur quæstio per *Nov. 39. c. 2.* cum intra tempus luctus peccans, intelligatur in matrimonio priori peccasse per *Nov. 22. cap. 22. pr.* hoc vero nego arg. *l. 19. in f. de lib. & posthum. hebr. inst. l. 24. de pæn.* Idque propter rationem in *l. 13 §. 2. ff. ad L. Juliam de adult.* allegatam. D. Beyer in not. ad Schnob. *Disp. Feud. X. th. 14.*

CAP. VIII.

De

Muliercula Prægnante.

SUMMARIA.

I. *Quid hoc loco sit muliercula?* II. *Quomodo consideretur stuprata: Voluntarium stuprum quomodo presumatur? Violentia quomodo probetur?* III. *Pæna stupratoris qualis sit? Analogon stupri violenti est, si quis cum fœ-*

mina demente rem habet. Nuda assertioni mulieris stuprata, quæ se imprægnatam vi dicit, credendum non est, sed in veritatem stupri violenti a Magistratu inquirendum. V. Non præsumitur vim pati meretrix a cognoscente illam, nisi probetur. VI. Affine stupri violenti est raptus. VII. Quomodo intelligendum sit, quando DD. dicunt, quod volens mulier non debeat rapi. VIII. Pergitur ad stuprum voluntarium. Q. An & quatenus credendum sit assertioni vel inculpationi gravida a se in partu facta? IX. Si reus fateatur copulam, & deferat actrici juramentum, an fuerit virgo toto tempore antea, num virgo jurare teneatur? X. Q. Num mulieri vitata dicenti, sibi promissum esse matrimonium ab eo, qui vitavit illam, credatur? XI. Potest ne prægnans ex aliquo promissione facta, se ei tantum honoris restitutum, quantum intulit infamia, contra eundem experiri, ut pro vero matrimonio pronuncietur, si ille de honore conjugali non sensit, sed reverentia & cultu externo affirmat? XII. Quando puella quis fidem dedit, & facta est imprægnatio, antegressa coram testibus protestatione, se id, quod facturus est, contrahendi conjugii causa non facere, omnino tenetur ex promissione, non obstante protestatione. XIII. Num Nobilis ignobilem gravidatam fide de conjugio prius data, teneatur ducere? XIV. Quomodo stuprator puniendus? XV. Q. si medio tempore, quo reus deliberat, utrum velit dotare, vel ducere, puella in corpus suum peccet, fornicando cum alio, an ex quo electionem auferat ducendi vel dotandi, causa cadere debeat? XVI. Si stuprata de fornicatione cum aliis sit suspecta, stupratori alimentatio infantis injungenda haud est, donec juramento se purgaverit, certumque infantis patrem indicaverit. XVII. Qui stuprum confitetur, pro patre infantis habetur, donec contrarium fuerit probatum. XVIII. Quid de Dotatione statu.

statnendum? XIX. *Cautela traditur.* XX. *Quando cesset onus dotandi?* XXI. *Quomodo monialem carnaliter cognoscens puniatur?* XXII. *Mulierem Judæam vel Turcicam impregnans fustigatione coerceri debet.* XXIII. *Commatrem aut filiam lustricam carnaliter cognoscens arbitriam sustinet pœnam.* XXIV. *Si rusticus aut vilis conditionis homuncio puellam nobilem stupret, virgis casus in perpetuum relegari debet.* XXV. *Q. An virgo corrupta sertum in capite gestare possit?* XXVI. *Agitur de incestu.* XXVII. *Ex majorum sancito illicitum fuit adultero aut stupratori ullam stuprata aut adultera superstitis dictis cognationis gradibus conjunctam in uxorem ducere.* XXVIII. *Agitur de prohibitionibus Levit. 18. contentis.* XXIX. *Num habens uxorem, pregnantem fecerit Bertam, eique dixerit: Si non haberem uxorem, acciperem in uxorem: mox male tractaverit uxorem, ut exinde mœrore confecta sit, Bertam ducere possit?* XXX. *Agitur de congressu mulierum cum brutis.* *Q. An nasci possit fœtus humanus ex permissione tali cum bestiis?* XXXI. *Agitur de concubitu cum Damone.*

Th. I.

Mulierculam sumimus pro inhonesta fœmina ductu l. *pen. ff. de serv. corrupt.* & comprehendimus sub illa voce non eam tantummodo, quæ ex infirmitate lapsa & vi amoris capta, amanti virginitatis flores carpens os concedit. Vid. Wehner. in *Observ. Pract. voc. Frauen und Jungfrauen*, sed & meretricem, quæ quomodo describenda sit, oppido ambigitur. Lucæ de Penna in l. *si qua 4. in pr. C. de spect. & scen. lib. 11.* apud Bajard. in *annot ad Clari Prax. Crim. § Adulterium. n. 28.* dicitur illa etiam, quæ unum admisit & mercedem ab eo recepit. *Gloss. in c. vidua*

vidue 16. dist. 34. ei, quæ 40. homines admisit, prædicatum istud attribuit, juxta *c. latores. 3. de Cler. excomm.* Abb. denique in *c. inter opera. 20. in fin. X. de sponsal.* putat, eam sic nuncupari posse, quæ inhoneste duos admittat viros per *l. palam. 43. pr. de rit. nupt.* Nos illam meretricis nomen mereri statuimus, quæ palam libidinem exercens, quæstum facit, cujusque turpitudine publice venalis est. Nec quæ cum uno & altero se pecunia accepta commiscuit, videtur palam corpore quæstum facere, ut ait Ulp. *d. l. 43. §. 2.* quia verba, *quæ cum uno & altero*, duos tantum significant, quod constat ex Laurent. Vallæ annotat. *l. 3. eleg. c. 59.* ac proinde abbatis opinio in *c. cum decorem. 12. de vit. & honest. Cleric.* ejusque sequacium statuentium, meretricem esse, quæ duos ad coitum, causa quæstus, nec plures admisit, concidit. Covarruv. *Tom. 1. de matrim. p. 2. c. 8. §. 11. n. 4.* Aliud quoque est meretrix, aliud clam meretricio more vivens. Vid. Dan. Moller. *ad Constit. 28. p. 4. n. fin.*

Th. II. Ne vero ἀταξίαν foveamus, acturi sumus de prægnante (1.) ex stupro. (2.) ex incestu. (3.) ex coitu belluino. (4.) ex Venere Dæmoniaca. Stuprata conspiciendam se præbet vel in genere vel in hoc illove personarum statu. Stupratam in genere dispecimus in stupratam respectu sui vel *voluntarie*, vel *violenter*. Voluntarii stupri non levis præsumptio ex silentio stupratæ contra mulierem inducitur. Carpz. *Prax. Crim. p. 2. q. 57. n. 87.* item si muliercula juvenem ebrium, ad libidinem, blandis verbis instigaverit. Vid. Dedekenn. *Vol. 3. Consil. lib. 2. de spons. sect. 4. n. 21.* Violentus stuprator etiam is censetur, qui minis & armis metum incutiendo foeminam ad libidinem compellit. Carpzov. *p. 4. C. 30. def. 6. & Violentia probatur, si mulier magno*

clamore, vel etiam voce plorante imploravit alicujus opem. Damhoud. *Pract. Crim. c. 95. n. 9.* testesque & vicini de iis deponant Bald. in *l. 1. §. 28. v. potuisse ff. ad SC. Silan.* quod tantum quoad indicium faciendum, non autem quoad probationem procedere vult Masc. *Vol. 3. Concl. 1409. n. 27.* si in sylvis oppressa est, ubi vox exaudiri non potuit, quo casu etiam testes inhabiles admittuntur, cum veritas aliter haberi non possit. Prosp. Farinac. *de testib. q. 62. n. 55.* Carer. in *Pract. Crim. de Indic. & tortura §. in textu ergo ibi, testibus superatis n. 33. p. 73^a* adeoque dictum foeminae sive majoris sive minoris per vim stupratae facit indicium ad torturam contra stuprantem cum adminiculis. Farinac. *de ind. & tort. q. 4. n. 99.* Magnus autem favor stupri violenti, ex parte mulieris est, hinc si qua adulterata de nocte & oppressa per vim sit, quia non ausa fuit clamare, & sic ejus metus fuit conditionalis, & non praecisus, minime punitur ut adultera, nec perdit dotem. Vivius *lib. 2. decis. 241. n. 36. p. 282.* Nec virgo vi compressa pudicitiam amittit. Carpz. *l. 2. Consist. d. 237. n. 8.* aut infamis fit. *l. 20. vers. quin etiam inviolata existimationis, C. ad L. Jul. de adult.* nec tales liberi dicuntur ex damnato coitu nati. Id. *238. n. 5.*

Th. III. Poenam violenti stupratoris quod attinet, est illa capitalis tam de jure communi. *l. 1. in fin. de extraord. crim. junct. Ordin. Crim. art. 119.* quam de jure Saxonico, per *lib. 2. art. 13. & lib. 3. art. 46. & art. 1.* qui non tantum in ipsos violentos stupratores, sed praeterea in omne animal, quod tempore violentiae illic adfuit, mortis poenam statuit, nec tamen eo contentus, aedificia insuper praediorum seu villarum, in quibus mulieres vel virgines violenter oppressae, vel post factum, introductae reperiuntur, succidi & ad terram prosterni jubet. Verba

Germanici textus sic se habent: Um kein Ungerricht soll man niederhauen Dorffgebäude, es sey denn, daß darinne Mägde oder Weiber genothzöget worden, oder genothzöget dareingeführet seyn. Et paulo post: Alle lebendige Dinge, die bey der Nothzögunq waren, die soll man enthaupten. Eadem coercitio stupratoris ab electore Augusto approbata fuit *Constit. 30. p. 4.* ita tamen, ut, si mulier stupratori nubere velit, poena mortis remittatur & stuprator in perpetuum mittatur exilium, eumque stuprata sequi teneatur; si vero mulier nuptias ejus recuset, stuprator se offerens veniam non meretur. *Carpz. ad. C. d. 7. §. 8.* Analogon stupri violenti est, si quis cum foemina demente rem habet, & talis transgressor, juxta cognitionem judicis, certam pecuniæ summam, pro sustentatione personæ miseræ persolvit, deinde post fustigationem relegatur vigore *Const. 26. d. P.* item si Commentariensis mulierem incarceratam imprægnat.

Th. IV. Non tamen nudæ assertioni mulieris stupratæ, quæ se imprægnatam vi dicit, credendum est, sed in veritatem stupri violenti a Magistratu inquirendum. *Boer. q. 319. col. fin. n. 7. Carpz. l. 2. Constit. d. 238.* Denn eine einzige Mannesperson kan ein Weibsbild, ohne einigen ihren Consens Willen oder Zulassung, nicht beschlaffen noch nothzüchtigen, es wäre denn ein zart Kind oder Mägdlein, oder daß er dieselbe voll getruncken, *D. Amm. resp. ult.*

Th. V. Maxime omnium non præsumitur vim pati meretrix a cognoscente illam, nec generaliter præsumitur vis in ea, nisi probetur. Limita tamen, nisi meretrix contradixisset, eo, quia illius vitæ vellet poenitere, quod facere posset, etiamsi contrarium jurasset *l. Imperialis 23. C. de nupt.* quando nempe talis meretrix coepisset honeste vivere; secus tamen, si non desierat meretrix,

cari, aut quidem desierat, sed tamen non vivebat honeste, quia erat facta concubina alicujus. Masc. *de probat. Vol. 3. Concl. 1253. n. 12. & 14.*

Th. VI. Affine stupri violenti est *raptus*, ubi observari oportet, quod, etiamsi blandis verbis & allec-
tamentis adolescentulam seduxerit juvenis, tamen dica-
tur rapta per vim, etiamsi volens rapiatur, adeoque ju-
venis teneatur de raptu, nisi præsumatur, quod consen-
serit alteri, ut si fuisset ex alio prægnans vel ex ipso ra-
ptore: nam nisi probetur, quod per vim, non præsumi-
tur per vim rapta, sed voluntarie per *l. stuprum 41. in fin. edrit. nupt. Hippol. de Marsil. in Pract. Crim. §. diligen-
ter. num. 106.*

Th. VII. Cæterum quando Dd. dicunt, quod et-
iam *volens mulier* non debeat rapi, præsupponunt, illam
velle, quatenus ad illud velle fuit inducta ab insidiis rapto-
ris & actibus ipsius fraudulentis, & licet de talibus frau-
dibus & persuasionibus non appareret, nihilominus, si
allegatur, *illam volentem raptam esse*, lex præsumit, non
potuisse velle, & ideo voluisse, quia fuit seducta ibi: ni-
si etenim illam sollicitaverit, nisi odiosis artibus circum-
venerit, non facit eam velle tantum dedecus, & sese per-
dere, & prius, quia hoc ipsum velle ab insidiis nequissi-
mi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur. Et
ideo verbum *volens* capiendum de voluntate seducta, quæ
est *species* violentiæ, nisi enim essent insidiæ, tantum faci-
nus virgines non perpetrarent. *l. un. §. 2. C. de rapt. virg.*
Idem judicandum, si mulier acceptis muneribus in stu-
prum consentiat, tunc enim invita potius, quam volens
peccare dicitur. Dec. *Conf. 170. col. 2.* Etiam si accedit ad
domum yri, quia dolosa promissio & seductio est vis
interpretativa. Bajard. *ad Clar. pr. Crim. §. stuprum. n. 38.*

Non

Non tamen immunis a pœna est, sed non minus acipisse stuprator carcere puniri potest. Carpz. p. 4. c. 27. d. 9.

Th. VIII. Pergimus jam ad stuprum *voluntarium*, ubi explicandum (1.) quomodo merita causæ respectu imprægnatæ stabilienda. (2.) qua ratione ipsi a stupratore satisfaciendum sit. Quoad prius quær. *An & quatenus credendum sit assertioni vel inculpationi gravide a se in partu factæ?* v. gr. si se gravida ex aliquo prægnantem dixerit, qui tamen factam a se imprægnationem negat, an eadem in causa deficientium aliarum probationum admittatur ad juramentum suppletorium; aut inculpatus teneatur præstare juramentum purgatorium, deficientibus sufficientibus aliis indiciis, quæ ipsum de maleficio suspectum facere possent? Negativam defendimus cum Carpz. *Prax. Crim. p. 2. q. 96. n. 54. & seqq.* eo quod nuda inculpatio imprægnatæ non sufficit ad probationem factæ imprægnationis, etiamsi gravida, in partu & confrontatione, perseveret in inculpatione sua, veluti responderunt Scabini Hallenses an Christoph Heinrichen von Lochau, nach Zeiß, d. 16. Aug. 1663. verbis: Hat Christina Müllerin, als man sie in der Besichtigung schwanger befunden, und gefragt, von weme sie zu Falle gebracht, auf den Reit-Knecht, Hans Sittigen bekandt, und ist nun der Geburt, und in der Confrontation bey der Aussage, beständig verblieben, es will aber der Reit-Knecht solches nicht gesehen, daher sie sich zum Körperlichen Eyde erbothen; Ob nun wohl dergleichen delicta carnis in occulto verbracht werden, daher durch Zeugen schwerlich zu beweisen, dieweil aber dennoch die bloße Bezüchtigung nicht genug ist, so mag gedachte Christina Müllerin, dafern sie nicht andern Beweis hat, des anerbothenen Eydes halber nicht zugelassen werden, auch ist Hans Sittigen sein Gewissen, in Man-

gelung kräftiger Indicien zu reinigen nicht schuldig. *B. R. V.*
 Videmus itaque non credi mulieri cum juramento, a
 serenti se esse prægnantem ex semine alicujus, cui præ
 terea intendit partum assignare, uti suum, & se exonera
 re alimentatione foetus. Neviz. in *syb. nupt. p. 17. col. 4*
in pr. Bértaz. *lib. 5. cofil. 157.* Boer. tamen. *q. 299. n. 12.* di
 cit, hoc esse verum in istis mulieribus, ad quas passim a
 pluribus acceditur: & etiam in his mulieribus, quas quis,
 pro suo arbitrio habere non potest, sed furtive tantum:
 Secus in concubinis vel alias retentis in domo, quia eo
 casu mulieris dicto stabitur. Quod si præsumptiones ad
 sint, quibus reus gravatur, & uterque paratus sit ad juran
 dum, juramentum reo supponendum esse existimat. *Cypr.*
de Sponsal. c. 14. §. 24. n. 1. & 4.

Th. IX. Quid vero, si fateatur copulam, & dese
 rat ætrici juramentum, an fuerit virgo toto tempore an
 tea; num virgo jurare tenetur? R. magis est, ut non
 debeat ad juramentum compelli, cum puellam virginita
 tem allegans, præsumptionem juris pro se habeat. *Cra*
vet. p. 1. Consil. 166. n. 1. Franc. Linglois in *50. decis. dec. 9.*
q. 6. in pr. Igitur probatio incumbet neganti, propter
 odium stupri, non puellæ asserenti, propter præsumptio
 nem, quia virgo præsumitur, ex quo habebatur pro vir
 gine & incedebat in habitu virgineo. *arg. l. 15. §. 15. de in*
jur. Schneidvv. in *§. in duplum. num. 14. Instit. de Ad.*
 nisi aliqua subesset urgens præsumptio in contrarium pu
 ta quod reus juret de calumnia, scilicet quod tale juramen
 tum purgationis calumniose non requirat, per tradita
 ejusdem *Lingl. d. l. n. 2.*

Th. X. Ulterius querere placet: Num mulieri
 vitata dicenti, sibi promissum esse matrimonium ab eo
 qui vitavit illam, credatur? Resp. absolute non creditur,

nec iuramentum necessarium deferendum *et* idem, etiam si per unum testem probet, sibi matrimonium promissum esse, idque ideo, quia pudicitiae jacturam fecit, & infamis est, ac susque deque habet, quid jurata dicat vel affirmet. Deinde vitata hoc unum studet, infamiam ut abolere & maculam eluere & eum, qui vitium illi intulit, maritum nancisci possit, adeoque verisimile est, eam facile pejurationem, propter honorem, cum fama & honore homini nihil sic antiquius aut pretiosius. *l. Julianus. 26. pr. si quis omiff. caus. testam.* Cypr. *de spons. c. 14. §. 19.* si tamen testem omni exceptione maiorem habuerit, juvenis admititur ad iuramentum purgationis, nisi actrix sit nobilis, honesta & dives, juvenis vero plebejus & pauper. Beust, *ad l. admonendi. de jurejur. n. 271. & seq.*

Th. XI *Potesne pragnans ex aliquo, promissione facta, se ei tantum honoris restitutum, quantum intulerit infamia, contra eundem experiri, ut pro vero matrimonio pronuntietur, si ille de honore conjugali non sensit se, sed de reverentia & cultu externo affirmat?* Resp. si verbis prolatis ea insit promissio, quæ ad coniugium pertinet, pro matrimonio pronuntiandum esse. Nam si vir & mulier verbis explicant, quod tamen corde non sentiunt, & absit dolus & metus, obligatio illa verborum, quibus sibi repromittunt, matrimonium constituit. Neque enim verisimile est, qui verbis fidem dedit, id animo non cogitasse. *l. Labeo. 7. §. fin. vers. ceterum nemo, de supell. leg. Cypr. d. l. c. 4. §. 15.*

Th. XII. Quando puellæ quis fidem dedit & facta est imprægnatio, prævia coram testibus protestatione, se id, quod facturus est contrahendi conjugii causa non facere, omnino tenetur ex promissione, non obstante protestatione, quæ fraudulenter facta est. Dolus autem nemi-

nemini patrocinari debet. Deinde protestatio actu contraria pro nihilo habenda. De reliquo animadvertendum, quod, si incidat præjudicialis quæstio, quæ prius terminanda est, sponsalia tunc suspendantur, utpote si puella compressa dicat, sibi fidem de conjugio datam & poculum abortitionis a stupratore propinatum fuisse, ad tollendum partum, qui in utero est, vel sterilitatis medicamentum data. Certe hæc quæstio criminalis tanquam præjudicialis expedienda & dijudicanda primo est, antequam de matrimonio cognoscatur. Quippe de crimine potius judicare oportet, quod tanquam majus minori merito præfertur. *tot. tit. X. de Ord. Cognit.*

Th. XIII. Q. *Num Nobilis ignobilem gravidatam, fide de conjugio primus data, teneatur ducere?* Cypr. c. 10. de spons. §. 13. in negativam inclinat, dicens, sibi imputare puellam debere, quæ Nobili sui copiam fecit, quam sciebat maritum habere non posse. Nos contrarium asserimus cum Carpz. *Pr. Crim. p. 2. q. 68. n. 53.* quia nusquam legitur nobilitati præ reliquis indultum aliquod privilegium, præprimis quoniam matrimonium favorabilius est, quam Nobilitas, & alias notissimum, quod privilegiatus contra æque privilegiatum non utatur privilegio, multo minus in hoc casu, ubi favor matrimonii facit utramque paginam. Aliud dicendum si nulla præcessit promissio matrimonii, tunc quia juxta jura vulgata poena saltim alternativa obtinet, nempe ut imprægnans ducat aut dotet. *c. 1. § 2. X. de adult.* & liberum sit ipsius electioni relictum quid velit, hinc nec Nobilis invitus ad ducendam vitiatam cogi potest, sed liberatur dotando, quoniam dotatio in locum matrimonii surrogata est. *Carpz. P. 4. C. 27. de. 1. n. 9. § def. 2. n. 2.*

Th. XIV. Videndum nunc, qua ratione mulieri

lieri imprægnatæ succurrendum sit, ubi prius quædam de pœna stupratorum. inferere necessarium existimamus. Scilicet juro divino prægnans virgo. non desponsata, a stupratore in uxorem ducenda erat, & patri puellæ 50. sici. dandi. *Dent. c. 22. v. 29.* siue puella dotanda & ducenda, vel dotanda tantum, si pater puellæ nollet eam ipsi dare. *Exod. c. 22. v. 16. & seq.* Contra Clericum Jus Canonicum dotationem decrenit, ita tamen, ut depositionem ipsi insuper dictaret & castigationem corporalem. *c. 2. de adulter.* Moribus nostris juxta Mauriti, Electoris Saxon. *Randeß-Ordnung 1543.* editam, stuprans virginem vel viduam debet eam, si in uxorem ducere nolit, dotare & partui, quem habet ex ea, alimenta constituere, secundum arbitrium judicis & carcere ad tempus puniri. Hinc si puella sit vitia-ta paupercula & is, qui vitiauit & matrimonium promisit, dives, omnino ducenda, si parentes ipsius ferant & conni-veant, secus si dolis & fallaciis, quas parentes pauperculæ pararunt, qui omnino fallaciæ pœnas dare merentur, cir-cumventus sit. Quod si mulieri vir promittat & fidem det his verbis: Ego te uxorem habere volo, & sequatur im-prægnatio, vir ad matrimonium præcise obligatus non est, quia in alternativis electione gaudet debitor.

Th. XV. Q. *Si medio tempore, quo reus deliberat, utrum velit dotare, vel ducere, puella in corpus suum peccet, fornicando cum alio, an ex quo electionem auferat. ducendi vel dotandi, causa cadere debeat?* Resp. non esse dubi-tandum, quin causa cadere debeat, cum etiam sponsalia juramento firmata tali casu dissolvi sueant. Quod si fuerit probata præcognitio, dissolvuntur sponsalia, nec potest puella agere contra secundum fornicatorem, ut ducat vel dotet, causa cessante deflorationis. *Speidel. in spec. Notab. p. 694. Dietherr. in contin. Besold. lib. K. n. 22. voce Rindeß-Händel, Rindeß-Schwängerung.*

Th. XVI. Exinde fluit quoque, quod, si stuprator de fornicatione cum aliis est suspecta ex indiciis & præsuppositionibus, dum probatur, quod aliorum juvenum & rorum consortia quæsierit, eorumque comestationibus interfuerit, stuprator alimentatio infantis injungenda habet, priusquam juramento se purgaverit a suspitione, certumque infantis patrem indicaverit. *Carpz. l. 2. Consist. def. 239. Mey. 3. decis. 73.*

Th. XVII. Alias qui stuprum confitetur, pro patre infantis habetur, donec solidis fundamentis contrarium fuerit probatum, *Id. ib. def. 232.* & stuprator onus alimentacionis evitare non potest, etiamsi maritus sit. *Id. D. 4. C. 27. d. 10.* imo etiamsi ab alio jam corrupta, aut scortum publicum fuerit, ab ipso autem conceperit, quod tamen jurato obtinere debet. *Id. l. 3. Consist. def. 81.* si stuprator non est possessionatus, in carcere detinendus est, dum cavit de iudicio fisci & iudicatum solvi. *Havem. l. 4. Gamol. Syn. t. 5. pos. 4.* si stuprator sit fugitivus & inops, gravamen alendi infantem patri avoque paterno accrescit, scilicet de portione hereditaria, quam patre defuncto stuprator expectat. *Vid. D. Richt. dec. 88. n. 33.* qui vult, patrem demum, post triennium, partui de alimentis arbitrio iudicis æstimandis prospicere debere per. *l. 9. C. de P. P.* quem textum tamen *Dd.* ita intelligunt, ut ad matrem lactantem sumptuum in partum faciendorum onus intra triennium redundet & pater vel ejus heredes intra istud tempus ab omni sumptu liberentur, nisi mater adeo pauper sit, ut infanti lactando vacare non possit, tunc enim tam matri, quam infanti subveniendum asserunt. *vid. Neviz. in Sylv. nupt. lib. 3. n. 25. & Moller ad Consist. Elect. 27. p. 4. n. 2.* Quod si non appareant consanguinei, qui nutrant, patre deficiente, tunc expensis, fisci lacta-

lactari & nutrirī partus debet. Carer. *in Prax. Crim. tr. de bonis. §. circa igitur quartum de stupro. n. 36.* Quod porrigimus usque ad illam ætatem, qua ipse se alere poterit, ex lucris personæ. Bejard. *ad Clar. Prax. Crim. §. stuprum num 11.*

Th. XVIII. *Dotationem* quod concernit, dos pro modo & qualitate non imprægnantis, sed imprægnatæ, vel magis ipsius parentum conditione æstimatur, & nulla certa quantitas determinari potest, sed iudiciis arbitrio relinquitur, hinc teste Carpz. *Prax. Crimin. p. 2. q. 68. n. 13. 14. & seqq.* aliquando 20. 30. 40. Thal. pro qualitate personarum, videlicet quantum probabiliter ad dotandam talem personam dari soleat a parentibus, dictantur. Hinc ubi imprægnata erat filia eines Kriegeres Obristen, imprægnans vero ein Rittmeister, dotatio determinata fuit auff 300. Reichsth. Notandum vero, quod, ubi bona defuncti vitiantis pro tali dotatione non sufficiant, ea ex bonis avi peti non possit, modo ea nondum sint facta filii propria per successionem hereditariam, quin etiam *vidua defuncti imprægnantis* quoad ihr eingebracht Guth præfertur, quia uxor habet hypothecam legalem, atque adeo jus reale in bonis mariti, imprægnata vero saltem jus personale & conditionem ex canone. Quemadmodum in causa, da der imprægnant gestorben, und dessen Vater annoch am Leben, welchem nochmals die Erben des imprægnanten succediret, judicavit die Fürstl. Magdeburgische Officialen den 8: Decembr. 1679. his verbis: In Sachen A. G. W. Klägerin eines Ehr. J. G. Seel Erben Vormündere beklagte anders Theils, sprechen wir Fürstl. M. J. O. R. vor Recht, daß der Klägerin gesuchte dotacion auff 300. Thal. hoch nicht unbilllich zu setzen, welche ihr

D 2

aus

aus Chr. J. C. Seel. Verlassenschaft, nach dessen Witt
Abfindung, Beflagte zu bezahlen schuldig.

Th. XIX. Denique circa dotationem ea cauti
necessaria decitur, quod statim deflorans ad solvenda
dotem parentibus puellæ, quibus facta injuria, vel ad c
ponendam pecuniam compellatur, quandoquidem cet
roquin deflorans, ne cogeretur solvere dotem, posset m
tis fraudibus impedire, ut maritum non inveniret, & h
modo deflorata facilius invenit maritum. Bajard. *ad Ch*
§. stuprum. n. 24.

Th. XX Cessat onus dotandi, si probetur, cu
puella conventum fuisse de pretio, nam tunc perdit ea
exigendæ dotis; pater tamen puellæ potest agere actio
iniuriarum & damni æstimationem sibi provenienti pe
re, quia majori eget pecunia ad eam dotandam. Id. *n.*
Q. autem, An pater & filia possit favori petendæ dotis
nunciare? Resp. possunt renunciare quidem tacite, ni
petendo; non autem expresse, quia poena imposita f
non ad vindictam, sed ad bonum publicum & spiritual
Id. *n. 19. & 20.*

Th. XXI. Progrediamur jam ad stuprum in h
illove personarum statu terminatum. Ac *monialem* q
dem carnaliter cognoscens, punitur poena mortis. J
Clar. *q. 68. pr. Crim. vers. monialem. n. 27.* sicut virgi
Vestalis stupratorem in comitio ad necem cæsum, vir
nem vero stata die, ad portam Collinam, in loco, cui sce
rato nomen erat, sub effossa humo, vivam defossam fuis
narrat Cypr. *de spons. c. 10. §. 11.* Tutor stuprans pupilla
deportatur & ejus bona publicantur de jure Civ. text. est
l. un. C. si quis eam, cuj. tut. fuer. Grill. *de pæn. omnif. c.*
c. 9. n. 7. Jure Saxonico Electorali relegatio locum hab
Carpz *p. 4. C. 27. d. 7.*

Th. XX

Th. XXII. Mulierem Judæam vel Turcicam imprægnans fustigatione coerceri debet per ea, quæ habet Carpz. d. P. C. 26. d. 4. Gravior pœna, apud Ebræos, in illos statuta, qui cum foeminis plane gentilibus coitu se miscuerant, dum in eos incurrere vel Zelotis, i. e. hominibus privato zelo ductis fas erat. Sacerdotem vero in immunditie sua sacra obeuntem non erat necesse, ut Sacerdotes ceteri in forum educerent. Sed Sacerdotes, qui per ætatem nondum ministerio sacro pæres erant, cum extra atrium protrahebant & cerebrum ejus fustibus elidebant. Seld. l. 4. de J. N. & G. Ebr. c. 4. Quod si quis Judæus foeminam compressisset ex filiabus Israel, post legem Mosaicam, ubi non intercesserant sponsalia, verberandus erat ex lege, ideo quod cum innupta coivisset. Ante legem Mosaicam aliud receptum erat. Tunc enim foeminam, cui potestas erat sui ac dominium, i. e. innuptam in aliquam concubitus vicem, sine consensu in vitæ communionem, sui copiam licite ajunt permisisse seu locasse, aut se sic tradidisse; adeo ut pro breviusculo ejusmodi amplexuum momento sive amicæ sive meretricis, modo neutra earum alteri nupta esset, illicitam nolint fuisse illam sui permissionem seu locationem traditionemve aut concumbentis possessionem magis ac cujuscunque alius rei mancipi locationem usumfructumve. Id. l. 5. c. 4.

Th. XXIII. Qui commatrem suam aut filiam incestuam carnaliter cognovit, arbitrariam carceris vel relegationis pœnam sustinebit. Carpz. d. C. 26. de ult.

Th. XXIV. Si rusticus aut vilis conditionis; homuncio puellam nobilem stupret, virgis cæsus in perpetuum relegari debet vi Const. 27. p. 4. add. Carpz. Const. l. 2. d. 231. Quod si stuprator inferioris conditionis du-

cere cupiat stupratam nobilem, ipsa vero nubere nolit vel non ausit metu parentum, mitius puniendus est. Moller. *ad. d. Const. n. 7.*

Th. XXV. Circa stupratam quærendo indagare allubescit, *An virgo corrupta sertum in capite gestare possit?* Negamus, quia sertum est signum virginittatis, jam deficiente signato, quod est virginittas, ipsum signum deficiat necessum est: non obstat, quod virginittatem in animo retineant, uti voluit Franc. Pfeil. *cent. 2. conf. 147.* allegans Ambros. *l. 2. de Virginitt. in cap. tolerabilitt.* C. 32. q. 5. eo, quod revera caro non possit corrumpi, nisi mens simul sit corrupta, & corpus mulieris, non vis maculet, sed ejus voluntas. Cui succenturiantur Berlich. *p. 5. Concl. 41. n. 67.* & Matth. Steph. *ad art. 119. Ordin. Crim. Car. V.* Nam contrarium tanquam verius tuetur Carpz. *l. 3. Consist. tit. 6. d. 81. D. Præses in differt. d. penittent. eccles. c. 3 n. 43.* quoniam etiam ea, quæ per imbecillitatem suam lapsa est, virginittatem amisit, nam non minus consentit in delictum atque meretrix; idcirco quod ostendit *ibid. n. 2.* Carpz. quod, si sertum nihilominus incedat, nec illud deponere velit, pœna arbitraria ad id adigi queat. Deinde possumus argumentari a majori ad minus, si illi, quæ vi stuprata fuit, non conceditur sertum incedere, uti latius deducit, *Id. l. 2. d. 237. & prax. Crim. p. 2. q. 75. n. 83. & 84.* multo minus conceditur ei, quæ imbecillitate humana lapsa, virginittatem ex consensu suo amisit, etiamsi dicat, se in somno amisisse, nam præter hoc, quod talis casus ferme non sit per naturam possibilis, ut non habeat sensum Veneris; Nam aut sensit, nec tamen prohibuit, & per hoc consensum accommodasse videtur, si non sensit, unde certa esse poterit, sibi in somno hoc ipsum obtigisse. Scio quidem casum

fuis

fuisse olim in terminis Hallis Saxonum mit E. S. quæ dice-
 bar, se pernoctem, in somno corruptam fuisse a scholari:
 Es hätte Ihr davon geträumet, und da sie wäre aufge-
 wacht, wäre der Schüler zur Cammer Thür hinaus gegan-
 gen, dessen aber ungeachtet, hat sie sich des Krankses müßten
 enthalten. Insuper scandala sunt vitanda, quæ hoc casu
 darentur facile, cum pluries accidere posset, ut vitiata se
 somno oppressam mentiri queat.

Th. XXVI. Sed desinimus plurimum de hac mate-
 ria, assumemus intuendum *incestum*, ubi primo loco no-
 bis offertur ordo *Ascendentium & Descendentium*. Distin-
 cte tamen hic procedendum. Alia enim poena incestuo-
 sarum est jure divino, alia jure Saxonico. Jure divino
 igne delinquentes comburendæ erant. *Lev. 20. v. 14.* Jure
 Saxonico gladio plestuntur. *P. 4. Const. 22.* quod si tamen
 accedat minorennitas vel alia quæpiam idonea causa, mi-
 tiganda poena est, & transgredientes virgis cæsa, in per-
 petuum relegantur. *d. C.* Sic ante publicatas Constitutio-
 nes Scabinos Lipsienses puellæ, quæ persuasa a patre vi-
 duo, se sine exceptione in omnibus & quibuscunque re-
 bus sibi morem gerere teneri, eandem poenam dictatam
 fuisse A. 1563. testatur Moller. *ad d. C. n. 4.* Quoad perso-
 nas collaterales, si frater sororem imprægnat, ipse cum im-
 prægnata sorore virgis cæsus in perpetuum relegatur.
Carpz. d. C. def. 4. Eandem poenam sustinent, qui cum
 fratris filia vel amita magna carnaliter se commiscant. *Id.*
d. l. def. 5. & 8. Consobrini vero absque fustigatione per-
 petuo exilio coercentur. *def. 6.* Jure Civili poena ejus, quæ
 se a persona conjuncta imprægnari passa erat, habebatur
 infamia, confiscatio bonorum, deficientibus liberis legiti-
 mis, fustigatio. *l. 6. C. de incest. nupt. junct. Aurb. eod.* In-
 ter affines denique incestus commissus, si ambo soluti
 se

se commiscerent, fustigatione & perpetua relegatione coecetur. *P. 4. C. 24. Q. autem, an is, qui impraenavit spon-*
non dum cognita consanguineam, de incestu puniatur? Res-
quod non, quia matrimonium nondum est consumma-
tum, nec ideo vere commissus incestus: itaque Episco-
pus poterit dispensare, etiam sine causa, ut contrahat, no-
tantum cum sponsa illa de futuro, si commixtus est in vi-
se, & ibi consummavit cum ejus consanguinea, sed cum
alia, quæ sibi non est affinis, poterit enim sine dispensa-
tione, ut est gl *in c. quadam. C. 27. q. 2. cum textu Ange-*
voc. Incestus. §. fin.

Th. XXVII. Non prætereundum vero, quod
majorum sancito, non ex ipsa lege Judæorum illicitum
esset adultero aut stupratori ullam stupratæ aut adulteri
superstitis consanguineam. *c. 5. C. 35. q. 2. & c. 3. X. de ei-*
qui cogn. cons. dictis cognationis gradibus conjunctam
uxorem ducere, veluti publicæ honestatis causa, ita tamen
illicitum, ut verberum poenam subiret, qui contra fac-
ret, non ut inde matrimonium in ipsum dirimeretur. *Sel-*
l. 5. c. 10. ratio prohibitionis erat, ne cum adultera aut stu-
prata consanguineam inviserit, maritus ei congressus
amore denuo captus, incestum committat. *id. ib.*

Th. XXVIII. Quod denique concernit prohibiti-
ones *Levit. 18.* contentas, veluti coitus cum matre. &
uxore patris. *v. 8. Deut. 27. v. 20.* cum sorore germana
uterina. *Levit d. c. v. 9. cum nepte ex filia. v. 10. am-*
v. 12. matertera. v. 13. patrui uxore. v. 14. nuru v.
uxore fratris. v. 16. privigna, privigni filia & nepte. v.
uxoris sorore. v. 18. &c. D. Eckoldus §. 2. tit. ff. de
nupt. naturales esse affirmat omnes, cum Cæpazovio
aliis, a quo recedit Notator ibidem, & sane quæqua-
gentes in *d. c. v. 25.* ejiciendas esse Deus voluerit, quod pri-

hil

hibitiones ejusmodi non attenderint, potuerunt tamen gentes illæ obstrictæ fuisse vel ex gentium jure quodam secundario, vel etiam, quod ad ipsas per traditionem lex moralis a majoribus ipsorum pervenire potuerit, ut hætenus recte Grot. l. 2. c. 5. n. 10. imo eodem capite concubitus mulieris cum bestia v. 19. prohibitus esse reperitur, quam prohibitionem J. N. esse nemo dixerit. Confer Lev. c. 15. v. 25. Unde male Kitzel. c. 3. de spons. theor. 7. lit. G. & noviter Huberus l. 2. digress. c. 19. prohibitionem conjunctionis inter eos, qui parentum & liberorum loco sunt, v. c. cum fratris filia naturalem esse putant: cum quidem commixtio contra illam incestus tantum civilis esse in l. 38. §. 1. & 2. ad L. Jul. de adult. dicatur: nisi civilem dicere velis, ut ea civilia esse dicuntur, quæ instituto quidem civili originem debent, sed tamen ob honestatis rationem a plerisque gentibus assumpta sunt. Dn. D. Lyncker in distat. ad tit. de rit. nupt. membr. In naturali cognatione spectatur computatio & prohibitio.

Th. XXIX. Q. Num habens uxorem, si pregnantem fecerit Bertam eique dixerit: Si non haberem uxorem, acciperem te in uxorem; vox male eam tractaveris uxorem, ut præ mæore mortem sibi contraxerit, Bertam ducere possit? Resp. Si eo proposito non fecerit, ut moreretur, licite poterit Bertam accipere in uxorem, quia nec hic est fidei datio per verba promissa: nec homicidium ille fecit a intentione, nec adulterium dicta machinatione. Angel. cap. matrimonium. Impedim. g. §. fin. Tantum de incestu.

Th. XXX. Consequens est, de congressu mulierum cum brutis ut pauca in medium proferamus. Ubi excutiendum ante omnia est, an nasci possit fœtus humanus ex permissione tali cum bestiis? quod inficiamur merito, quia deficit omnis causa efformativa & organizativa

humani corporis, quæ est semen humanum virile ex su-
positione, neque ferinum semen aptum est, ut concurrat
ad efformandum corpus organicum, quod longe per-
ctius est, quam ut a ferino semine tanquam a causa pa-
tiali tantum concurrente efformetur. Vid. Schott. *lib. Phys. Cur. c. 5. §. ult.* Et etiam si nonnunquam foetus in-
procreatus sit externa membrorum conformatione ima-
nem hominis repræsentans, non tamen verum homine
fuisse, sed animal belluinum, certum est. Quod autem po-
nam taliter brutescentium attinet, ea est combustio cu-
jumentis, quibus consueverunt. arg. *Exod. 22. v. 19. c. 7. §. qui coierit. C. 23. q. 5. c. mulier. 4. C. 15. §. 1. junge Nem-
sin Carolin. art. 116. & Dn. Struv. exerc. ad π. 49. §. 42. q. 1.*
executio ad eum effectum peragitur, ne tale brutum post
indignam refricaret facti memoriam supervivens. Ames. *l. 5. cas. confc. c. 34. q. 3.*

Th. XXXI. Teterimum genus permissionis illi-
tæ est *Concubitus cum Damone*. Ubi curiosi naturæ in-
gatores disquirunt, An Dæmones possint imprægnare mu-
lieres. Sane in Marrea regione, Puellam quampiam nol-
lem prægnantem inventam, parentibus stupratorem sci-
aventibus, indicasse, quod nocte dieque secum formosus-
mus cubaret adolescens, qui unde veniret, ipsa ignoravit.
Tertio die postea indice ancilla, parentes rescivisse illi
præsentiam, itaque cum tædis cubiculum intrantes, ho-
rendum monstrum in complexibus filia conspexisse. Qu-
cum magno fragore disparente, post triduum, foem-
nam foedissimum monstrum peperisse ex Cardan. *lib. 16. Variet. rer. c. 93.* narrat. P. Schott. *Phys. cur. l. 1. c. 21.*
Delr. *l. 4. Disq. Magic. c. 1. q. 3. f. 5.* memorat, virgine
quandam Gandavensem, fanaticis revelationibus nimiu-
tribuentem, imprægnatam in templo a Diabolo fuisse pe-
su

suadente ipsi, se meritis reliquis Deiparam æquiparare, deesse fecunditatem junctam virginitati illibatæ, si pergat, id quoque obtenturam, justo post tempore, miseram pro prole humana horridorum & villosorum vermium copiam utero effudisse. Dicunt, Dæmonem incubum non posse vi sua & ex propria substantia generare ex muliere prolem, posse tamen sexum, quem natura non habet, artificiosè exhibere & sperma alienum sc. in ea, quæ somnianti viro contigit, illusionem miram agilitate subducere & illud, quo momento mulier ad concipiendum optime est disposita, matrici infundere & muliebri semini commiscere, indeque sequi prægationem mulieris, ac si mulier cum naturali Viro coitum habuisset. Quod si tamen proles nascatur, inquit pater ejus non Diabolus dicetur esse, sed homo cujus semine abusus Dæmon est. Grill. *de fortil. q. 7. num. 12.* Schott. *d. l. c. 22.* Quod quidem pernegat Carpov. *P. 1. Crim. q. 40. n. 35.* Interim tamen experientia cognitum, ex concubitu Diabolico partus quosdam monstrosos, instar vermium, quos Elbett vocitant, a Sagis prognatos fuisse, quibus damna hominibus per veneficium creant. Exempla libidinis Dæmoniacæ suppeditat Theat. Zvving. *p. 1259. & seq.* Ne-
fandum hoc delictum ultricibus flammis coerceri,
docet experientia. Vid. Carpov. *P. 1.*
Crim. q. 49. n. 45.

CAP. IX.

De

Delictis, quæ vel prægnans,
ratione foetus, vel tertius in præ-
gnantem foetumve per-
petrat.

SUMMARIA.

*Th. I. Prægnans peccat, visceribus vim intui-
& partum in utero interemit, manibus ventrem compri-
mendo &c. II. Quid de poculo abortionis statuendum
III. Excusanda non venit mulier medicamenta recipien-
ut non concipiat. IV. An fœmina possit abarcere fœtu
sine nota homicidii? Si non obstante pocula mulier pep-
rit filium viventem, & qui duravit in vita; an qui a-
dit poculum, vel ipsa mulier puniatur, & qua pœna? V
An autem mulier sciens volens partum abortivis medic-
mentis corruperit, qua ratione sciri possit? VII. Obstetr
peccat, si prægnanti medicamentum dederit, ut part
ejiciatur. VIII. Quid faciendum, si & mater & infan-
nisi subsidium afferatur, peritura videantur, num obst-
trix potionem abortivam gravida & in partu conclama-
laboranti porrigens, puniri poterit? IX. Delinquit o-
stetrix, si munus suum segnitur expediat. X. Tertius c-
linquit, si faciat prægnantem pati abortum. XI Q. Si pu-
vesicam porci inflatam violenter frangens, vel bomba-
displodens fecerit, ut ex fragore mulier gravida expave-
ta & fugiens dispersa sit, an homicida sit. XII. Si quis i-
sci*

ferit cum femina pragnante v. gr. si quis eam per zonam a tergo traxerit &c. & contingat ipsi conceptus vivificati abortio? XIII. Execrandum est; quod de latronibus communi fama traditur, ipsos mulieres pragnantes invadere, & diffecantes uteros, fœtu inde eruto, manus abscindere, &c. XIV. Si quis causa libidinis explenda, vel odio, mulieri aliquid fecerit vel dederit ad potandum, ut soboles non nascatur, ut homicida tenetur.

Th. I.

PRAGNANS peccat, si visceribus vim intulit & partum in utero interemit, manibus ventrem comprimendo, aut fortiter cingendo, vel se in terram projiciendo; quibus accensenda quoque venit, quæ ventris doloribus impulsæ, ex προαιρέσει puerum in latrinam projecit, & quidem pœna gladii coercetur, si partus extitit animatus, sin minus, arbitraria locum habet. Carpz. P. 1. Crim. q. 11. num. 12. In Gallia extat constitutio Regis Henrici II. vigore cujus, ut obviam eatur abortibus & malitiis mulierum partus e medio tollentium, foemina, quæ celaverit se fuisse pragnantem, vel peperisse, nec publice baptizandum, vel sepeliendum partum exhibuerit, rea haberi debet homicidii seu parricidii. *Cons. sur le fait des femmes grosses de anno 1556. mens. Febr.* P. Greg. Tholos. Synt. Jur. Civ. l. 36. c. 15. num. 22. Quorsum pertinent tradita Josephi adv. Appion. lib. 2.

Ταῖς γυναῖξιν ἀπεῖπεν ὁ νόμος μήτ' ἀμφιβάλλειν ποτὲ ἐν τίνι τῶν αὐτῶν, μήτε διαφθεῖραι, ἀλλὰ μηχανῇ τίνι προσέπεσαι αὐτῶν. Τεκνοντόνος γὰρ ἀν. εἴη, ψυχὴν ἀφανίζεσθαι καὶ τὸ γένος ἐλαττέσθαι. Mulieribus celare fœtum aliquem lex interdixit, aut eum extinguere, sed voluit, ut eum arte

pótius aliqua foverent. Infanticida enim esset animas moliens & genus imminuens.

Th. II. *De poculo abortionis* res paulo difficili Sumunt illud pręgnantes vel eum in finem, ut pudici occurratur, quę ex impręgnatione periclitatur, & non consulatur, quod non raro, in illis, usu venit, quę vecundiam, cum virginitatis dote, amiserunt, virgines tamen adhuc videri cupiunt: item in maritatis, quę in legavirorum absentia, se aliis submitunt; vel eum in fine ut maritis divortio factō ægre faciant, ut l. 39. de pæn. hę omnes, antę partum vivificatum relegantur de J. Civili l. 4. de extraord. crim. nisi hoc fecissent, propter cuniam, in favorem nimirum heredipetarum, quo capite puniuntur d. l. 39. de pæn. Videntur enim tunc quodammodo assassinium committere. Bart. ad d. L. A. Ludov. Dunte *Decis. cas. confc. tit. von Góttlichen Ges.* f. 2. q. 13.

Th. III. Excusanda hic non venit mulier nedicamenta recipiens, ut non concipiat: quia enim detur quodammodo voluisse subvertere ordinem naturę & imponere sterilitatem in utero, in quo natura imposuit fœcunditatem, hinc ob rem mali exemplum tamquam nimirum audax, punitur mitiori quidem poena, quam homicida. Ludov. Carer. *Pr. Crim. tr. de homicid. q. 6. n. 40. p. 116.* licet quoad poenam Canonicam ex hoc incurrat in irregularitatem c. 2. de homic. in Colligitur quoque poena taliter delinquentium ex G 38. Fieri enim non potest, ut vitio careat actio, quę finem detestabilem tendit & juri naturę e diametro pugnat. Adde, quod animę cœlo interdiciuntur, cę jam erant destinatę. Nec nos movet Hippocr. lib. nat. pueri. qui famulę cujusdam, ut conceptum 6. c

rum corrumpere, suavit, & Covarruv. in *Clem. si furio-
sus de homic. p. 2. §. 3. n. 1.* in suæ opinionis confirmatio-
nem adducens c. *quod vero. §. c. 32. q. 2.* & putans, posse
abigi partum, inanimatum, si puerpera nimis arcta sit,
aut ejus fama lædatur. Textus enim non loquitur abso-
lute, sed comparate

Th. IV. Non dissimulandum, circa quæstio-
nem, *an femina possit abarcere foetum, sine nota homicidii,*
maxime discrepantes foveri sententias. Communiter
distingvunt inter foetum *animatum & inanimatum*, hunc
abarceri posse, si aliter foemina vitam servare non possit,
illum minime posse, contendunt; sunt tamen nonnul-
li, qui tantum ad talem casum restringunt, ubi scil. foe-
mina aliter vitam servare nequit, extra hunc si sit, pu-
tant, non liberam esse ab homicidii crimine, quamvis
enim non sit homicidium formaliter, esse tamen quasi
homicidium, cum foetus talis in potentia proxima sit ad
hominem. Alia ratio illorum est, qui semen anima-
tum statuunt, quamvis & hi in duas partes abeant (1.)
quidam dicunt, quod sit animatum, etiam antequam ad
locum generationis applicetur, quidam (2.) statuunt,
quod tum demum animetur, quando applicatum est,
dicuntque de ratione seminis esse formali, ut sit anima-
tum; hi omnino pro homicidis habere possunt, qui ta-
lem abortum procurant, at non illi; si enim non est,
animatum, qui potest hominis cædes esse, cum foetus
nondum sit homo? Sed manum de tabula, & potius so-
liciti sumus de foetu animato, quid tum liceat matri si
certo sciat, quod pereundum sit sibi, non procurato ab-
ortu? Resp. Petrus de Arragonia recte distinguit inter
medicamenta quorum quædam sua natura sint salutife-
ra, quædam vero destructiva, hæc adhiberi non posse,
quia

quia optimus vitæ possessor infans est: bene tamen illa quamvis enim sequatur abortus, tamen non directe interdicitur. Præterea matris vita potior est, quam infantis cum hujus pendeat a matris vita, non contra, v.g. si mater gravida sit in sylva & fera insequatur eam, omnino fingendum esse matri esserimus, quamvis periculum abortus immineat. Nam alias ambo perirent. Quod si filia minor & suasionibus matris impiæ abortum fecerit, ut suam turpitudinem occultaret, tunc filia excusatur. Nam & matris jussus ac mandatum, nec non ætas illi excusationem præbet Bajard. *ad Clari Pr. Crim. q. 68 n. 6.*

Th. V. Q. *Si non obstante poculo mulier peperit filium viventem & qui duravit in vita, an, qui dedit poculum vel ipsa mulier, punitur, & qua pæna?* Resp. non debet puniri pæna mortis, ex quo non fuit secutus effectus, quod hodie in maleficiis potius spectatur eventus, quam solus animus delinquentis, sine effectu, nihilominus non evadit impune illi, qui scienter tradidit, vel quæ scienter assumpsit, quia poterit relegari per *l. 38. §. 5. de pæn. Paul. Gr. de fortit. q. 13. n. 7.*

Th. VI. An autem mulier sciens, volens, parti abortivis medicamentis corruperit, nulla ratione minus sciri poterit, quam si nullo premente morbo, fontica causa, medicamentum susceperit, ex eorum genere, quæ abortum provocare, foetum perimere aut jus membranas corrumpere valent. Roder. a. *Cal. Med. Pol. l. 4. c. 13.* Et quia non solum punitur, qui scienter tradidit poculum, sed etiam, qui composuit. *l. 3. l. Cron. de fscar.* idcirco optime nonnullis locis Pharmacopæi prohibentur Virginibus aut suspectis per se purgantia vel menses moventia medicamenta vende

absque præscitu Medici. Nam sæpissime ita Medicos & Pharmacopæos mulierculæ decipiunt, dum conqueruntur de suppressione mensium, & interea sunt gravidæ. D. Amm. *disc. ad cas. 66. & Resp. 6.* ubi de vidua specialem casum habet.

Th. VII. Tantum de crimine prægnantis: *Tertium* quod attinet, comprehenditur sub hoc vel *obstetrix* vel *quidvis alius*: Obstetrix peccat, si prægnanti medicamentum dederit, ut partus ejiciatur, & ea exinde obierit. *l. 9. pr. ad L. Aquil.* videtur enim eam interfecisse. Quod si scienter procuravit abortum, siquidem partus vitalis fuit, (censetur autem talis, post dimidium uterum gerentium tempus) gladio feritur. *Constit. El. 4 p. 4.* sin minus, extra ordinem punitur. *Carpz. p. 4. c. 4 d. 2.* Aliud dicendum de partu, in utero matris mortuo, qui, ex consilio Medicorum, impune abigi potest.

Th. VIII. *Quid faciendum, si & mater & infans, nisi subsidium afferatur, peritura videantur, num obstetrix potionem abortivam gravidæ & in partu conclamato laboranti porrigens, puniri poterit?* Certe apud Judæos, ubi sine puerperæ exitio, foetus eximi nequiret, quasi poëna & quasi vis illata, cum revera non esset, locum habuit. Scilicet utriusque vita in justitiæ-statera posita, illius ut dignioris ita anteponebatur, ut hujus cædes justa, quia necessaria ob illius salutem, haberetur, quasi ob imminens matri, veluti ex vi illata, periculum, ipse poenas meruisset. Itaque in utero sive pharmaco sive manu extinguere licebat. *Seld. de J. N. & G. Ebr. l. 4. c. 3. in fin.* Quod si tamen exeruerat seu in lucem emiserat caput foetus, ei nocendum non erat, matris gratia, quoniam innocentis alterius vita, gratia alterius tollenda non erat. Neque tunc aggressoris instar habitus, *Id. ib.* Idem so-

Q
nni-

mniat Wilh. Grot. *Enchir. Jur. Nat. c. 11. n. 7.* dum scribit infantem in utero posse occidi, si ille non possit extra sine discrimine matris. Nam potius matri viventi, quam proli nondum natæ parcendum esse. Rationem subjungit hanc: quia minus malum habet rationem boni. Sed litur ipse maximopere. Etenim minus malum triste, spectu majoris mali tristic, habet rationem boni, non vero malum turpe, quod h. l. est. Pergit ille & ait, poculum abortivum non dari posse, nisi ex autoritate publica. Reponimus: si abortus malum turpe est, non potest ex publica autoritate fieri. Itaque ut tangamus id, quod est, negamus, obstetricibus permittendum, ut absque Medicorum præscripto, medicamentum abortivum mulieribus per os tradant: dein, si Medicorum auxilium accedat illa, quæ, per accidens, ad necem foetus & servandam partum, per abortum, tendunt, ut venarum incisionem sanguinis emissionem vel phæarmacum sudorem eliciens cito non nunquam esse, arbitramur, in articulo extremæ necessitatis, & nullis remediis amplius valentibus, at quæ sua natura atque vi, & sic directo partum necant, salva conscientia usurpari non posse, quia infans optimus vitæ possessor est, quicquid pro patrocínio contrariæ sententia afferant Gilh. *art. Jud. crim. c. 2. t. 12. n. 49.* & Ant. Tessa *dec. 12. n. 11.*

Th. IX. Præterea delinquit obstetrix, si munus um segniter expediat, gravidam inhumaniter tractet aut infantem adhuc aliqua sui parte in utero hærentem interficiat, priusquam id vel a matre vel a circumstantibus foeminis deprehendatur, quod Pharaonem duos obstetricibus Ægyptiacis tacite præcepisse evincit D. Rung. *in prælect. ad Exod. c. 1. part. 3. p. 26.* Nec scu

lia tradet in puerperio, ne scandalizentur parientes, vi-
terque superstitiones omnes, quibus interdum miseras
vel terrent vel torquent. D. Amm. *discurs. ad cas. 76.* sæ-
pissime enim obstetricum malitia, plures foeminae inter-
fectæ, alia in gravissima pericula inciderunt. Imo com-
pertum est, sagas, obstetricum vices nonnullibi subeun-
tes, avidissime inhiare infantum nondum baptizatorum
a se occisorum cadaveribus, & de solidiore illorum mate-
ria conficere unguentum suis artibus transvectionibus-
que accommodatum; de liquidiori vero humore, ute-
rum replere de quo is, qui potaverit quid, ad ditis paucis
ceremoniis, statim conscius efficitur & magister illius se-
ctæ Schott. *lib. 1. phys. cur. 32.* Absit porro obstetrix ava-
ra & imperita, ubi quidem observandum monent, non
posse quampiam omnes situs vitiosos prævidere, multo
minus corrigere, quippe quos non videat in tam augustis
locis. D. Amm. *disc. ad cas. 78.*

Th. X. *Tertius* delinquit, si calcem dederit, in
utero prægnantis mulieris, aut faciat aliter ipsam abor-
tum pati, teneturque de homicidio; Secundum jus
commune, si partus erat animatus, si sciebat esse prægnan-
tem, & percusserit, datque operam, ut faciat abortum, secus
si ignorabat. Ludov. Carer. *pr. Crim. tr. de homic. c. 1. n. 25.*
p. 100. quo casu tenetur poena arbitraria, relegationis, aut
carceris vel pecuniaria multa. Carpz. *p. 1. Crim. q. 11. n.*
25. Ignorantia enim excusat *l. 50. ff. loc. cond.* nec debuit
divinare mulierem esse prægnantem. arg. *l. 31. ff. ad L. A-*
quil. Quid autem judicandum sit in ordine ad irregulari-
tatem, si quis causam dederit abortui, & dubitetur, an foe-
tus fuerit animatus, exponit Franc. Bard. *disc. 6. de consc.*
dub. c. 7. §. 4.

Th. XI. *Quid de puero censendum, quo vesicam por-*

ci inflatam violenter frangente, vel bombardulam displendente, ex fragore, mulier gravida, expavesfacta & fugiens dispersa est? Resp. non est homicida, nec irregularis. Pan. *in c. exhibita. 22. X. de homic.* quia non quilibet causa debet attendi, sed propinqua ad homicidium, & quis sit irregularis. Facit & *l. nihil. interest. 15. ad L. Cor. de scar.* Unde si quis percutit alium vulnere non mortifero, hic autem, ex imperitia vel incuria Medici, & expositione ad labores & sudores, moriatur, non est irregularis. Bart. *in d. c. exhibita.*

*Th. XII. *Si quis luserit cum femina pregnantem.* si quis eam per zonam a tergo traxerit, & ea, præ terrore, dispersa fuerit s. ipsi contigerit conceptus. vivificati abortio Dist. cum Pan. *in c. 20. de homic.* aut conditio ludi fuit gracilis & ludus ratione personæ licitus, ut quæ fecit maritus, frater & alia persona conjuncta & tunc non erit irregularis, quia non est in culpa aliqua, eo quod ludus non est prohibitus in prægnante, aut ludus fuit illicitus, quia ludens cum prægnante carnale commercium habuit, aut habere consuevit, & tunc omnino hic irregularitatem subit *pr. c. 20. de homic. vol. Ang. insum. ver. Homicid. cas. 2. §. 5. Covarr. Tom. 1. p. 2. Rel. Clem. si furus. de homic. §. 4. n. 4.* Quam periculosum sit, admittam gravidas durius tractare, aut cum ipsis petulanti aut ineptius vel rixari vel joculari, comprobat multis exemplis Schenck. *l. 4. obs. Med. 130.* Hinc merito reprehendendi die wilden Mohren oder Daboyer, welche ih schwangern Weiber bey sich haben, und da selbige die Geburths-Schmerzen überfallen, vielmahls wehn es hart heget, mit Füßen das Kind aus der Mutter Leibe treten, und den Kindern oben den Kopff breit drücken: Wie sie das alle aussehen, als wären ihnen stücken von denen Hirnschal

gehauen worden: Ihre Ohren, Nasen und Lippen sind weit aufgeschlizt. Ita ex Michael Hemmersam's Reisebeschreibung Dieth. in add. ad Besold. voce Schwängerung.

Th. XIII. Execrandum est, quod de latronibus communi fama traditur, ipsos mulieres prægnantes invadere, & dissecantes uteros, foetu inde eruto, manus abscindere, easque cera cooperire & lychnos conficere, quibus in domo, ubi furari decreverunt, accensis, dormientes ibidem e somno non suscitari posse, dicunt, quo totius obvia quæque auferre queant. Quorum pœna recte, ut aliorum latronum, tota supplicium, veluti pronuntiatum refert Carpz. Pr. Crim. p. 1. q. 22. n. 62. Fast ebener Massen hat 1557. Peter Wolffgang zu Sagen, welcher zur Stadt hinaus geschleift, und mit glühenden Zangen zerrissen worden, weil Er 30. Mörde begangen, vor seinen Ende gestanden, daß Er 6. schwangere Weiber umgebracht, deren Leibes Früchten Er die Herzlein ausgezogen und sie gefressen habe, daß Er nicht möchte gefangen werden. Schickfus. Chron. Siles. lib. 4. c. ult. Et in relationibus publicis hoc anno 1680. sequentia nuper legimus, quæ in quantum vera sint, haud definiverim: Zwickau von 2. Septembr. Ein Todten-Gräber zum Geyer (4. Meilen von hier gelegen) hat eine schwangere Frau aufgeschnitten, die Frucht heraus genommen, der Frau die Zunge hinten im Nacken heraus gezogen, dem Kinde den Kopff abgeschnitten, in die Feuer-Mauer gehend, daß, so viel als der Kopff Tropffen schwizet, so viel Leute stürben, auch Pulver gemacht, in die Gassen gestreuet, welche über selbiges gingen, mußten sterben. Et post paulo: Diesem Bösewicht hat man, als er zur Haft gebracht, alle Tage ein Pfund Fleisch ausschneiden lassen, welches Er selbst fressen mußten. Chartæ denique Pergamenæ virginæ, consecræ ex cute puelli recenter nati & ante baptis-

num emortui, vel abortivi, quibusdam magicis verbis inscriptæ, impios homines multum tribuere, testatur Sinibald. *Geneanth. l. 1. tr. 2. c. 12. in fin.*

Th. XIV. Si quis causa libidinis explendæ, vel odio, homini aut mulieri aliquid fecerit, vel dederit a potandum, ut soboles non nascatur, ut homicida tenetur Gl. ad c. 4. X. de homic. vol. pr. Illi qui poculum abortivis gravidæ dant, si dolo malo non faciant, humiliores in metallum damnantur, honestiores in insulam, amissa bonorum parte, relegantur, si ex eo mulier aut homo perierit, supplicio afficiuntur. l. si quis aliquid. 38. §. qui abortionis s. de pæn. Hippol. de Marfil. §. nunc videndum. n. 5. Huc faciunt verba art. 133. Ordin. Crim. Carol. So iemar einem Weibes-Bilde, durch Bezwang, Essen oder Trinken ein lebendig Kind abtreibt, wer auch einem Mann oder Frau unfruchtbar machet, so solch Ubel vorsehlicher und böshafftiger Weise geschicht, soll der Mann mit dem Schwerdt, als ein Todschläger, und die Frau ertränck oder sonst zu Tode gestrafft werden. So aber ein Kind das noch nicht lebendig, von einem Weibes-Bilde getrieben würde, sollen die Urtheiler der Straffe halben bey den Recht Verständigen oder sonst Rathspfelegen. Nostris temporibus Madame la Voisin Lutetiae Parisiorum modo quodam incognito in muliereulis quæ pudicitiam in propatulo habuerant, abortum causare docta, concurrente crimine veneficii in carcerem conjecta, mox viva combusta fuit. Pari modo puniri possunt, qui consilium dant, si in ipsis talis sit malitia quæ ad meritum pœnæ sufficiat. Hug. Grot. l. 2. c. 21. §. Coarguenda hoc nomine Regina, Eusebia, quæ, quod scilicet esset, Helenæ, conjugii Imperatoris Juliani fraudulenta fuisset, eamque acriter inflammavit, ut venenum absorberet quo factò, quotiescunque prægnans facta, nunquam juvare tempore partum enixa est. Zeiler, sent. 3. q. 36. C

CAP. X.

De

Probatione Prægnantiæ.

SUMMARIA.

Th. I. Connexio. Jctus in probanda prægnantia Medicorum atque obstetricum judicio stare debet. II. Ambigitur, quanam signa sint graviditatis. Ante quatuor menses difficillime cognosci potest prægnantia. Responsum Facultatis Medica Lipsiensis ex Ammanno adducitur. III. Desumuntur signa quadam ex matre, quadam ex ventre, quadam ex universo corpore prægnantis. IV. Quanam desumantur ex matre? V. Ex ventre. VI. Ex universo corpore. VII. Certissima gravidationis signa non modo ignaras mulieres, sed etiam peritos Medicos fallunt. VIII. Q. si mulier habeat lac in mammis, an præsumptio sit, eam fuisse gravidam? IX. Corporis inturgescentia pro infallibili graviditatis signo non est habenda. X. Mulieri maritata dicenti, se prægnantem, in dubio credendum. XI. Aliud est, si mulier vilis dicat se imprægnatam. XII. Creditur obstetricibus tanquam in arte peritis. XIII. Sufficit, si obstetrix interrogata; Utrum mulier talis prægnans sit, respondeat etiam sine ratione, quia vidit. XIV. Proficuum quoque est, ad explorandum, ultra obstetrices, adhuc honestas matronas admittere. XV. Magis affirmativo obstetricum testimonio, quam negativo, aliquando saltem negativo credendum. XVI. Non creditur obstetrici deponenti, quandam fuisse virginem, & hoc ex partu cognovisse. XVII. Non præsumitur virginitas, si agatur inter virum affirmantem,

uxo-

uxorem cognovisse, & uxorem id negantem. Quod, frigiditatem non potuerit cognoscere uxorem maritus, batio per aspectum corporis praevalet juramento viri calem copulam asserentis. XVIII. Sententia ex inspectu ventris, quod mulier sit pragnans vel non, lata, ad probationem in contrarium. XIX. Virginitatis investio difficultatem habet. Lepidum est, quod refertur de caeco Andrea cujusdam circulatoris. XX. Quis moritur apud veteres, circa virginem desponsatam, primam cum sponso concubituram? XXI. Quid de probatione ginitatis per infectionem & productionem linteamin. XXII. Infallibilia virginitatis neutrquam dantur ind. sed probabilia saltem.

Th. I.

HActenus varias pragnantium classes mente percimus, nunc pragnatio quomodo probanda sit, jiciemus. Ejus vero probatio non in Jurisprudencia scitur forulis, sed aliunde petenda est: Nam ut Necus ea, quae considerationis Physicae sunt, a Physico pit, & Physici responso acquiescens, tanquam mutua in forum transfert; ita Jctus in probanda pragnat Medicorum atque obstetricum judicio stare debet. decet Medicos esse alienos a studio patrium, nec auri l actos, honori nominique matronae hujus aut illius, videlicet patrocinio imaginario studere malle, q veritatem ratione, experientia, conscientia qu propria comprobantibus manifestam tueri. Hobo spicil. ep. 4. vid. Thom. Bart. Epist. Med. cent. 1. ep. 1 17. p. 88. & 90. Sic ante annum in vicinia Annam l tham Hamshornin, quae angelum sibi apparuisse si que angelici partus injecisse blaterabat, Eisenberga

bus obstetricibus juratis, inspectione peracta ejus graviditatem negantibus, post quatuor hebdomadas infantem peperisse, non obscurum est.

Th. II. Ac primo quidem, quod signa graviditatis concernit, ambigitur adhuc impense, quænam graviditatem certam inferant, cum indies fieri videamus, ut etiam cautissimarum obstetricum manus & oculi fallantur. *c. nec. aliqua. 4. C. 27. q. 1.* Imò constat inter omnes, prægnantiam ante quatuor menses difficillime cognosci posse, post eos facilius. Zacch. *l. 1. qq. Med. leg. t. 3. q. 1. n. 6.* tunc enim etiamsi vel maxime fraudem celare velit mulier, nolens nihilominus tumefactione ventris & motu foetus ipsius in utero præcipue, si validus sit, se ipsam manifestabit. *Id. l. 3. q. 10. n. fin.* Huc facit responsum Facultatis Medicæ Lipsiensis A. 1661. apud. Amm. *in Medic. Crit. cas. 95.* Daß bey einer ledigen Weibespersohn ein ziemlich dicker und harter Leib, welcher zuvor nicht also gewesen, merckliche Veränderung und ungewöhnliche Flecken des Angesichts, ferner die Befindung des Wassers in Brüsten, der mit Ohnmacht zugestoffene Eckel, und beständige Verhaltung der Monatlichen Zeit, so Anna N. dem Bader gestanden, ziemlich Muthmassung der geschehenen Schwängerung machen, doch aber keine unfehlbare Schwängerung, aus solchen angeführten indicis, nicht erkennen werden mag, es wäre denn, daß Nachricht dazu käme, und das Weib zur Hälfte gelanget wäre, daß man die Bewegung der Frucht klärlich verspüren könnte. Etenim hæc signa, inquit Anna. *in disc. ib.* quæ in genere debent ingravidationem denotare, sunt etiam cacheticis familiaria vel quæ suppressione mensium laborant.

Th. III. Nolumus autem signa recentioris conceptionis exponere, sed de iis, quæ conceptum pro vectio-

rem patefaciunt, erimus solliciti. Eorum quædam c
muntur *ex matre*, quædam *ex ventre*: quædam *ex ex
verso corpore pregnantis*.

Th. IV. *Ex matre*: Facies pallidior solito, in f
te nonnunquam maculæ lividæ vel citrinæ, item len
nes ruffæ, in facie, mulieri ceteroquin non familia
emergentes: oculi contractiores ac magis cavi, &
bum lividius ac ad quandam citrinitatem vergens,
iusdem venulæ cruore turgeant; si palpebræ moll
tur, & ob hæc mulieris aspectus gravior atque ingr
magis reddatur: si inter oculorum angulos & nares
næ sitæ conspicuæ magis compareant. Bonaciol. *enn
mul. cap. de indic. conc.* si mammæ cum dolore præ
venas patientiores, crassiores, obdurescentes & col
livescentes habeant. Zach. l. 4. t. 2. q. 3. n. 16. arteria
jugulum, si mulier paulisper exerceatur, plus solito p
santes: mammarum papillæ denigratæ, circulus col
nigrusculus, & magis consueto fuscus. Succedit p
versus appetitus, morsus in ore ventriculi, cordis salt
si occyffime latetur ocysfimeque tristetur: tormina u
bilici & renum coxendicumque gravitatem persentisc
si edulia fastidiat: si pulsus ab initio fortis & magn
precedente tempore, parvus & velox perftet. Bonaci
d. l. vomitus frequens atque amariuscule jejunantil
saliva, *καχεξία*, intolerantia jejunii, symptomata ex l
giori statione, diutina sessione & nimis arcta præcinct
ne vestium: oculorum obtenebrationes, vertigo,
scitationes frequentes: tumores exulcerationesque
cruribus: dorsum tactum frigidum, collum calidu
Zacch. cit. l. 1. t. 3. q. 2.

Th. V. *Ex ventre*: Succedanea extumescencia
calor insolitus, tumor non durus, nec laxus, aut diffuen
sed cum leni quadam renitentia mollis.

Th. VI. *Ex universo corpore* : Lividus passim color, corporis graviditas ac pigrizia. id *ib.* Bonaciol. *supra cit.* l. Add. Melch. Sebitz. *exerc. Med. a p. 500. usque ad p. 513.*

Th. VII. Notandum vero, quod interdum certissima quoque gravitationis signa non modo ignaras mulieres, sed etiam peritos Medicos atque attentos fefellerint. Sicut contra reperiri videmus multas subdolas & fraudis plenas mulieres, quæ lucro inhiantes aut pœnarum vel infamiz metu se gravidas fingant & dejerent. Hoboken. *spicil. ep. 4.*

Th. VIII. *Q. si mulier habeat lac in mammis, an presumptio sit, eam fuisse gravidam?* Ita quidem vult Bald. *in rubr. C. de probat. col. ult. vers. visa divisione.* Nos in contrariam abimus sententiam, cum in virginibus illibatz pudicitiz, imo maribus quandoque lac repertum fuerit. Sic Cardanum, Venetiis vidisse se virum 30. annorum, cui adeo lac in mammis abundabat, ut non solum puero lactando sufficeret, sed etiam saliendo prorumperet, scribit Roderic. a Castro l. 4. *Med. Pol. c. 12.* qui de quadam virgine Hamburgensi tanquam testis oculatus idem refert. Confer Sinibald. *in Geneatib. l. 4. tr. 2. c. 6. & Casp. a Rejes q. 47.* Et ante paucos annos fuit virgo, quæ catellum secum habens admovit sæpius uberibus, ut tandem fuerit lac in mammis sequutum. Adeoque sponsus sponsam ob id deserere non posse, evincit Quirin. Kubach. *Cens. 1. qq. Jur. Pol. dec. 10. q. 7. & cens. 3. decur. 2. q. 7.*

Th. IX. Neque Corporis inturgescencia pro infallibili graviditatis signo habenda, cum compertum sit, uxorcultas post partum tumido ventre extitisse. Th. Barthol. *Cens. 4. bist. anat. 75. & personæ hydropicæ cum ea*

confitentur, quod ex sequenti pateſcet historia. Eine jährige Edle Weibesperson zu Neaples, ehrliches Mann begont im Jahre 1625. im Wittwenstande, gleich an den lern Theil ihres Leibes zu schwellen, auch der Bauch sich zu erheben, daß ihre 2. erwachsene Söhne vermeinten hätte solche Geschwulst, durch fleischliche Wollust empfangen, und gieng mit einem Kinde schwanger. Daher durch des bösen Feindes Anleitung von ihren Geschlecht Schimpff abzuleinen bewogen worden, daß der andere leibliche Mutter, mit Einstimmung des einen durch einen Schlag, auf ihrem Adlichen Erbsitz ermordet; Von ihnen sich heimlich nach Neaples begeben. Als solches ruibar worden, hat man die Mutter besichtigen zu lassen beordert. Und als der tödtliche Schlag von den Verichten beſehen worden, wird ihr der Leib aufgeschnitten, sie aber nicht schwanger, sondern Wassersüchtig befunden. Acht Tage drauff stirbt der eine Sohn vor Melancholen, der andere als der Thäter, meldet sich selber im Verichte an, und ihm die rechte Hand abgehauen, hernach mit einem hölzernen Schlägel vor den Kopff geschlagen; Das Herz aus dem Leibe gerissen und zweymahl vor den Mund; Folgendes Haupt abgeschlagen, und der Leib in vier Stücken getheilt. Breithaupt in Beschreibung der Insel Malta p. 197. ap. Zeil. Cent. 4. ep. 59.

Th. X. Mulier maritata dicenti, se prægnanter in dubio credendum. Ang. in l. illud. n. 2. ff. si pars ber. p. quia de facto suo agitur, ut ut persæpe mulieres dicant se esse prægnantes, ut viris complacent, ut tempore hyemali, vestes pelliceæ & jocalia eis emanantur, ut dicitur Gl. in l. cum quid eam. 30. §. quod dicitur proximus. ff. de Acquir. ber.

Th. XI. Aliud est, si mulier vilis dicat se imprægnatam. Dd. *in c. per tuas. 10. de probat.* hujus enim effato fides haud habenda, licet significet, ex quonam prægnans sit. Bart. *ad l. 1. in fin. ff. de agn. liber;* Imo si gloriatur, a marito vel juvene quodam honesto stupratam se fuisse, injuriarum actione conveniri potest, quia in dolo versatur, adæoque pro arbitrio judicis, hujus suæ temeritatis pœnam luere debet. Menoch. *de arbitr. jud. q. Cent. 4. cas. 33. n. 2.* quam etiam ad fustigationem extendi posse, tradit Dan. Moll. *ad Const. Aug. 45. p. 4. n. 2. § 4.*

Th. XII. Reliquum est, ut, quantum obstetricibus in negotio graviditatis probandæ tribuendum sit, ostendamus Scilicet per *c. causam 14. de probat.* creditur iis tanquam in arte peritis, ut perspicue dicit Ulp. *l. 1. in pr. de vent. inspic. l. in bonorum. 10. de bon. poss. l. intestato. 3. ff. de suis § legit. l. semel. 6. C. de re mil. lib. 12. t. 36. c. fraternitatis. 6. de frigidis § malef.* quemadmodum recurritur ad Philosophos *l. si pater. 36. de sol. ad architectos. Nov. 7. c. 3. §. Scire autem.* Credetur autem iisdem tunc demum, si cum juramento deposuerint. *arg. l. hac edictali. 6. §. bis illud. C. de sec. nupt. Bartol. in l. Theopompus. ff. de dot. preleg.* Et si enim periti in arte non teneantur de veritæ jurare, nisi in iis casibus, in quibus certa notitia haberi potest, tamen de credulitate debend juramentum præstare. Masc. *de probat. Vol. 3. Concl. 108. n. 5.* Quod si trium copia nequeat haberi, duæ vocentur, quæ ad probandum concordare debent. *l. 1. in pr. de vent. inspic. Bald. in l. septimo mense vel 2. de st. bom.* Non tamen unius obstetricis dictum sufficit, si plures possint haberi. *c. proposuisti 4. de probat Bartol. in l. 1. pr. n. 4. de inspic. vent.* Aut illa una obstetrix se ingerat, tunc enim se suspectam reddit, & ideo major numerus requiritur

tur, quam quando negat, ut tradunt Dd. *in l. §. de inspiciendo. de Vens. inspic.*

Th. XIII. Sufficit autem, si obstetrix interrogata: *antrum mulier talis pragnans sit*, respondeat etiam sine ulla ratione, *quia viderit*, nec necessum erit, aliam rationem per medium peritiæ declarare, quæ sint signa pragnantis; sufficit enim, quod assignet causam sensus, etiamsi non reddat causam intellectus, adeoque quia deponit tanquam super pependentibus a peritia artis suæ, principaliter de re sensu apprehensibili, valet dictum, sine ratione expressa, licet, in quantitate apprehensionis, adhibeatur iudicium intellectus. Innocent. *in c. cum causam. 37. X. de testib.*

Th. XIV. Proficuum quoque erit, ad explorandum, utrum aliqua puella privilegio virginittis sit munita, ultra obstetrices adhuc honestas matronas & in hoc negotio prudentes admittere arg. *c. pen. X. de probat.*

Th. XV. Denique credendum magis affirmativo obstetricum testimonio, quam negativo, aliquando saltem negativo, nominatim, si adstipulentur puellæ neganti se esse cognitam. Dan. Berckring. *Inst. Oecon. l. 1. c. 2.*

Th. XVI. Non vero creditur obstetrici deponenti, quandam fuisse virginem, & hoc ex partu cognovisse: potest quidem ex partu cognosci, an sit primus partus & anteprius quam tunc fuerit pragnans, sed an fuerit virgo, nec ne, id ex partu non potest cognosci. Joh. Bapt. Bajard. *aa Jul. Clar. Prax. Crim. q. 4. n. 7.*

Th. XVII. Nec præsумitur virginitas, si agatur inter virum affirmantem, uxorem cognovisse, & uxorem id negantem, nam isto casu statur potius assertioni viri circa deflorationem, quam mulieris, si vir deponat cum iuramento, secus si sine iuramento id affirmaret. *c. continet. 6. c. duo pueri. 12. X. de despons. impub. c. si quis accep.*

Tit. C. 33. q. 1. Quod si vero ob frigidatem non potuerit cognoscere uxorem maritus, probatio per aspectum corporis prævalet juramento viri carnalem copulam asserentis. Gl. *ad c. proposuisti. 4. X. de prob. arg. c. ad sedem. 2. C. 35. q. 5. c. testes. 15. C. 3. q. 9.*

Th. XVIII. Denique sententia ex inspectione ventris, quod mulier sit prægnans vel non, lata, admittit probationem in contrarium. *l. 30. §. 3. de acquir. her. Carpz. P. 1. C. 26. d. 5. n. 2.*

Th. XIX. Ceterum virginitatis investigatio difficultatem habet, nec hodie contingit amplius nostratibus, quod Niceph. *bist. Eccles. l. 17. c. 32.* de catello cæco Andrez, Italici cujusdam circulatoris scribit; eum novas quasdam res peregrisse atque cuilibet suum tribuisse & arcana quædam signis demonstrasse. Ubi scholiastes subiungit: Designabat mulieres utero gestantes, scortatores, adulteros, avaros, magnanimos.

Th. XX. Moris erat apud veteres, ut, dum virgo desponsata, prima nocte, cum sponso erat concubitura, colli mensuram, filo circumdato, caperent: postero mane, eodem filo collum mensurarent; quod si latius, quam ut filo comprehenderetur, inveniebant, defloratam ea nocte fuisse, pro certo habebant. Ex Mercur. *6. var. lect. c. 6.* Roderic. a Castro *in Med. Pol. l. 4. c. 12.*

Th. XXI. Quantum ad probationem virginitatis per inspectionem & productionem linteaminum, sanguine rupti hymenis infectorum, debilis ea, dubia, incerta atque fallax est, quia non in omnibus, sed paucissimis virginibus, dum dissecantur, ista castitatis pellicula seu membrana reperitur: vel quia in nonnullis hæc crassior, firmior ac robustior, ut violenta disruptione opus sit; in aliis tenuior

nuior & fragilior, ut ruptura haud sentiatur, vel quia in plerisque, præprimis adultioribus lascivo attritu aut ex casu violento facile divelli & lacerari, imò ex humorum affluxu & morbo corrumpi potest. Nec indicium *ἐκ σεβέρητος* τῆς γυναικὸς firmum, astutæ enim mulieres medicamentis efflictim adstringentibus eam adeo coarctant, ut virgines videantur. Panorm. *in c. 4. de probat.* Arnif. *de Jure Connub. c. 3. sect. 3. num. 20. & seqq.* Roder. a Castro. *dict. loc.*

Th. XXII. Ut brevibus me expediam, infallibilia virginitatis neutiquam dantur indicia, sed probabilia saltem. Conjungenda igitur universa, non accipienda singula: h. e. in exploratione virginitatis perpendenda collective, non spectanda distributive. Melch. Sebitz. *de not. Virginit. post exercit. Med. p. 782. & seqq.*

CAP. XI. & ULT.

De

Affinibus & Contrariis Prægnantium.

SUMMARIA.

Th. I. *Ad Affinia referimus bruta gravida.* 2. *sistatuto cadetur, ut capiens lupum debeat habere pro quolibet decem grossos, an si quis capiat lupam prægnantem debeat accipere plus, quam decem? Si quis capiat matrem cum lupis jam natis?* II. *Feras, quæ in rapacium censum non veniunt, statoduntaxat anni tempore prosequi non licet.* III. *Num domi-*

dominus equæ, cum in alieno pasceretur, in cogendo, quod
pregnans erat, possit cum eo, qui coegit, Lege Aquilia agere?

IV. Si equam meam equus tuus imprægnaverit, non est
meum, sed tuum, quod natum est. V. Ad Contraria per-
tinet Impotentia Conjugalis a parte mulieris, quæ ex causis
in hac thesi recensitis oritur. VI. Alia fœmina totaliter
sterilis est, alia ad tempus tantum. Distinguendi sunt casus:
Aut ante matrimonium contigit impotentia. Aut post illud
Et quid circa unumquodque juris? VII. Si mulier ex me-
lancholia nolit cohabitare viro, potest repudiari, interim
tamen debet alimentari.

Th. I.

AD Affinia personarum prægnantium referimus bru-
ta gravida. Ubi Q. Si statuto cavetur, ut capiens
lupum debeat habere, pro quolibet decem grassos, vel prout
in antiquis præfecturæ Jenensis æstimis repertum testatur
Dn. M. Beyer in Geogr. Jenens. c. 36. §. Wölffe, ut is, qui
interemerit lupum prope Jenam, accipiat medimnum
frumenti, an si quis capiat lupam prægnantem, debeat
accipere plus quam decem? Resp. quod non, quia agi-
tur hic de incommodo non nati vel de commodo alieno.
Schneidevv. ad §. permissum. 3. Inst. de nupt. n. 15. Etiam si
duas lupationes lupa gestarit, quia in uno corpore sunt
plures animæ & labor unius. arg. l. Sejo. 10. pr. de ann. leg.
vel quia, quod in utero est, non videtur. arg. l. Ruti-
lia. 69. de contr. empt. vel quia lex non curat de lupinis,
unde non fingit eos natos. Bald. ad. l. in utero de stat.
hom. rel. 1. Quid vero si quis capiat matrem cum lupis
jam natis. Resp. adhuc deberi illi tantum decem, cum
is, qui ex lacte nutritur, adhuc in utero, & pars vi-
scerum

scerum matris, esse videatur, per l. *sed addes*. 19. §. *si quis mulierem* 7. ff. loc. & l. 1. §. 1. de vent. in spic. Id Bald. ad l. fin. C. de liber. caus. D. Præses differt. de prescut. lupor. tb. 15.

Th II. De reliquis feris, quæ in rapacium census non veniunt; notandum, quod statò duntaxat anni tempore persequi eas liceat, abstinere vero quis debeat jure venandi, quo gaudet, circa id tempus, quo ventrem ferunt aut adhuc inter se coeunt, aut ob pascua nimis maræ parumque proficuæ apparent, adeoque tempus destitutum exercitio venandi superioris quidem generis feras, cervos scil. & apros a summa æstate incipit & exitu autumnii terminatur, a festo Trinitatis usque ad diem Andree procedens vel Johannis Baptiste usque ad festum nativitatis Christi; at inferioris a Bartholomæi die usque ad Bacchanalia, vel Ægidii usque ad Petri ferias. vid. Dn. a Seckendorff, in Teutschen Fürsten-Staat p. 3. c. 3. Rubr. Wildbann, u. d. g. §. 6.

Th. III. *Casus esto*: Equa cum in alieno pasceretur, in cogendo, quod prægnanserat, ejecit, quær. Num Dominus ejus possit cum eo, qui coegit, lege Aquilia agere? Resp. posse illum omnino, si videlicet hic percusserit aut consulto vehementius egerit, quia equam eiiciendo rupit. l. 39. pr. ad L. Aquil.

Th. IV. Si equam meam equus tuus imprægnaverit, non est tuum, sed meum, quod natum est. l. §. 2. de rei vind. quoniam semina jacta cedunt solo. §. 32. Inst. de R. D. tibi tamen tanquam domino equi, pro locatione ejus ad actum imprægnandi, aliquantum pecuniæ solvere fas est. Sic pro elocatione ipsius in aliquibus terris domino animalis semiuncialem dari suevisse novi, veluti pro usura

usura tauri duos grossos. Tantum de Affinibus ad *Contrarium* transeundum.

Th. V. Contraria prægnantiæ est *Impotentia Conjugal*is ex parte mulieris, siue infœcunditas, quæ vel oritur a vitio naturali congenito; vel ex causa accidentali, utpote ex veneficio, aliterve vi adhibita, vel ex dispositione morbosa, vel ex inhabilitate viri proprii.

Th. VI. Alia tamen fœminato taliter sterilis est, alia ad tempus tantum, vel propter ætatem inconvenientem, aut tenellam constitutionem. Vid. Dn. D. Simon *Tract. de impot. Conjugal.* Distinguendi tamen casus sunt. Aut *ante matrimonium* contigit impotentia conjugalis & tunc statim divortium peti potest, si altera pars nesciverit: si vero sciverit, alter habeat alteram ut sororem, si non possit ut maritam. *c. 4. & 5. X. de frig. & malef.* Aut *post matrimonium* talis vitiositas exoritur, & tunc si revera probetur, aut statim ex solo aspectu corporis, per evidentia signa, haberi possit, judicio Ecclesiæ separatio admittitur, concediturque viro, qui viribus integris præditus est, ut etiam vivente impotente uxore, si sterilis deprehendatur, possit contrahere cum alia. *c. 1. in fin. cod.* Sin probari nequeat, puta si ex fascino inhabilitas concipiendi descendat, jubentur per integrum triennium cōhabitare, quo tempore elapso, solvitur matrimonium, & qui impotentem duxerit, potest alii renubere. *c. 5. & ult. cod. D. Richt. 1. decis. 8. n. 16.* Negativam tuetur Myler. ab Ehrenbach, *c. 4. f. 1. Gamol. §. 7. usque ad 16.* Quod si ea, quæ judicata fuit impotens, non talis postea inveniat, tunc ille, qui fuit absolutus per sententiam, cogitur ad priorem conjugem redire. Dessel. *in erotem. Jur. Can. tit. 9. fin.*

Th. VII. Ultimo notandum, quod mulier si ex melancholia nolit cohabitare viro, possit repudiari, interim tamen alimentari debeat. D. Lyncker. *ad tit. de rit. nups. membr. subjectum.*

Atque hæc se jure prægnantium in præsens scripsisse sufficiat, poterant quidem plura paginis istis inferi, sed ne nimium earum excreceret moles, colophonem negotio imponere volumus, Deo immortalī pro concessa Spiritus Sancti assistentia, æternas gratias habentes,

& B. L. humaniter rogantes, ut, si a nobis erratum fuerit, ignoscat.

F I N I S.

